

**ÜNİVERSİTEYE GİRİŞTE SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLİĞİ TERCİH NEDENLERİ:
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**

Zeynep KILIÇ AKBIYIK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Şaban ORTAK

Haziran, 2019

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞTE SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLİĞİ TERCİH NEDENLERİ:
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Hazırlayan
Zeynep KILIÇ AKBIYIK

Danışman
Prof. Dr. Şaban ORTAK

AFYONKARAHİSAR 2019

YEMİN METNİ

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunduğum “Üniversiteye Girişte Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tercih Nedenleri: Karşılaştırmalı Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun olarak hazırlandığını, tezimde yararlandığım bilimsel yayınları kaynakçada gösterdiğimi onurumla doğrularım.

12/07/2019

Zeynep KILIÇ AKBIYIK

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şaban ORTAK
Jüri Üyeleri : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kürşat KOCA
: Dr. Öğr. Üyesi Kamil UYGUN

İmza

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep KILIÇ AKBIYIK' ın “Üniversiteye Girişte Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tercih Nedenleri: Karşılaştırmalı Bir İnceleme” başlıklı tezi, 12/07/2019 günü saat 15:00’ de Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği’ nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

ÖZET

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞTE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ TERCİH NEDENLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Zeynep KILIÇ AKBIYIK

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

Haziran 2019

Danışman: Prof. Dr. Şaban ORTAK

Araştırma Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının büyük bir kısmının mesleği sevdiği için tercih ettiği görülmüştür. Ancak puanı bu alana yettiği için ve açıkta kalmamak için tercih edenlerin de önemli bir orana sahip olduğu gözle çarpmaktadır.

Bu araştırmada 2014 yılında Türkiye genelindeki altmış üniversitede öğretim veren Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinden taban puanlarına göre dört grup oluşturulmuş ve içlerinden birer üniversite seçilmiştir. Araştırmada bu dört üniversitenin 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu anabilim dalını seçme nedenlerini karşılaştırma amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya dört üniversitenin 1. ve 4. Sınıflarında okuyan 345 öğretmen adayı katılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, tercih, öğretmenlik mesleği, karşılaştırmalı

ABSTRACT

REASONS FOR CHOOSING SOCIAL STUDIES DEPARTMENT WHILE ETERMINY THE UNIVERSITY: A COMPREHENSIVE REVIEV

Zeynep KILIÇ AKBIYIK

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
DEPARTMENT OF PRIMARY EDUCATION
SOCIAL STUDIES TEACHER TRAINING**

June 2019

Advisor: Prof. Dr. Şaban ORTAK

In research, it has accrued that the most of the social studies teacher candidates preferred the department because they likes the profession. However, it is also clearly-understood that the ones, who prefer just because their exam marks are only enough for this department and who don't want to be out, have a significant ratio.

Turkey instructor in 2014. In this research, according to their scores in the sixty universities across the base of the Social Studies Education Department in 2014, four groups have been formed and one university was selected. The aim of this study is to compare the reasons for the selection of the social studies department of teacher candidates, who are in the first and fourth grade of these four universities. In order to achieve this aim, screening model was used. A total of 345 teacher candidates from the 1st and 4th grades of four universities participated in the study.

Keywords: Social studies, preference, teaching profession, comprehensive

ÖNSÖZ

Dünya üzerinde insan yaşamının başladığı ilk günden beri insanoğlu yaşadığı çevreyi ve bu çevrenin insan yaşamına olan etkilerini incelemeye başlamıştır. Yaşadıkları hayat sürdükçe geçmişlerini düşünme ve anıları hatırlama istekleri Sosyal Bilgilerin ortaya çıkması için gerekli tüm şartları hazırlamıştır. Böylece Sosyal Bilgiler insanlığın var olduğu ilk zamanlardan itibaren resmi olmasa da bireylerin hayatı anlamalarına ve hayatlarını şekillendirmelerine yardımcı olmuştur. Bu yardımın insanlık tarihinin sonuna kadar süreceği de muhakkaktır. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi hayatın ta kendisidir ve insanoğlu var olduğu sürece o da varlığını mutlaka sürdürecektir.

Yaptığımız bu çalışma tam anlamıyla “hayat” olan Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde rehber olacak eğitim neferlerinin nasıl bir bilinçle bu anabilim dalını tercih ettiğini, mesleği severek mi yoksa dışsal etkenlerle mi seçtiğini belirlemeyi amaçlanmıştır. Açıkta kalma korkusu, mevcut puanı, ailenin isteği gibi dışsal etkenlerle bu anabilim dalını tercih eden Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının taban puanlarına göre oransal farklılıkları belirlenmiştir.

Yüksek lisansa başladığım ilk günden beri bana destek olan annem ve babama, eşime teşekkürlerimi sunarım. Tezimin hazırlanmasında bana rehber olan ve yolumu aydınlatan danışmanım Prof. Dr. Şaban ORTAK’a; verilerin yorumlanmasında bana yol gösteren Araştırma Görevlisi Dr. Tamer KAYA’ya teşekkürü borç bilirim. Görev yaptığım ortaokuldaki İngilizce Öğretmenimize ve Türkçe Öğretmenimize yardımları için teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep KILIÇ AKBIYIK

AFYONKARAHİSAR 2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM	4
2. SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL BİLGİLER.....	6
3. SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI VE TARİHÇESİ.....	7
4. SOSYAL BİLGİLERİN GEREKLİLİĞİ.....	8
5. SOSYAL BİLGİLERİN PROGRAMDAKİ YERİ.....	9
5.1. OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE SOSYAL BİLİMLER	10
5.2. CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA SOSYAL BİLGİLER.....	13
5.2.1 1924 İlkokul Müfredat Programı	14
5.2.2. 1926 İlkokul Programı	15
5.2.3. 1930 İlkokul Müfredat Programı	16
5.2.4. 1936 İlkokul Programı	17
5.2.5. 1948 İlkokul Programı	18
5.3. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE SOSYAL BİLGİLER.....	19
5.4. 1960-1985 YILLARI ARASINDA SOSYAL BİLGİLER	21
5.4.1. 1962 İlkokul Program Taslağı	21
5.4.2. 1968 İlkokul Programı	22
5.4.3. 1970 Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı.....	24
5.5. 1985'TEN GÜNÜMÜZE SOSYAL BİLGİLER	26
5.5.1. 1990 Sosyal Bilgiler Programı	27
5.5.2. 1998 Sosyal Bilgiler Programı	29
5.5.3. 2005 Sosyal Bilgiler Programı	30
5.5.4. 2018 Sosyal Bilgiler Programı	35

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

1. ARAŞTIRMA MODELİ	40
2. EVREN VE ÖRNEKLEM	40
3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	41
4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR

1. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER.....	43
2. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER	51
3. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER.	60
4. UŞAK ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER	70
5. SINIFLAR ARASI FARKLILIKLAR.....	78
6. ÜNİVERSİTELER ARASI FARKLILIKLAR.....	88
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	100
KAYNAKÇA	107
EKLER DİZİNİ.....	113

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Öğrenme Alanı İle İlişkili Olan Disiplinler	34
Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları İle Kazanım Sayıları	37
Tablo 3. Üniversitelere Göre Anket Uygulama Sayıları	42
Tablo 4. YTÜ Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı	43
Tablo 5. YTÜ Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri	44
Tablo 6. YTÜ Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri.....	44
Tablo 7. YTÜ Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımı	45
Tablo 8. YTÜ Sınıflara göre Baba Meslek Dağılımı	45
Tablo 9. YTÜ Sınıflara Göre Doğum Yerleri	46
Tablo 10. YTÜ Sınıflara Göre Aile Gelirleri	46
Tablo 11. YTÜ Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları	47
Tablo 12. YTÜ Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri.....	47
Tablo 13. YTÜ Sınıflara Göre Barınma Yerleri.....	48
Tablo 14. YTÜ Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri.....	48
Tablo 15. YTÜ Sınıflara Göre İş Kaygıları.....	49
Tablo 16. YTÜ Sınıflara Göre SBÖ İlgi Düzeyleri.....	49
Tablo 17. YTÜ Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İstekleri	49
Tablo 18. YTÜ Sınıflara Göre İlgi Duydukları Sosyal Bilim Dalları	50
Tablo 19. YTÜ Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri.....	50
Tablo 20. YTÜ Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı	51
Tablo 21. NEÜ Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı	52
Tablo 22. NEÜ Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri	52
Tablo 23. NEÜ Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri	52
Tablo 24. NEÜ Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımı	53
Tablo 25. NEÜ Sınıflara Göre Baba Meslek Dağılımı.....	54
Tablo 26. NEÜ Sınıflara Göre Doğum Yerleri	54
Tablo 27. NEÜ Sınıflara Göre Aile Gelirleri	55
Tablo 28. NEÜ Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları	55
Tablo 29. NEÜ Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri.....	56
Tablo 30. NEÜ Sınıflara Göre Barınma Yerleri.....	56
Tablo 31. NEÜ Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri.....	57
Tablo 32. NEÜ Sınıflara Göre İş Kaygıları.....	57
Tablo 33. NEÜ Sınıflara Göre SBÖ İlgi Düzeyleri.....	58
Tablo 34. NEÜ Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İstekleri	58
Tablo 35. NEÜ Sınıflara Göre İlgi Duydukları Sosyal Bilim Dalları	59
Tablo 36. NEÜ Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri.....	59

Tablo 37. NEÜ Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı	60
Tablo 38. AKÜ Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı	60
Tablo 39. AKÜ Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri	61
Tablo 40. AKÜ Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri	62
Tablo 41. AKÜ Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımları	62
Tablo 42. AKÜ Sınıflara Göre Baba Meslek Dağılımları	63
Tablo 43. AKÜ Sınıflara Göre Doğum Yerleri	63
Tablo 44. AKÜ Sınıflara Göre Aile Gelirleri	64
Tablo 45. AKÜ Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları.....	64
Tablo 46. AKÜ Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri	65
Tablo 47. AKÜ Sınıflara Göre Barınma Yerleri	66
Tablo 48. AKÜ Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri	66
Tablo 49. AKÜ Sınıflara Göre İş Kaygıları	67
Tablo 50. AKÜ Sınıflara Göre SBÖ İlgi Düzeyleri	67
Tablo 51. AKÜ Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İstekleri	68
Tablo 52. AKÜ Sınıflara Göre İlgi Duydukları Sosyal Bilim Dalları.....	68
Tablo 53. AKÜ Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri	69
Tablo 54. AKÜ Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı	69
Tablo 55. U.Ü Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı.....	70
Tablo 56. U.Ü Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri.....	70
Tablo 57. U.Ü Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri	71
Tablo 58. U.Ü Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımı.....	71
Tablo 59. U.Ü Sınıflara Göre Baba Meslek Dağılımları.....	72
Tablo 60. U.Ü Sınıflara Göre Doğum Yerleri.....	72
Tablo 61. U.Ü Sınıflara Göre Aile Gelirleri.....	73
Tablo 62. U.Ü Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları.....	73
Tablo 63. U.Ü Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri	74
Tablo 64. U.Ü Sınıflara Göre Barınma Yerleri	75
Tablo 65. U.Ü Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri.....	75
Tablo 66. U.Ü Sınıflara Göre İş Kaygıları	76
Tablo 67. U.Ü Sınıflara Göre SBÖ İlgi Düzeyleri	76
Tablo 68. U.Ü Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İsteği.....	76
Tablo 69. U.Ü Sınıflara Göre İlgi Duyduğu Sosyal Bilim Dalları.....	77
Tablo 70. U.Ü Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri	77
Tablo 71. Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı	78
Tablo 72. 1. ve 4. Sınıflar Cinsiyet Dağılımı	79
Tablo 73. 1. ve 4. Sınıflar Anne Eğitim Düzeyleri.....	79
Tablo 74. 1. ve 4. Sınıflar Baba Eğitim Düzeyleri	80
Tablo 75. Katılımcıların Anne Mesleklerine Göre 1. ve 4. Sınıflara Dağılımı	80

Tablo 76. Katılımcıların Baba Mesleklerine Göre 1. ve 4. Sınıflara Dağılımı	81
Tablo 77. 1. ve 4. Sınıflar Doğum Yerleri.....	81
Tablo 78. 1. Ve 4. Sınıflar Aile Gelirleri.....	82
Tablo 79. 1. ve 4. Sınıflar Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları	82
Tablo 80. 1. ve 4. Sınıflar SBÖ Tercih Etme Nedenleri.....	83
Tablo 81. 1. ve 4. Sınıflar Barınma Yerleri.....	84
Tablo 82. 1. ve 4. Sınıflar Ders Çalışma Şekilleri.....	84
Tablo 83. 1. ve 4. Sınıflar İş Kaygıları	85
Tablo 84. 1. ve 4. Sınıflar İlgi Düzeyleri.....	85
Tablo 85. 1. ve 4. Sınıflar Bölüm Değiştirme İstekleri	86
Tablo 86. 1. ve 4. Sınıflar İlgi Duydukları Sosyal Bilim Dalları	86
Tablo 87. 1. ve 4. Sınıflar Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri.....	87
Tablo 88. 1. ve 4. Sınıflar Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı	87
Tablo 89. Üniversiteler Arası Cinsiyet Farklılığı	88
Tablo 90. Üniversiteler Arası Anne Eğitim Farklılığı.....	88
Tablo 91. Üniversiteler Arası Baba Eğitim Farklılığı	89
Tablo 92. Üniversiteler Arası Anne Meslek Farklılığı.....	89
Tablo 93. Üniversiteler Arası Baba Meslek Farklılığı	90
Tablo 94. Üniversiteler Arası Doğum Yerleri Farklılığı	91
Tablo 95. Üniversiteler Arası Aile Gelirleri Dağılımı.....	92
Tablo 96. Üniversiteler Arası Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları.....	93
Tablo 97. Üniversiteler Arası SBÖ Tercih Etme Nedenleri.....	94
Tablo 98. Üniversiteler Arası Barınma Yerleri Dağılımı.....	94
Tablo 99. Üniversiteler Arası Ders Çalışma Şekilleri	95
Tablo 100. Üniversiteler Arası İş Kaygıları Dağılımı	96
Tablo 101. Üniversiteler Arası SBÖ İlgi Düzeyleri Dağılımı	96
Tablo 102. Üniversiteler Arası Bölüm Değiştirme İstekleri	97
Tablo 103. Üniversiteler Arası İlgi Duyulan Sosyal Bilim Dalları Farklılığı	98
Tablo 104. Üniversiteler Arası Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri	98
Tablo 105. Üniversiteler Arası Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı	99

KISALTMALAR DİZİNİ

- Akt.** : Aktaran
AKÜ : Afyon Kocatepe Üniversitesi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
NEÜ : Necmettin Erbakan Üniversitesi
SBÖ : Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
STK : Sivil Toplum Kuruluşu
UÜ : Uşak Üniversitesi
vd. : ve diğerleri
YTÜ : Yıldız Teknik Üniversitesi

GİRİŞ

Araştırma yapılacak tez konusunun kabul edildiği 2014 yılında Türkiye genelindeki yüz seksen üç üniversiteden altmışında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalı bulunmaktaydı. Bu bölümlerin üniversite seçme sınavı ile aldığı öğrencilerin bölüme giriş puanları birbirinden oldukça farklıdır. Yapılan tercih işlemleri ile üniversitelerde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalına giriş taban puanlarını oluşturmaktadır. Türkiye'nin her bölgesine yayılmış olan bu üniversiteler 2014 yılı taban puanlarına göre sıralanarak on beşerli dört grup olarak sınıflandırılmıştır. Her gruptan birer tane üniversite seçilmiştir.

Seçilen bu üniversitelerin taban puanlarındaki farklılıklarla birlikte adayların bu bölümleri tercih etmelerindeki nedenlerin de farklı olabileceği akıllara gelmektedir. Buradan yola çıkarak Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu anabilim dalını tercih etme nedenlerinin detaylı olarak karşılaştırmalı bir incelemeye tabi tutmayı gerekli gördük. Yapacağımız bu araştırma taban puanları birbirinden oldukça farklı olan üniversiteleri tercih eden üniversite öğrencilerinin anabilim dalını tercih etme nedenlerinin ne gibi farklılıklar gösterdiğini ortaya çıkarmamızda yardımcı olacaktır.

Bu bölümde yapılan araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, araştırmaya ilişkin sınırlılıklara ve kısaltmalara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Türk eğitim sisteminin önemli yapı taşlarından biri olan Sosyal Bilgiler Türkiye'de ilkököl ve ortaokul düzeyinde okutulan temel derslerden biridir. Bu temel ders ilkökullarımızda sınıf öğretmenleri, ortaokullarda ise alanın uzmanı olan Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından okutulmaktadır. Türkiye'nin her yerine dağılmış olan altmış üniversite bu eğitimi vermektedir. Bu üniversitelerde verilen eğitimin amacı Sosyal Bilgiler Öğretmeni yetiştirmek iken bu anabilim dalını tercih eden adayların farklı amaçları ve sebepleri olduğunu düşünülmektedir. Yapacağımız bu araştırma toplumun geleceği ve sağlığı üzerinde çok büyük etkileri olan, Sosyal Bilgiler dersini okutacak kişilerin bu bilince sahip olup olmadığının anlaşılmasında büyük fayda sağlayacaktır.

Alt Problemler

Ülkemizin sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi vb. özelliklerin incelenmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasında önemli bir yeri bulunan Sosyal Bilgiler dersini okutacak öğretmen adaylarının bu anabilim dalını tercih ederken farklı sebeplerinin olduğu düşünülmektedir. Bu farklılıkları ortaya çıkarmak için bazı alt problemlerimiz bulunmaktadır. Bunlar;

1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini tercih etmede cinsiyetin etkisi var mıdır?
2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının aile eğitim durumu nasıldır?
3. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini tercih etmede ailenin mesleği etkili midir?
4. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini tercih etmede doğum yerinin etkisi var mıdır?
5. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının aile gelir durumu nasıldır?
6. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının üniversiteye giriş tercih sırası nasıldır?
7. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının üniversiteye girişte öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri nelerdir ve kaç tanesi kendi isteği ile bu anabilim dalını tercih etti?
8. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının taban puanlara göre iş kaygısı nasıldır?
9. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının mesleki rehberlik hizmetinden yararlanma durumları nasıldır?
10. Sosyal Bilgiler öğretmen adayları sayısal becerileri olsaydı farklı bir bölüm tercih ederler miydi?

Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasını yürütmekteki amaç ülke genelinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okuyan 1. ve 4. sınıf lisans öğrencilerinin bu anabilim dalını tercih etme nedenlerinin belirlenen değişkenlere göre incelenip taban puanları değiştikçe herhangi bir farklılaşma olup olmadığının karşılaştırmalı olarak ortaya konulmasıdır.

Araştırmanın Önemi

Araştırmamız, geleceği şekillendiren üniversite eğitimi seçiminin bazen tesadüfî olarak gerçekleştiğini düşünmemizden doğmuştur. Her bireyin kendi

geleceği üzerinde kendi kararlarını uygulayamadığı da bir gerçektir. Çevrenin bireylerin geleceği üzerinde çok etkisi olması bu araştırmayı yapmayı gerekli kılmıştır. Bu araştırma Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini okuyan bireylerin biraz tesadüfle biraz da planlamayla gerçekleşen gelecek şekillendirmelerini ortaya çıkaracaktır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın örneklemini Türkiye genelinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalı olan ve taban puanlarına göre sıralanmış altmış üniversite arasından seçtiğimiz dört üniversite ile (Yıldız Teknik Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi) sınırlandırılmıştır. Katılımcıların Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini tercih nedenleriyle ilgili görüşleri ölçme aracında yer alan sorularla sınırlıdır. Araştırmanın kuramsal çerçevesi kaynakçada gösterilen kaynaklarla sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Eğitim en bilinen ve en çok geçerli sayılan tanımı ile bireylerde istendik davranış oluşturma süreci ve kültür aktarımıdır. Sosyal bir varlık olan insanın yaşadığı topluma uyumu yeni bilgiler edinebilmesi sayesinde. Zaten toplum içinde yaşayıp yeni bir takım bilgiler edinmemek imkânsızdır. Zira kişiler doğada yalnız olduklarında bile gözlem yapma yeteneği ile mutlaka bilmediği yeni bilgilere ulaşacak, belki farkında bile olmadan eğitim ve öğrenme sürecinden geçmiş olacaktır.

Eğitim temelde ikiye ayrılır: Formal eğitim ve İnformal eğitim. Formal eğitim okul çağında bulunan bireylerin kurumsal bir eğitim kurumunda fiili olarak eğitim sürecine katılmasıdır (Subaşı, 2014). Gelişen eğitim politikaları çevresinde sonradan kapsama alınan okul öncesi kademesi örgün eğitimin ilk basamağını oluşturur. Bundan sonra sırasıyla ilköğretim (ilkokul + ortaokul), ortaöğretim (lise) ve yükseköğretim (üniversite) kademeleri bulunur. Üniversite eğitimini tamamlayan bireyler için alanında uzmanlaşma sağlayan yüksek lisans (2 yıl) ve doktora (4 yıl) eğitim programları da örgün eğitim grubunda yer alır. Yaygın eğitim ise toplumun her kesiminden bireylerin çeşitli şekillerde öğrenme ortamlarında eğitim sürecine katılmalarıdır. Kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda kurs merkezlerinde açılan kurslar, okuma-yazma bilmeyen yetişkinlere okuma-yazma eğitimi verilen kurslar, sürücü kursları yaygın eğitim için verilebilecek örneklerden birkaçıdır. Okul çağında bulunan bireylerin örgün eğitim süresi dışında katıldıkları çeşitli kurslar da yaygın eğitim kapsamına girmektedir.

Bireylerin yaşamında önemli bir aşama olan ilköğretim kademesi, bireylerin ömürleri boyunca yapacağı öğrenmelerin temelini oluşturacak akademik temeldir.

İlköğretim, örgün bir eğitim kademesidir ve genel eğitimin bir bölümüdür. Toplum içindeki her bireyde olmasını istediği bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır. İlköğretim bireyi hayata hazırlar. Bir yurttaşın mutlu olabilmesini, tek başına yaşamını sürdürmesini, toplumsal ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunabilmesini sağlayacak bilgilerin öğrenildiği en temel eğitim kademesidir. Ayrıca eğitimsizlik siyasi, toplumsal ve ekonomik gelişmeye engeldir. Dünyanın hiçbir yerinde eğitim seviyesi düşük olmasına rağmen gelişmiş ve sanayileşmiş bir ülke olamayacağı gibi eğitim seviyesi yüksek olmasına rağmen geri kalmış ve kalkınmamış bir ülke de olamayacaktır. Toplum üzerinde eğitimin bu denli etkili olması eğitimin zorunlu ve devlet politikası olmasını sağlamıştır. Ülkemizde 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununa göre 6-14 yaş grubunda bulunan her yurttaş için ilköğretim zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. İlköğretimin toplumsal faydasının fazla olması ve bireylerin bilmesi gereken asgari bilgi, beceri ve tutumun kazandırıldığı kademe olması ve tabii ki eğitim hakkının anayasa ile güvence altına alınmış olması ilköğretimin parasız olmasında etkili olmuştur (Çınar, 2008).

Hızla değişen dünyamızda eğitimle; çağdaş dünyada meydana gelen değişimlere uyum sağlayabilecek yeterliliğe ve niteliğe sahip bireyler yetiştirmek, yurttaşlara vatandaşlık eğitimi vermek amaçlanmaktadır. Vatandaşlık eğitiminin verilmesini sağlayacak kişiler öğretmenlerdir (Çelikten, Şanal, ve Yeni, 2005). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde hedeflenen amaçlara ulaşabilmekte öğretmen en önemli unsurlardan biridir (Özbek, 2007). Öğretmenlik toplumu bütün yönleriyle etkileyen mesleklerin başında gelmektedir ve herkes tarafından yapılamayacağı açıktır. Zira öğretmenlik mesleğini yapacak kişiler büyük bir sorumluluk üstlenirler, toplumun onlardan beklentileri yüksektir ve öğretmenliğe özgü bazı özellikler gerektirmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının seçimi, aldıkları hizmet öncesi eğitimler ve öğretmen olarak atanmalarından önce formasyon bilgisinin yeterli olup olmadığının belirlenmesi önem kazanmaktadır (Şimşek, 2003). Toplumda yetişecek yeni nesillerin niteliği eğitim alacağı öğretmenin niteliği ile paralellik gösterecektir. Yeni nesiller deyişi ile geleceğin doktoru, mühendisi, avukatı, askeri, polisi, çiftçisi, öğretmeni vb. farklı meslek gruplarından topluma hizmet edecek nitelikli insan gücü kastedilmiştir (Çelikten, Şanal, ve Yeni, 2005). Bu durum yeni nesilleri yetiştirip

hayata hazırlayan öğretmenlerin eğitiminin de hayati sonuçları olacağını, öğretmen yetiştirmenin şansa bırakılamayacak kadar önemli olduğunu göstermektedir.

2. SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL BİLGİLER

Sosyal bilimlerle ilgili öncelikle isim analizi yapmak gerekirse; Latince “Socius” kelimesi “ortak işlerde üzüntü ve neşeyi paylaşan silah” ve ya “meslek arkadaşı” anlamlarına gelmektedir. “Socialis” kelimesi ise geniş olarak anlamlandırıldığında “meslek grubu” veya “az sayıda insan” anlamlarına gelmektedir (Pektaş, 1991).

Genel olarak Sosyal bilimler, toplumdaki insan davranışlarıyla ilgilenen tüm disiplinleri barındırmaktadır. Bu gruba giren bilim dalları genellikle bazı konuların¹ sebep-sonuçlarının belirlenmesi, araştırılması, anlaşılması ve yorumlanması ile uğraşır (Pektaş, 1991).

Toplumun büyük bir kesimi tarafından sıklıkla birbirine karıştırılan veya birbirinin yerine kullanılan iki kavram olan “Sosyal Bilimler” ve “Sosyal Bilgiler” bilinenin aksine birbirinden farklı ancak birbiriyle bağlantılı olan kavramlardır. Sosyal bilimler insanın insanla ve insanın çevresiyle etkileşimini inceleyen disiplinler topluluğu iken, Sosyal Bilgiler ise bireyin toplumsallaşmasını ve iyi bir vatandaş olmasını sağlamak amacıyla bu disiplinlerden seçilmiş basitleştirilmiş ve düzenlenmiş bilgiler bütünüdür (Erden, 1998).

Can, 1998’de sosyal bilimleri genel olarak insanların, diğer insanlarla ve toplumla olan ilişkilerini inceleyen bir disiplinler topluluğu olarak tanımlamıştır. (Sönmez, 1997) ise Sosyal Bilgileri toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen bilgiler bütünü olarak tanımlamıştır (Duman, 2011).

Sosyal bilimlerde disiplinler birbirlerinden bağımsız olarak incelenirken Sosyal Bilgiler bu incelemeleri ilköğretim düzeyinde basitleştirip mantıksal çerçevede bir düzene konularak vatandaş yetiştirme sürecinde bireylere aktarılmasını sağlamaktadır. Yani sosyal bilimler içine Sosyal Bilgileri de alan büyük bir

¹ Sosyal yaşayış, insan ilişkileri, sosyal kurumlar, insan davranışlarını etkileyen değişimler...

disiplinler topluluğudur. Başka bir deyişle Sosyal Bilgiler sosyal bilimlerden doğan, tabiri caizse minyatür bir sosyal bilimdir. Sosyal bilimlerin birbirinden farklı disiplinlerinden birer parçasını bünyesinde barındırmaktadır.

3. SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Sosyal Bilgilerin ne olduğu 1900’lü yıllardan beri insanların uğraş alanı olmuş, zaman içinde Sosyal Bilgiler ile ilgili birbirinden farklı tanımlamalar yapılmıştır. Tanımların birbirlerinden farklı olmasının sebeplerinden biri hiç kuşkusuz Sosyal Bilgiler öğretiminin amaç, içerik ve yöntem farklılıklarından doğmaktadır. Çünkü Sosyal Bilgilerin amaçları ve içeriği coğrafya, milli kültür ve milli karakter gibi değişkenlerden etkilenecek farklılaşmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinin öncülerinden sayılan Edgar Bruce Wesley (1891-1980) 20.yüzyılın başlarında Sosyal Bilgileri “pedagojik amaçlarla sosyal bilimleri basitleştirerek kaynaştıran bir ders” olarak tanımladı (İnan, 2014).

(Sönmez, 1997)’e göre Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir (Kan, 2010).

Karaözoğlu’na (1966) göre ise Sosyal Bilgiler insanoğlu ile ilgisi olan ilim dallarından tarih, coğrafya, yurttaşlık, felsefe, antropoloji, sosyoloji ve ekonomi alanlarında yapılan sistemli çalışmaların tümüne verilen isimdir (Ambarlı, 2010).

Sosyal Bilgilerin bir disiplin olarak ortaya çıkışı oldukça yenidir. Sosyal Bilgiler dersinin adı ilk defa 1916 yılında A.B.D’ de toplanan bir komisyon tarafından kullanılmıştır. Başlangıçta programda ilerlemeci akımın etkisi görülmektedir. İlk Sosyal Bilgiler programı tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularının ağırlıkta olduğu bir programdı. 1921 yılında Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile ilgilenen mesleki bir oluşum olarak “National Council For the Social Studies (NCSS)” (Ulusal Eğitim Derneği) ortaya çıkmış, kuruluşunun 8. yılında “Sosyal Eğitim” adlı bir dergi yayınlamışlardır. Konu alanı olarak ise kurumlar, insan toplumunun gelişimi ve sosyal grupların üyesi olarak insan üzerinde durulmuş, iyi vatandaş yetiştirme hedeflenmiştir (Kan, 2010).

ABD’de Sosyal Bilgilerin 1930’lu yıllar ve sonrasında daha çok ideolojik olarak uygulandığı ve II. Dünya Savaşı ile birlikte ağırlıklı olarak coğrafya ile savaş

konularının öğretiminin yapıldığı bilinmektedir. 1950’li yıllarda ise barışın da sağlanmasıyla Sosyal Bilgiler akademik konulara tekrar dönülerek toplumsal sorunlardan sıyrılmıştır (Evans, 2004 akt. Kan, 2010).

1960’lı yıllar “yeni Sosyal Bilgiler dönemi” olarak bilinir. Bu dönemde okullarda program geliştirmeye yönelik bir reform hareketi başlatılmış, Sosyal Bilgiler programına yeni konular eklenmiştir. Reforma ek olarak materyallerde ve öğretmen eğitiminde de önemli yenilikler yapılmıştır (Martorella; Bear; Bolick, 2002 Akt. Kan, 2010).

4. SOSYAL BİLGİLERİN GEREKLİLİĞİ

Bilindiği gibi biz insanlar yapımız gereği bilme ihtiyacı duyan, yaşamımızı sürdürmek için öğrenmeye muhtaç olan varlıklarız. İnsanlar hayatın her evresinde ve her alanında kaçınılmaz bir şekilde bilerek ya da farkında olmadan çeşitli öğrenmeler gerçekleştirir. Bu öğrenmeler sayesinde yaşama adapte olabilir, sosyal ortamda varlığımızı sürdürebiliriz. İşte böyle önemli ve hayati işlevi olan eğitim konusu çok eski dönemlerden beri insanların uğraş alanı olmuş ve buna bir tanımlama getirmeye çalışılmıştır. Bunlardan çok kabul görenlerden biri Ertürk’ün tanımıdır. (Ertürk, 1998) eğitimi, bireyin davranış değişikliğinin kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlamıştır. Bu ve buna benzer sayısız tanıma bakıldığında ortak olan kavramlar “davranış değişikliği” ve “kültür aktarımı”dır (Duman, 2011). (Yeşilyaprak, 2005) eğitimin amacının bireyin etkin bir şekilde topluma uyumunu sağlamak olduğunu belirtmiştir. İşte eğitimin insanların topluma uyum sağlamasında “Sosyal Bilgiler” dersinin büyük rolü ortaya çıkmaktadır. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumsallaşmasında, topluma uyum sağlamasında ve toplumsal-kültürel değerlerin öğretilmesinde başrol niteliğine sahiptir. Devletin tüm vatandaşlarına “vatandaş” olmayı öğretmesi, kültürümüzü aktarıp bunun devamlılığını sağlaması ancak geniş bir program ile mümkün olacaktır. Hiç şüphesiz geniş kitlelere bu değerlerin kazandırılmasını sağlayacak program Sosyal Bilgilerdir. Bir devlet politikası olarak MEB tarafından Sosyal Bilgiler programının vizyonu da oluşturulmuştur. MEB’e ait bu vizyon bizlere Sosyal Bilgilerin sadece bilgi kazandırmadığını; problem çözme, eleştirel bakış açısıyla bakma, yeni bilgiler ortaya çıkarma, hak ve sorumluluklarının farkında olma vb. bir çok beceriyi de

kazandırmayı hedeflemektedir. Tüm bu beceriler biz insanlara topluma uyum sağlama ve toplumda sağlıklı ilişkiler kurma ve ilişkileri çıkan sorunlara rağmen yürütebilme imkânı da kazandıracaktır. Nasıl ki insanın olduğu yerde toplumdan söz ediyorsak, insanı toplumdan ayıramıyorsak Sosyal Bilgileri de toplumdan ve toplumsallıktan ayıramayız. Hangi dil, din, ırk ve milletten olursak olalım bağlı olduğumuz toplumun genel geçer doğrularını ve toplumsal değerlerini öğrenmek zorundayız. Bu nedenle her devletin Sosyal Bilgiler programına ihtiyacı vardır ve bu durum Sosyal Bilgilere evrensel bir nitelik kazandırmaktadır.

5. SOSYAL BİLGİLERİN PROGRAMDAKİ YERİ

Türk tarihinde sosyal bilimlerle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan ilki “Göktürk Yazıtları” adıyla bilinen ilk yazılı eserdir. Göktürk Yazıtları’nda Sosyal Bilgilerin alanı içinde olan tarih, sosyoloji ve kültür konularına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Ancak bunlar bilimsel olarak Sosyal Bilgiler olarak nitelendirilemezler. İslamiyet öncesinde eğitime ve toplumsal kurallara (töre) önem veren, İslamiyet’in Türklerce kabulünden sonra da verdiği önemin devam ettiği görülmektedir. Bunda hiç şüphesiz İslam’da bilimin ve bilim insanının yüce tutulması, yüceltilmesi büyük önem taşımaktadır (Ergün, 2000). Bilime ve eğitime önem veren Türk toplumunda felsefe şöyledir:

“Ya öğretici ol, ya öğrenen ol, ya dinleyici ol, ya bunları seven ol, sakın başka olma yoksa helak olursun.” (Hz Muhammed).

İslam dünyasında en karakteristik eğitim kurumu olan medreseler Türk-İslam kültürü çevresinde ortaya çıkıp daha sonradan her yere dağılmış, ilköğretim üstü eğitim kademelerini temsil etmiştir. Medrese denildiğinde akla ilk gelen isim Nizamülmülk’tür. Selçuklular döneminde Sultan Alparslan ve Melikşah dönemlerinde vezirlik yapan Nizamülmülk dönemin en iyi eğitiminin verildiği ve kendi adıyla anılan Nizamiye Medreselerinin kurucusudur. Medreseler devlet girişimi ve parası ile yapılmış, giderlerini karşılamak için her medreseye zengin bir vakıf bağlanmıştır. Bu medreseler ile devlet yatılı ve burslu eğitim vermiş böylece eğitimde şans ve fırsat eşitliği sağlamıştır (Ergün, 2000). Selçuklu döneminde yaygınlaşan bu medrese eğitimi daha sonra Osmanlı Devleti döneminde de gelişerek devam etmiştir.

5.1 OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE SOSYAL BİLİMLER

Osmanlı Devleti'nde eğitim-öğretim faaliyetleri genellikle cami yanlarında hizmet veren ve ilk kademe olan sıbyan mektepleridir. Bu adı almasında 5-6 yaşlarında “Sabi” denilen çocukların eğitim görmesi etkili olmuştur. Bunun yanında “Mahalle Mektebi”, “Küttab” veya “Taş Mektep” adıyla da bilinirlerdi. Yoksul çocuklar için açılanlara da “Küttab-ı Sebil” veya “Mekteb-i Sebil” deniliyordu (Ergün, 2000). Burada amaç çocuklara Kuran-ı Kerim'i okumayı öğretmektir. Bu nedenle İlmihal, Arapça Elifba ve Tecvid gibi dersler okutulmuştur. Bunlardan ayrı olarak yazma ve dört işlem de çocuklara öğretilirdi (Doğan, 1997). Osmanlı Devletinin ilk dönemlerinde bu okulların ne okul olarak kullandıkları bir binaları ne de eğitim vermek için özel olarak yetiştirilmiş bir öğretmeni bulunuyordu (Ergün, 2000). Bu okullara özel öğretmen yetiştirme çalışmaları henüz başlamamışken sıbyan okullarında bölgedeki caminin imamı muallimlik yapar, eşi de kız öğrencilere muallimlik yapardı. Sıbyan okullarında eğitim verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi için ilk kez Osmanlı'da Fatih Sultan Mehmet döneminde medrese programlarından farklı bir program hazırlanmıştır. Bu programda bazı dersler kaldırılmış, yerine öğretim yöntemleri ve tartışma kuralları gibi yeni dersler eklenmiştir. Bu nedenle ilkokul öğretmeni yetiştirilmesinin Fatih döneminde başladığını savunan araştırmacılar mevcuttur (Arslanoğlu, 1997). II. Mahmut dönemine gelindiğinde anne-babaların 5-6 yaşlarına gelen çocuklarını usta yanına çırak vermesi, bu çocukların cehalet içinde yetişmesi nedeniyle “Talim-i Sıbyan” adlı ferman yayınlanmıştır. 1824 tarihli fermanda her çocuğun mutlaka mektebe gönderilmesi gerektiği, ustaların ilk mektep tezkeresi olmayan çocukları çırak almamaları gerektiği belirtilmiştir. Böylece ilköğretim II. Mahmut döneminde zorunlu hale gelmiştir (Ergün, 2000).

1848'de İstanbul'da öğretmen yetiştirmek amacıyla “Darü'l-muallimin-i Rüşdi” ismiyle ilk öğretmen okulu açılmıştır. Süresi 3 yıl olan okulun dersleri arasında; Ders verme ve öğretim Yöntemi, Farsça, Aritmetik, Geometri, Alan Ölçümü, Astronomi, Coğrafya bulunmaktadır (Akyüz, 2013).

Fransızların istekleri üzerine Sadullah Paşa tarafından oluşturulan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi Tanzimat döneminde eğitime önemli katkılar sağlamıştır.

Her mahalle ve köye bir mektep açılması planlandı (Akbulut, 2003). Bu sıbyan mekteplerinin giderlerinin o bölge halkı tarafından karşılanacağı belirtildi. Atanacak öğretmenlerde belli bazı şartlar aranacağı, ilköğretimin zorunlu olacağı ve 4 yıl süreceği de belirtilen konular arasındadır. 1876 yılında yayınlanan Kanun-i Esasi’de de ilköğretimin zorunlu olduğu yer almıştır (Altın, 2008).

1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile Sıbyan Mekteplerinde günümüzde de Sosyal Bilgiler konuları içerisinde yer alan “Kısa Osmanlı Tarihi”, “Kısa Coğrafya” ve “Musabakat-ı Ahlakiye” okutulacak dersler arasına girmiştir (Özalp ve Ataunal, 1977).

Sıbyan mekteplerinin üst kademesi olarak kabul edilen Osmanlı’nın İlk rüştiye okulu 1847’de “Davut Pasa Mektebi” adıyla açılmış, devlet erkânı ve padişah huzurunda yapılan sınavda yüksek başarı elde edilmesinden sonra bu okulun sayılarının arttırılması planlanmıştır (Kına, 2006).

Sıbyan Mektebinden mezun olduktan sonra günümüzde ortaokul kademesine denk gelen “Rüştiye” adlı okullara devam edilirdi. Rüştiyeler beş yüz hane ve üzerinde olan her kasabada açılmış, Müslümanlar ve gayrimüslimlerin ayrı ayrı eğitim görmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu mekteplerde Sosyal Bilgiler konuları içinde yer alan “Genel Tarih ve Osmanlı Tarihi” ile “Coğrafya” dersleri okutulmuştur (Özalp ve Ataunal, 1977).

İdadiler günümüzün lise kademesine denk gelen eğitim kurumuydu. Bin hane ve üzerinde olan yerleşim yerlerine açılan bu okullarda Müslüman ve Gayrimüslimler karma bir şekilde eğitim görmekteydiler. Üç yıl süren bu mektepte ise Sosyal Bilgilere dâhil olan bilim dallarından “Ekonomi”, “Osmanlı Kanunları” (Hukuk), “Genel Tarih” ve Coğrafya okutulmuştur (Özalp ve Ataunal, 1977).

Osmanlı Devleti’nin en önemli eğitim-öğretim kurumlarından biri olan ve ilk kez Orhan Bey döneminde İznik’te açılan “Medrese”dir. Devletin büyüyüp güçlenmesiyle medreselerin sayısı da niteliği de artmıştır. Osmanlı Devleti’nin en önemli medreselerinden bir Osmanlı Sultanı II. Mehmet döneminde kurulan Fatih Medreseleridir. Burada çeşitli bilim dallarından dersler verilirdi. Bunlardan bazıları; Mantık, Kelam, Belagat, Lügat, Hendese, Heyet (Astronomi), Tarih, Coğrafya,

Felsefe'dir (Çetin, 2003). Görüldüğü gibi medreseler hem fen bilimleri hem de sosyal bilimler alanlarında eğitim faaliyetleri gerçekleştirmişlerdir.

16. ve 17. Yüzyıllarda medreselerde eğitim-öğretimde bir duraklama ve bozulma dönemi yaşanmış, bu durumun önlenmesi için çeşitli yenilik fikirleri ortaya atılmıştı. Bunlardan biri Batılı anlamda eğitim veren ilk yükseköğretim kurumu olan Mühendishane-i Bahri Hümayun'dur. Tersanelere mühendis yetiştirmek amacıyla kurulmuş olan bu okulda teknik derslerin yanında Tarih, Coğrafya ve Harp Tarihi gibi sosyal bilimler dersleri de verilmiştir. Topçu ve istihkâm subayı yetiştirmek amacıyla açılan Mühendishane-i Berri Hümayun'un ikinci ve üçüncü sınıflarında ana dersler yanında coğrafya dersi okutulmuştur (Çetin, 2003).

1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı ile 17 Mart 1857'de günümüz bakanlık kademesine denk gelen Maarif-i Umumiye Nezareti ve Mülkiye Mektebi kuruldu. Maarif-i Umumiye Nezareti içerisinde Telif ve Tercüme Dairesi kurularak okutulacak ders kitaplarının yazdırılması sağlanmıştır (Özalp ve Ataüenal, 1977) (Baytal, 2000).

Türk Eğitim Tarihi açısından çok önemli bir yenilik olan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi 1 Eylül 1869 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu nizamname ile merkez ve taşra teşkilatlarının işleyişleri ve içerikleri belirlenmiştir. Erkek Öğretmen Okulu olan Darül Muallimin için Sıbyan, Rüştîye ve İdadi Şubeleri kuruldu. Rüştîyelerin birinci ve üçüncü sınıflarında Tarih ve Coğrafya dersleri; ikinci sınıflarında ise Tarih dersleri okutulması kararlaştırıldı. İdadi Şubelerinin birinci sınıflarında Muhtasar Tarihi Umumi ve Coğrafyayı Umumi; ikinci sınıflarında ise Coğrafyayı Osman-i (Osmanlı Coğrafyası) dersleri okutulmuştur. Osmanlı Devletinin büyük bölümünde kız çocuklarının ilk mektepten sonra gidebilecekleri bir okul bulunmuyor, kız çocuklarını okutmak isteyen maddi durumu yerinde olan aileler özel hocalar tutarak evde eğitimine devam ediyorlardı. Tanzimat'tan sonra kızlar için rüştîyeler açılmış, başlangıçta kadın öğretmen olmaması nedeniyle yaşlı ve iyi ahlaka sahip muallimler tarafından eğitim verilmiştir. Nihayet 1870 yılında İstanbul'da sıbyan mekteplerine ve kız rüştîyelerine kadın öğretmen yetiştirmek amacıyla Darülmuallimat adıyla bir okul açılmıştır (Altın, 2008). Kız Öğretmen Okulu olan Darülmuallimat'ın Rüştîye

şubelerinde de Sosyal Bilgiler dersi kapsamında olan Tarih ve Coğrafya dersleri okutulmuştur (Çetin, 2003).

Sosyal Bilgilerin disiplinler arası bir bilim dalı olarak ABD’de ortaya çıkışı Osmanlı Devleti’nin son dönemine denk geliyor oluşu “Sosyal Bilgiler” adıyla bir programın varlığını mümkün kılmamıştır. Ancak Osmanlı Devleti’nde var olan tüm eğitim kurumlarında (azınlık okulları da dâhil olmak üzere) Sosyal Bilgiler içinde geniş yer kaplayan tarih ve coğrafya derslerine yer verildiği görülmektedir.

5.2. CUMHURİYET’İN İLK YILLARINDA SOSYAL BİLGİLER

Bilindiği gibi Osmanlı Devleti’nin son dönemine denk gelen ve devleti çöküşe sürükleyen en önemli olaylardan biri I. Dünya Savaşı’dır. İtilaf Devletleri’ne karşı savaştan Osmanlı Devleti bu savaştan başarılı olarak çıkamamış, Mondros Ateşkes ve Sevr Antlaşmalarına dayanan İtilaf güçleri yurdumuzu işgale kalkışmışlardı. Mustafa Kemal Atatürk işgaller karşısında Anadolu halkının direniş hareketini başlatan girişimlerde bulunmuştu. Yaşanan tüm kargaşa içinde diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da gereken özen gösterilemedi. Ancak eğitimin ulusların kurtuluşu ve yükselişi için elzem olduğuna olan inancı ile Kurtuluş Savaşımızın en hararetli dönemlerinde ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün eğitim ile ilgili çalışmalar yaptırmasına vesile olmuştur. Kütahya-Eskişehir Savaşlarının henüz devam ettiği dönemde 15-21 Temmuz 1921 tarihinde Ankara’da Maarif Kongresi toplanmış, Mustafa Kemal Atatürk de bir günlüğüne cepheyi bırakarak kongreye katılmıştır. Burada yaptığı konuşmada düşmanın yalnızca cephede olmadığını, cehaletle de savaşıcağımızı vurgulamış; eğitime verdiği önemi yeniden göstermiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında savaştan çıkan yeni Türkiye’de eğitimin durumu içler acısıdır. Nüfusun sadece %6’lık kısmı okuma-yazma biliyor. Bunların büyük kısmı da Marmara Bölgesinde bulunuyordu. Bu dönemde memlekette bulunan 46.000 köy bulunmakta, bu köylerin de %98’inde okul bulunmuyordu. Memleketin 70.000 öğretmene ihtiyacı olmasına rağmen öğretim yapan 18 öğretmen okulu yılda toplam 200 kadar öğretmen mezun ediyordu. Her köyün tek öğretmene kavuşabilmesi için yaklaşık 350 yıl gerekiyordu. Mevcut öğretmenler de düzenli bir maaşa sahip değillerdi (Başgöz, 2005).

Mustafa Kemal Atatürk eğitime büyük hassasiyet göstermiş, özellikle cehalet üzerinde çokça durmuştur. Ulu önder cahil kişiyi tanımlarken yalnızca okumamış kişileri cahil olarak nitelendirmemiş, okuduğu halde cahil olanların varlığına ve okumadan da âlim olunabildiğine inanmıştır. Ona göre esas olan ilim ve hakikati bilmektir (Baran, 2005).

Mustafa Kemal Atatürk tesis ettiği yeni devletteki gözlem ve incelemeleri sonucunda eğitim-öğretimde çeşitli sorunlar tespit etmiştir. Bunların en başında yaygın bilgisizlik gelmektedir. Bunlardan başka istikrarlı bir eğitim politikasının olmaması, eğitim-öğretim yönteminin uygunsuzluğu, aile baskısı, yüzeysel bilgilere sahip ve hayata yabancı öğrencilerin olmasıdır. Tüm bu sorunlara karşılık Mustafa Kemal eğitimin; bilime dayanmasını, laik ve milli olmasını, Cumhuriyeti koruyup yükseltecek yeni nesillerin yetiştirilmesini, üretici ve başarılı insanlar yetiştirmesi gerektiğini belirtmiştir. (Akyüz, 2013) (Baran, 2005).

Cumhuriyetin ilanından Demokrat parti dönemine kadar geçen sürede Sosyal Bilgiler kapsamına giren derslerden özellikle Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi dersinde vatandaşların milli benliğini güçlendirmek, milliyetçi özelliklerle donatılmasını sağlamak temel amaçtır.

5.2.1 1924 İlkokul Müfredat Programı

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildikten sonra da eğitim ile ilgili çalışmalar sürdürülmüştür. 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile bütün eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Okullarda uygulanan programlarda da değişiklikler yapılmış, laik eğitimin temelleri atılmıştır. Eğitim hizmetleri modern bir yapıya kavuşturulmuştur (Ambarlı, 2010).

1924 yılında yapılan ilkokul programı, yenisi yapılana kadar geçici olarak kullanılan bir geçiş programı özelliği taşımaktaydı. Cumhuriyetin ilanından önce yapılmış programlardan belirgin bir farkı yoktu. Fark sadece birkaç dersin eklenmesi, değiştirilmesi ve yahut cumhuriyet yönetimine uyarlanmasından ibaretti. Burada yapılan en büyük yenilik ders konuları hakkındadır. Tarih dersi konularından bir kısmı seçilerek “Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye” adıyla bir ders

oluşturulmuş, böylece Cumhuriyete ve yakın tarihte yaşanmış gelişmelere ağırlık verilmiştir (Türkoğlu, 2005).

Sosyal Bilgiler kapsamına giren Tarih ve Coğrafya dersleri için ayrı ayrı 3. Sınıfta 1, 4 ve 5. sınıflarda 2 saat ayrılmıştır. Müsahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersi ise tüm sınıflarda birer saat okutulmuştur. Bunlardan farklı olarak programda hangi konuların olacağı ve dersin hangi yöntemlerle işlenebileceğine dair tüyolar verilmiş, ancak programın değerlendirilmesi ile ilgili herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016).

5.2.2. 1926 İlkokul Programı

Türkiye Cumhuriyeti'nde ihtiyaçlara cevap verecek yeni bir müfredat için çalışmalar başlatıldı. “İyi vatandaş yetiştirme” amacıyla 1926'da yeni bir program hazırlandı.

1926 yılında yapılan değişiklikle ilkokullarda 1, 2 ve 3. sınıflarda haftada dörder saat olacak şekilde Hayat Bilgisi dersi konulmuştur. Programın ikinci evresinde Sosyal Bilgiler dersi yerine Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi dersleri okutulmuştur. Tarih ve coğrafya dersleri 4. ve 5. sınıflarda haftada 2'şer saat; yurt bilgisi dersi ise 4. sınıflarda 2, 5. sınıflarda ise 1'er saat okutulmuştur. İlkokul programında haftada işlenen “26 saat”ın %23'ü Sosyal Bilgiler dersine ayrılmıştır (Ambarlı, 2010).

Türk eğitim tarihinin en köklü değişimlerinden biri şüphesiz 1 Kasım 1928 tarihinde yapılan “Yeni Türk Harfleri”nin kabulüdür. Bununla birlikte temel bilgilerin kazandırılması, okuma-yazmanın yaygınlaştırılması ve Türkçenin ortak eğitim dili olmasının önü de açılmış olacaktı (Ergün, 2000). Okuma-yazma seferberliği başlatılmış ve bu dönemde %10 civarında olan okur-yazar oranının artırılmasına çalışılmıştır. Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk her konuda olduğu gibi bu konuda da öncü olmuş, yeni Türk harflerini eline tebeşir alıp kara tahta önüne geçerek halka tanıtmıştır. Büyük kitlelerin eğitim seviyesinin yükseltilmesi için çok çaba sarf etmiştir (Akyüz, 2013).

Eğitimin yaygınlaştırılması ve her köye bir okul açılması üzerine çok önemli atılımlar yapılmıştır. Ancak şehirde yetişmiş bir öğretmenin köy hayatına uyum

sağlayamayacağı, köy halkının kendisi gibi giyinmeyen ve yaşamayan öğretmeni benimsemeyeceği de bir gerçektir. Bu nedenle köy okullarına köylerde sıbyan ve rüştiye okullarından mezun öğrencilerin alınacağı “Köy Muallim Mektebi” kurulması gündeme geldi. Alınan kararla 1927-1928 eğitim-öğretim yılında Kayseri-Zencidere’de köy öğretmen okulu açıldı ancak çeşitli sebeplerle beklenen başarıyı sağlayamadığı için kapatıldı (Ergün, 2006).

5.2.3. 1930 İlkokul Müfredat Programı

Bu program 1929 yılında çıkarılan “İlk Mektepler Talimatnamesi”ne göre düzenlenmiştir. Bu programda henüz Sosyal Bilgiler adıyla bir ders müfredata girmemiştir. Ancak Sosyal Bilgiler konularının içinde yer alan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık derslerine yer verilmiştir. Tarih dersinde program hedefi olarak öğrencilerde milli şuur oluşturmak, medeni tarihimizi kavratmak olarak belirlenmiş; bu hedeflere ulaşmak için insanlık tarihi, eski büyük medeniyetler (Yunan ve Roma Medeniyetleri), Orta Asya coğrafyası, Türklerin İslamiyet’i kabulü, Türklerin Anadolu’ya gelişi ve Osmanlı Devleti konuları işlenmiştir. Coğrafya dersinde öncelikle çocuklara vatan sevgisinin aşılması amaçlanmış, yaşadığı bölgeden başlayarak yakından uzağa ilkesiyle tüm yurt hakkında bilgi sahibi olması istenmiştir. Farklı kıta ve ülkeler hakkında da bilgiler kazandırılmıştır. Konular incelendiğinde dünyanın şekli ve hareketleri, kıta ve okyanuslar ve Türkiye fiziki ve beşeri coğrafyasının ağırlıklı konuları olduğu anlaşılmaktadır. Yurttaşlık dersinde ise öncelikle yurdunu ve milletini sevdirmeye amaçlanmıştır. Bunun dışında vatandaşlık hak ve sorumluluklarını benimsetmek, bir arada yaşamının sonucunda demokrasinin gerekli olduğu da kavratılması planlanmıştır. Yurttaşlık derslerinde yerel yönetimler ve ülkemizin yönetim birimleri incelenmiş, bu yönetimlerdeki kurum ve kişilerin görev ve sorumluluklarının neler olduğu konusuna değinilmiştir. Özellikle belediyelerin görevlerine ayrıntılı olarak yer verildiği görülmektedir (Ambarlı, 2010).

5.2.4. 1936 İlkokul Programı

1935 yılında toplanan eğitim komisyonu müfredatta gerekli değişiklikleri yaparak 1936 Yeni İlkokul Müfredat Programını yürürlüğe koymuştur (Ambarlı, 2010). Değişikliklerin nedenleri şu şekilde belirtilmiştir:

1. Ortaya çıkan çeşitli değişikliklerin programa eklenmesi gerektiği
2. Ortaöğretime devam etmeyecek çocukların imanlı ve pratik hayat içinde yeterli bilgiye sahip vatandaşlar olarak yetiştirilmesi
3. Ortaöğretime devam edecek çocukları bu kademeye hazırlamak (Çatak, 2015).

1926 programında çok kısa olan genel amaçlar 1936 programında genişletilmiş ve Atatürk ilkeleri ne CHP'nin eğitim görüşleri program hedefi olarak belirlenmiştir (Ambarlı, 2010). Bu programda çocukların gelişim özellikleri daha çok önemsenmiş; ezbercilik yerine gözlem ve incelemeler yoluyla milli konular üzerinde durmaları istenmiştir (Fer, 2005). Sosyal Bilgiler kapsamına giren dersler şu şekilde programda yer bulmuştur:

- Hayat Bilgisi: 1.sınıfta 5 saat, 2.sınıfta 6 saat, 3.sınıfta 7 saat
- Tarih: 4. ve 5. sınıflarda 2'şer saat
- Coğrafya: 4. ve 5. sınıflarda 2'şer saat
- Yurt Bilgisi: 4.sınıfta 2 saat, 5.sınıfta 1 saat olarak okutulmuştur (Çatak, 2015).

Bir bütün olarak baktığımızda 4.sınıfta toplam 6 saat, 5.sınıfta toplam 5 saat Sosyal Bilgiler kapsamına giren ders işlenmiştir. Haftalık 26 saat ders yapıldığında bu derse büyük önem verildiği görülmektedir (Ambarlı, 2010).

Tarih dersinde Türk inkılâbının anlam ve önemini belirtmek, Türk tarih ve şuuru kazandırmak, Türk ülküsünü gerçekleştirmek için fedakâr bir karakter kazandırmak, Türk şahsiyetlerin yaptıkları işler üzerinde durmak, Atatürk'ün Türk milleti ve tüm dünya için açtığı ufukları göstermek hedeflenmiştir. Coğrafya dersinde öncelikle ülkemizi sevdirmek; daha sonra komşu ülkelerle olan ilişkilerimizi öğretmek, dünya üzerindeki diğer ülkeleri ve milletleri tanıtmak, dünya ve güneş

sistemini kavratmak amaçlanmıştır. Yurt bilgisi dersinde Türk milletini ve yurdunu sevdirmek, bizim için askerliğin önemini kavratmak, Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet rejimini ve üstünlüğünü anlatıp öğrencilerin cumhuriyet rejimi için sadık ve fedakâr birer yurttaş olarak yetiştirmek, Türkiye’de devlet teşkilatını basit yapıda öğretmek, kanuna ve devlet otoritelerine itaat duygusunu geliştirmek hedeflenmiştir (Ambarlı, 2010).

1936 programı ile ilk kez ilkokulun eğitim-öğretim ilkeleri belirlenmiştir. Her dersin hedefleri ile Türkiye Cumhuriyeti’nin ilkeleri arasında bağ kurulmuş, program Atatürk ilkelerine bağlı kalınarak oluşturulmuştur. 1937 tarihli genelge ile “birleştirilmiş ve birleştirilmemiş sınıflarda öğretim biçimleri, uygulamalar, öğrenci etkinlikleri” başlığı ile ek bir program geliştirilmiştir. Bu programa göre üç öğretmenli ve beş sınıflı okullara 1. sınıflara 1 öğretmen, 2. ve 3. sınıfa 1 öğretmen, 4. ve 5. Sınıflara 1 öğretmen verileceği belirtilmiştir (Gelişli, 2005).

Programın ölçme değerlendirmesinin yapılma şekli ve değerlendirirken nelere dikkat edilmesi gerektiğinden bahsedilmemiş, yalnızca sınıf geçme sınavı ve bitirme sınavı ile ilgili bazı açıklamalara yer verilmiştir (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016).

5.2.5. 1948 İlkokul Programı

Bu program CHP iktidarı döneminde yapılmış, Demokrat Parti döneminde de kullanılmış bir programdır. 1948 yılında hazırlanan program 1948-1949 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya konulmuştur (Cicioğlu, 1985).

1945 yılında Ankara’da öğretmenlerden oluşan bir komisyon illerden gelen program önerilerini incelemiş ve ortak görüşler belirlenmiştir. Başka bir komisyon tarafından incelenip taslak oluşturulmuş, Talim ve Terbiye Kurulunun inceleyip onaylamasıyla 1948 İlkokul Programı olarak kabul edilmiştir (Binbaşıoğlu, 1995). Programda genel amaçlar “Toplumsal, Kişisel, İnsanlık Münasebetleri ve Ekonomik Hayat” başlıklarında verilmiştir (Ambarlı, 2010). 1949 yılı IV. Eğitim Şurasında çeşitli kararlar alınmıştır. Bunlardan en önemlileri birbirinden ayrı okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin çocuk psikolojisine uygun olarak bir araya getirilmesidir.

1948 ilkokul haftalık ders programında;

- Hayat Bilgisi: 1.sınıfta 5 saat, 2.sınıfta 6 saat, 3.sınıfta 7 saat
- Tarih: 4. ve 5. sınıflarda ikişer saat
- Coğrafya: 4. ve 5. sınıflarda ikişer saat
- Yurttaşlık Bilgisi: 4.sınıfta 2 saat, 5.sınıfta 1 saat olarak okutulmuştur (Çatak, 2015).

Dikkat edileceği üzere 1926 programında “Yurt Bilgisi” dersinin adı 1948 programında “Yurttaşlık Bilgisi” olarak değiştirilmiştir. Bu program öğretmene daha fazla yetki veren, pratik ve hayati bilgilere yer verildiği görülmektedir (Tertemiz, 2000 akt. Çatak, 2015).

Programda eğitim-öğretim ilkeleri bölümünde yer alan “Değerlendirmede Gözetilecek Hususlar” maddesinde yapılacak olan ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yer verilmiştir. Burada değerlendirmenin amacı açıklanmış, sınıf içi değerlendirmenin ne şekilde yapılacağı belirtilmiş, öğrenciler değerlendirilirken öğrencilerde var olan öğrenme eksikliklerinin, sosyoekonomik düzeyin ve bireysel farklılıkların dikkate alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

1948 programı ile öğrencide eleştirel düşünme, problem çözme, araştırma, , karar verme, becerilerinin geliştirilmesi istenmektedir. Yapılandırmacı yaklaşıma yakın bir düşünüş ile hazırlanan programda öğretmen öğrencilerin öğrenme süreçlerine rehberlik eden bir konuma getirilmiştir. Ortaokul programlarında ayrıca gözlemden ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmesinden de söz edilmektedir. Ayrıca ölçme ve değerlendirme eğitim-öğretimin bir parçası olarak görülmüş, öğrenme durumlarındaki ilerlemenin ölçülmesinin zorunluluk arz ettiği belirtilmiştir. Öğrencinin başarısı öğretmenin başarısı olarak görülmüştür. Değerlendirmenin sonuç değil süreç odaklı olduğuna dikkat çekilmiştir (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016).

5.3. DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE SOSYAL BİLGİLER

Demokrat Parti yönetime sahip olduktan sonra cumhuriyet döneminde okutulan kitapların konuları üzerinde ufak tefek değişiklikler yaparak okutulmaya devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde henüz dersler Sosyal Bilgiler adı altında

birleştirilmediği için ayrı ayrı Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri programda yer almıştır.

Demokrat parti döneminde basılan ders kitaplarına ayrıntılı olarak bakıldığında tarih dersi kitaplarının sınıf seviyelerinde birbirinin devamı niteliğinde olduğu görülür. Tarih 1 ders kitabı konuları “İnsan Tarihine Giriş” ile başlar “Roma Tarihine Toplu Bir Bakış” ile biter. Tarih 2 ders kitabı 1. Sınıf tarih kitabında kalan yerden devam ederek “Ortaçağa Girerken” konusuyla başlar, “İstanbul’un Fethi” ile biter. Tarih 3 dersi ise “Yeni Çağın Başlarında Avrupa” konusu ile başlayıp “II. Cihan Savaşı ve Türkiye” konusuyla sona erer (Akın ve Uluçay, 1957, 1958, 1960 akt. Duman, 2011). Kitabın son bölümünde savaş sonrasında Türk Milletine ne gibi görevler düştüğünden ve Türkiye’de demokrasinin gelişmesine yönelik bazı ifadelerden bahsedilmiştir Özellikle Demokrasinin gelişmesi ile ilgili bölümde Demokrat Partiye yönelik övgü dolu ifadeler yer verilmiştir. Ders kitaplarına resim ve haritalar eklenmiş ve içerik zenginleştirilmiştir. Bazı kitapların bölüm sonlarına farklı soru türlerinden oluşan değerlendirme bölümleri eklenmiştir. Coğrafya ders kitapları az sayıda bölümlerden oluşmuştur (Duman, 2011). Coğrafya 1 ders kitabında Genel Coğrafya, Asya’ya Toplu Bakış ve Asya Memleketleri adında üç bölüm bulunmaktadır. Coğrafya 2’de Afrika, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika, Okyanusya ve Kutuplar başlığıyla dört bölümden oluşmaktadır. Coğrafya 3 ders kitabında ise konular Türkiye coğrafyasına ayrılmıştır. Türkiye’nin Doğal coğrafyası, Türkiye’nin Beşeri Coğrafyası, Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri ve Türkiye’nin Ekonomik Coğrafyası bölümlerinden oluşmaktadır (Seçkin, 1953, 1954 akt. Duman, 2011). Yurttaşlık Bilgisi 1 ders kitabı dört bölümden oluşmakta olup bu bölümler Okulumuz, Ailemiz, Çevremiz, Belediyemiz olarak yakından uzağa ilkesine uygun olarak sıralanmıştır (Sönmez, 1953 akt. Duman, 2011). Bu kademedeki çevreyi tanıtarak öğrenciye yaşadığı çevreyle ilgili farkındalık kazandırma amaçlanmıştır (Duman, 2011). Yurttaşlık Bilgisi 2 ders kitabı Topluluğu Yaşatan Kurumlar, Millet Topluluğu, Devletimizin Yasama Görevi, Yürütme Görevinin Organları, Devletin Yargı Görevi bölümlerinden oluşmaktadır (Anıl ve Beğen, 1959 akt. Duman, 2011). Bu sınıf düzeyinde öğrencinin devlet kurumunu tanıması; Yasama, yürütme ve yargı erklerinin görevleri ve devlet işleyişi hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmıştır (Duman, 2011). Yurttaşlık Bilgisi 3 ders kitabında ise ilk iki sınıf düzeyinden daha

fazla bölüm bulunmaktadır. Bu bölümler; Demokrasi, Hak ve Ödevlerimiz, Devlete Karşı Ödevlerimiz, Hürriyet, Trafik Bilgisi, Seçim, Meslek Seçimi, Birleşmiş Milletler ve UNESCO olarak sıralanmıştır (Aksan, 1952 akt. Duman, 2011). Bu kademedeki öğrencilere siyasi partiler ve görevleri, Atatürk ve devrimleri, Milli birlik ve milliyetçilik, yurttaşlık ödevleri gibi önemli kazanımların verilmesi üzerinde durulmuştur (Duman, 2011).

5.4. 1960-1985 YILLARI ARASINDA SOSYAL BİLGİLER

5.4.1. 1962 İlkokul Program Taslağı

İlköğretim Genel Müdürlüğü 1948 programının zamanın ihtiyaçlarına göre gözden geçirilmesi için bir komisyon kurmuştur. İllerdeki öğretmenlerden programla ilgili eleştiriler istenmiş ve sonuçlar incelenerek yeni programın esasları belirlenmiştir. Program taslağını Talim ve Terbiye Kurulu incelemiş, beş yıl süre ile bazı okullarda denenmesi ve geliştirilmesi şartıyla kabul edilmiştir (Tertemiz, 2000 akt. Çatak, 2015).

1962 program taslağının en çok göze çarpan özelliği; 1962'ye kadarki programlarda birbirinden bağımsız ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamına giren Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri “Ülke ve Toplum İncelemeleri” adı altında birleştirilmesidir (Ünal ve Ünal, 2012).

1962 Müfredat programında; yine 1. devre ve 2. devre bulunmaktadır. 1.devrede okutulan Hayat Bilgisi dersi 1.sınıfta 5 saat, 2. ve 3.sınıflarda 6 saat olarak belirlenmiştir. 2.devrede okutulan Ülke ve Toplum İncelemeleri dersi ise 4.sınıfta 6 saat, 5.sınıfta 5 saat olarak okutulmuştur (Ambarlı, 2010).

1962 ilkokul program taslağında “Hayat Bilgisi” ve “Ülke ve Toplum İncelemeleri” dersinin amaçları kısaca şöyledir:

- Türk çocuğunun ailesine, milletine, yurduna, Türk devrimlerine ülkelerine bağlı, çalışkan, inceleyici ve araştırmacı, fedakâr ve erdemli bir vatandaş olarak yetiştirmek
- Şerefli bir geçmişi olan büyük bir milletin evladı olduklarını hissettirmek

- Türk ulusunun ülkelerini gerçekleştirmek için her türlü fedakârlığı göze alabilecek karakterde yetiştirmek
- Her durumda görev ve sorumluluk alabilir hale getirmek
- Ulusal kaynakların neler olduğunu tanıtarak bunları korumanın vatandaşlık görevi olduğunu benimsetmek
- İnsanların birbirlerine muhtaç olduğunu kavratıp başkalarına yardım etmenin takdir edildiğini hissettirmek
- Yurdu ve dünyayı tanıtmak, harita vb. materyalleri kullanabilmesini sağlamak
- Geçmişte milletine ve insanlara iyilik yapmış büyük Türk adamlarının hayatlarına ve hizmetlerine karşı öğrencilerde hayranlık uyandırmak, kötülük yapan kişilerin sonundan öğrencilerin ibret almalarını sağlamak (Sönmez, 1997)

Ülke ve toplum incelemeleri adı altında birleştirilen tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinde konular önceki programlarla benzerlik göstermektedir. Tarih konuları tarih öncesi dönemlerden başlayıp II. Dünya Savaşı'na kadar sürer ve Türk tarihi büyük yer kaplar. Coğrafya konularında önceliğin Türkiye coğrafyasına verildiği; Türkiye'nin komşuları, dünyanın şekli ve hareketleri, kıta ve okyanuslar da konuları içinde yer aldığı görülür.

5.4.2. 1968 İlkokul Programı

1968 İlkokul Programı oldukça uzun bir deneme devresinden sonra (1962 program taslağı ile 6 yıl deneme süresi olmuştur) 1968–1969 öğretim yılında uygulamaya konmuştur.

1968 İlkokul Programı'nda Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına sınıflara göre ayrılmadan, genel olarak fakat ayrıntılı yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi programının amaçları ise dört başlık altında gruplandırılmıştır (Dündar, 2008). Bunlar:

1. "Yurttaşlık Görevleri ve Sorumlulukları Yönünden, (12 amaç)

2. Toplumda İnsanların Birbirleriyle Olan İlişkileri Yönünden, (5 amaç)

3. Çevreyi, Yurdu ve Dünyayı Tanıma Yeteneklerini Geliştirmek Yönünden,(5 amaç)

4. Ekonomik Yaşama Fikrini ve Yeteneklerini Geliştirmek Yönünden" (6 amaç) olarak sıralanmıştır (Çatak, 2015).

1968 ilkokul programını diğer programlardan ayıran önemli özellikler vardır. Bunlardan biri 1962 öncesi ilkokul programlarında yer alan ve birbirlerinden bağımsız olarak okutulan “Tarih, Coğrafya, Yurt veya Yurttaşlık Bilgisi” dersleri, 1962 tarihli İlkokul Programı Taslağı’nda “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında toplanmıştı. 1968 tarihli İlkokul Programı’nda bu dersin adı Sosyal Bilgiler olarak değiştirilmiştir. Diğer özellik ise bu programda ilk kez Belirli Gün ve Haftalara yer verilmesidir (Çatak, 2015).

4. ve 5. sınıf düzeyinde okutulan bu derste dördüncü sınıflar için beş, beşinci sınıflar için ise altı ünite belirlenmiştir.

- Dördüncü sınıf ünitelerinden; 1. ve 2. ünite coğrafya, 3. ünite vatandaşlık, 4. ve 5. ünite ise tarih dersi konularına ayrılmıştır.
- Beşinci sınıf düzeyinde yer alan ünitelerinden 1., 3., ve 5. üniteler Coğrafya; 2., 4., ve 6.ünite ise Tarih dersine aittir. Son ünite de tarih konularının yanında Vatandaşlık dersine ait konular da yer almaktadır (Keskin, 2012).

1968 Sosyal Bilgiler dersi programında değerlendirmenin hangi amaçlarla ve ne şekilde yapılacağı, değerlendirme yapılırken nelere dikkat edileceği ayrıntılı bir şekilde yer almıştır. Bu programda “değerlendirmenin eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçası” olduğu belirtilmiş, sürecin değerlendirilmesi ifadesi kullanılmış, değerlendirmenin öğrencilerin gelişme ve ilerleme durumunu tanımaya yardım eden bir nitelik taşıması gerektiği vurgulanmıştır (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016). Ayrıca eğitim ve öğretimde rehberliğin esası, özel eğitime muhtaç çocuklar için ayrı eğitim önlemleri almanın zorunluluğu da ele alınmıştır.

1968 ilkokul programında ayrı derslerin amaçlarının davranışlara dönüştürülmesi için yakın çevre, öğretimde toplulaştırma, konular ve üniteler gibi esasların üzerinde önemle durulmuştur (Ambarlı, 2010).

1968 ilkokul programı resmi olarak Sosyal Bilgiler adının ders ismi olarak kullanıldığı ilk programdır. Bu programda ilkokul ikinci evre içinde yer alan Sosyal Bilgiler dersinin, eski programlarda ders saati daha fazla iken **Tablo 1.6.**'da görüldüğü gibi 1968 programında 4. ve 5. sınıfta haftada sadece 3 saat olarak programlanmıştır (Ambarlı, 2010). Ancak bu kadar hayatla iç içe olan bir dersin öğretimi ve hedeflerin gerçekleştirilebilmesi zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Haftada yalnızca üç saat Sosyal Bilgiler dersinin olmasını yanlış olarak değerlendirilebilir. Aşağıda 1968 yılı İlkokul haftalık ders çizelgesi verilmiştir.

Programın değerlendirme ile ilgili bölümünde; her öğrencinin değişik alanlarda başarılarının birbirinden farklı olduğu ya da farklı olacağının dikkate alınması gerektiği, sınıftaki öğrencilerin birbiri ile kıyaslanmasının doğru olmadığı, her çocuğun başarısının kendi gelişimi içinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Çelenk, Tertemiz, ve Kalaycı, 2000).

5.4.3. 1970 Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı

MEB Talim Terbiye Kurulu'nun 1970 yılında almış olduğu kararla, ortaokulların öğretim programında değişiklik yapılmış; 1970-1971 öğretim yılından başlamak üzere, bazı okullarda, pilot uygulama başlatılmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan beri tek disiplin anlayışı ile birbirinden bağımsız olarak okutulan Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleri disiplinler arası yaklaşıma göre yeniden yapılandırılmıştır (Keskin, 2002).

Programın içeriği incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersinin üç sınıfta da okutulduğu; 1. ve 2. sınıflarda 5'er saat, 3. sınıfta ise 4 saat Sosyal Bilgiler dersinin okutulduğu görülmektedir. Bu programda ortaokul birinci sınıf için altı, ikinci sınıf için on, üçüncü sınıf için ise on bir ünite belirlenmiştir (Keskin, 2012). Ortaokul programında;

- Birinci Sınıfta: 1. Ünite Vatandaşlık, 2. ve 3. Ünite Coğrafya, 4. 5. ve 6. Ünite Tarih
- İkinci Sınıfta: 1.-7. Üniteler arası Tarih, 8.-10. Üniteler arası Coğrafya
- Üçüncü Sınıfta: 1. ve 4. Üniteler Vatandaşlık, 2. ve 3. Üniteler Tarih, 5.-11. Üniteler arası Coğrafya dersine aittir.

1970 ortaokul programında tarih dersinin kronolojik olarak sıralandığı, öğretiminin kronolojik sıraya göre yapıldığı görülmektedir (Keskin, 2012). Bu programda en göze çarpan konulardan birisi ortaokul ikinci sınıf düzeyinde vatandaşlık konularına yer verilmeyiştir.

“Bu dönemde yayınlanmış 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu da önemlidir. Bu kanunun 10. Maddesinde “Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır” ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade, genel anlamda tüm derslere, özelde ise Tarih dersine yüklenen misyonu açık bir şekilde göstermektedir” (Keskin, 2012, s. 451)

1974 Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi incelendiğinde ise ortaokul 1. ve 2. Sınıflarda 3'er saat, 3. Sınıflarda ise 4 saat Sosyal Bilgiler dersi okutulduğu görülmektedir (Çatak, 2015).

1975 Temel Eğitim Birinci Kademe haftalık ders sayıları incelendiğinde ilkokulda 4. ve 5. Sınıflarda üçer saat Sosyal Bilgiler dersi okutulduğu gözlenmektedir (Çatak, 2015). Daha önce programlarda Türkçe dersine çok yakın ders ayrılan Sosyal Bilgiler dersine ayrılan ders saati azalmıştır. Bazı programlarda Sosyal Bilgiler dersine fen ve matematik dersinden daha fazla ders saati ayrılırken zamanla değişen programlar neticesinde Sosyal Bilgiler ders saati bu derslerin çok gerisinde kalmıştır. Örneğin 1975 ilkokul programında Türkçe dersine haftalık altışar saat ders ayrılırken Sosyal Bilgiler dersine yarısı kadar yani haftalık üçer saat ders ayrılmıştır.

1970–1980 yıllarında meydana gelen siyasi dalgalanmalar sebebiyle Türk tarihi ağırlıklı olan Tarih dersi programları çok uygulama şansı bulamamıştır. 1980'li yıllarda dönemin siyasi yöneliminin de etkisiyle- Türk tarihi konularına verilen ağırlığın daha da arttırıldığı yayınlanan programlar incelendiğinde görülmektedir (Keskin, 2012, s. 451-452). 1980'li yıllarda oldukça gündemde olan “Ermeni Meselesi” konusu ilk defa bu programda ele alınmıştır (Keskin, 2012).

12 Eylül 1980 tarihinde yaşanan Türkiye Cumhuriyetinin en önemli olaylardan biri olan darbe harekâtından sonra Cumhurbaşkanı olan Kenan Evren,

Atatürk milliyetçiliğine uygun olacak şekilde Milli Eğitimde yoğun bir müfredat programının hazırlığına girişilmiş; bununla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunların başında “T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük” dersinin müfredata girmesidir. Bu ders ortaokullara, lise ve dengi okullara, yüksekokullara okutulmak üzere hazırlanmıştır. Bu programın hazırlanmasındaki amaçlar; devletine sadakatle bağlı, devletine karşı hak ve sorumluluklarının farkında olan, Atatürk milliyetçiliğine, ilke ve inkılâplarına, bağlı bireyler yetiştirmektir (Sorguç, 1983 akt. (Keskin, 2012).

12 Eylül darbesinin lideri olan Orgeneral Kenan Evren yaptığı bir konuşmada Atatürk milliyetçiliğinin yeniden yurdun her köşesine ulaştırılmasının eğitim-öğretimle sağlanacağını, öğretmenlerin çeşitli nedenlerle bölünmelerinin önüne geçileceğini ve öğrencinin amacının Atatürk ilkeleri ve milliyetçiliği ile donanarak üretim için gerekli bilgi ve donanımı kazanması gerektiğini ifade etmiştir (Akyüz, 2013). Bu programla kısmen arka plana itilmiş olan Atatürk milliyetçiliği tekrar gereken değerin verildiği hale gelmiş, sanki ulu önder Mustafa Kemal Atatürk’ün yaşadığı ve milli ideolojilerin önemsendiği döneme geri dönmüştür (Keskin, 2012).

1982 yılında yapılan bir yeniliğin nedeni Atatürkçü değerlere gereken değerin verilmesi ve Atatürkçülükle ilgili konuların tekrar öğretim programına konulmasıdır (Keskin, 2012).

5.5. 1985’TEN GÜNÜMÜZE SOSYAL BİLGİLER

26.04.1985 tarih ve 64 sayılı kararla, ortaokullarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi kaldırılmıştır (Kan, 2010). Bunun yerine tek disiplin anlayışına geri dönmüş; “Milli Tarih”, “Milli Coğrafya” ve “Vatandaşlık Bilgisi” adlarıyla üç ayrı ders programa eklenmiştir.

1985 Ortaokul programda Milli tarih ve milli coğrafya dersleri 6. ve 7. Sınıflarda haftada ikişer saat; vatandaşlık bilgisi dersi sadece 8. sınıflarda haftada 3 saat şeklinde yer almıştır. Ayrıca yine yalnızca 8. Sınıflarda olmak üzere “T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük” dersi de programa eklenmiştir (Çatak, 2015). Bu dersin genel amacı Atatürk’ü ve Atatürkçü düşüncüyü öğrencilere tanıtmak, benimsetmek ve sevdirmektir. “Atatürkçülük” felsefesinin gereklerinin öğrencilerde

birer davranış haline getirilmesi de amaçlanmıştır. İdeolojik kaygılarla okul programlarına yerleştirilen bu ders, bir disiplinden çok öğrencilere belli fikir ve davranışları kazandırmayı hedeflemektedir.

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programında kronolojik sıra gözetilerek I. Dünya Savaşı'ndan II. Dünya Savaşı'na kadar olan konulara yer verildiği görülmektedir (Keskin, 2012). Günümüzde T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları Osmanlı Devleti'nin son döneminden başlarken bu programda Birinci Dünya Savaşı öncesindeki Avrupa'daki gelişmeler (Fransız ihtilali ve Sanayi inkılâbı), Trablusgarp Savaşı ve Balkan Savaşlarına yer verilmediği göze çarpar. I. Dünya Savaşı konularının kavranmasında hazır bulunuşluğun sağlanması ve bütünlüğün korunması açısından oldukça önemli olan bu konular bir eksiklik oluşturmaktadır. Ne Fransız ihtilalini bilmeden Osmanlı Devleti içinde yaşayan azınlıkların bağımsızlık istekleri bilinebilir ne de Sanayi inkılâbı bilinmeden 1. Dünya savaşının genel nedenlerinden biri olan hammadde ve pazar ihtiyacı bilinebilir.

5.5.1. 1990 Sosyal Bilgiler Programı

1990 yılında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın ilkokul 4. sınıf ve 5. sınıflar için kabul ettiği 30.5.1990 tarih ve 62 karar sayısı ile “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı” sonrasında Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak uygulanmaya başlanmıştır.

1990 Sosyal Bilgiler programı vatandaşların Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, araştırıcı ve faziletli bir insan olmasını, Türk milletinin karakterini kavratmayı, her durumda sorumluluk alabilmesini, kanunlara uymasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bunlardan başka Türk büyüklerini tanıtmayı, Türklerin dünya medeniyetine katkılarını anlatmayı, milletine ve devletine karşı canı gönülden hizmeti ilke edindirmeyi de amaçlamaktadır. Günümüz için de çok önemli olan cumhuriyet kavramının özelliklerini ve önemini, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, laik ve sosyal bir devlet olduğunu kavratmayı amaçlar. Tüm bu amaçlar karşılaştırıldığında aslında 1968 programı ile 1990 programı arasında çok da fark olmadığı, amaçların birbirleriyle paralellik gösterdiği fark edilmektedir (Ambarlı, 2010). 4. sınıf Sosyal Bilgiler konuları şu şekilde sıralanmıştır:

Yaşadığımız çevre, aile hayatı, okul hayatı, toplum hayatı, ilimiz bölgemiz, yakın çevremiz, ilimizin yönetimi, yurdumuzdaki coğrafi bölgeler, tarihte Anadolu, Türklerin ana yurdu, Anadolu uygarlıkları, İslamiyet'in doğuşu, Türklerin İslamiyet'i kabulü, Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleri ve Anadolu Selçuklu Devleti (MEB, 1990).

1990 Sosyal Bilgiler programının içeriğine bakılacak olduğunda 4. sınıflarda konuların yaşadığımız çevreden başladığı, aile hayatı, okul hayatı, toplum hayatı konularına da değindiği göze çarpmaktadır. Coğrafi olarak yakın çevrenin tanıtılmasına ve ilin idari yönetiminin nasıl olacağına da yer verilmiştir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler konuları ise şöyle sıralanmıştır:

Osmanlı Devleti'nin kuruluşu, Osmanlı Devleti'nin yükselmesi, Osmanlı uygarlığı ve Avrupa'daki yenilikler, Osmanlı Devleti'nin duraklama devri, Osmanlı Devleti'nin gerileme devri, Osmanlı Devleti'nin yıkılışı, 1.Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti, cumhuriyete nasıl kavuştuk, cumhuriyetin kuruluşu, Atatürk ilkeleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin dış siyaseti, Atatürk'ün son günleri ve ölümü, Atatürkçü düşünce sistemi (MEB, 1990).

5. sınıf Sosyal Bilgiler programına bakıldığında konuların tamamen tarih alanına ait olduğu coğrafya ve vatandaşlık alanlarına değinmediği görülmektedir. 4. sınıfta Anadolu Selçuklu Devleti konusuyla biten programın 5. sınıfta Osmanlı Devleti ile başladığı, bunun da programların birbirini tamamlayan özelliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Yani Atatürk'ün ölümüne kadar olan tarih konuları ikiye ayrılmış ve ilk yarısı 4. sınıflara, ikinci yarısı 5. sınıflara okutulmuştur. Bu durum da bize öğrencilerde öncelikle tarihsel bilinç oluşturma'nın amaçlandığını gösterir.

1968 Sosyal Bilgiler Programında "Belirli Gün ve Haftalar" açıklamalar kısmından sonra yayınlanmışken 1990 Sosyal Bilgiler programında böyle bir konuya yer verilmemiştir. 1968 programına ek olarak 1990 programı içinde üniteler arasına okuma parçaları bulunmaktadır (Çatak, 2015).

1993 yılında Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında bazı değişiklikler yapılmış; bazı konular eklenmiş, bazı konular çıkarılmış ve ya değiştirilmiştir. Ancak önemli denilebilecek büyük bir değişiklik yapılmamıştır (Çatak, 2015). Yapılan

değişiklikler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca kabul edilmiş, 26.04.1993 tarihi ve 2381 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır. (MEB, 1993, s. 274)

5.5.2. 1998 Sosyal Bilgiler Programı

Bu programda ilk kez ilkokul ve ortaokul kademeleri birleştirilmiş ve adı “İlköğretim Okulu” olmuştur.

18.08.1997 tarihinde 23084 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4306 sayılı yasa ile: “ilkokul” ile “ortaokul” ifadeleri “ilköğretim okulu” olarak değiştirilmiştir. Böylece ilköğretim kurumları sekiz yıllık bütün bir okul haline getirilerek, bu okullarda kesintisiz olarak zorunlu ilköğretimin uygulanması sağlanmıştır (Resmi Gazete, 1997)

EARGED modeline göre düzenlenmiş ilköğretim seviyesindeki Fen Bilgisi ve Hayat Bilgisi programları 1998 yılı ile uygulanmaya başlanmıştır. Sekiz yıllık ilköğretim bütünlüğüne uygun olarak hazırlanmıştır (Fer, 2005).

1998 Sosyal Bilgiler programında “Konular tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, hukuk ve eğitim alanlarıyla ilişkili olmak üzere çok yönlü ve bütün olarak işlenir (MEB, 1998, s. 533). Önceki programlardan farklı olarak Sosyal Bilgilerin ders kapsamı genişletilmiştir. İçerdiği dersler 1998 programından önce Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık ile sınırlıyken, bu program ile içinde arkeoloji, sosyoloji, antropoloji gibi dersler eklenerek çağdaş Sosyal Bilgiler anlayışına ve içeriğine bir adım daha yaklaşmış olundu (Çatak, 2015).

İlköğretim programlarında yer alan dersler ve süreleri, öğretim programları ve ders kitapları yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişikliklerle ilköğretim programına bazı yeni dersler eklenmiş ve 1998-1999 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. Bunlardan Sosyal Bilgiler ile ilgili olanları şunlardır:

- 7. sınıf ve 8. sınıflarda “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi”
- 6. sınıf ve 7. sınıflarda “Sosyal Bilgiler” (MEB, 1990).

Daha önce ortaokullarda okutulan “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri kaldırılarak yerine “İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Programı” 2 Nisan 1998’de 2487 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak kabul edildi (MEB, 1998).

1999–2000 öğretim yılı için okutulacak yeni öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Bunlar hazırlanırken öğrenci merkezli bir anlayışla hareket edilmiştir. Materyaller Atatürkçü düşünce sistemine dayalı, ezberci eğitimden uzak, bilimsel

bilgi ve beceriler kazandıracak, öğrencide aktif öğrenmeyi sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bunlar öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci ders kitabı, öğrenci çalışma kitabıdır (Ambarlı, 2010).

1998 Sosyal Bilgiler programında ortaya çıkan önemli bir yenilik de amaçlar konusundadır. Daha önceki programlarda olmayan “özel amaçlar” bu programda yer bulmuştur. Özel amaçlar her sınıf ve her ünite düzeyinde belirtilmiş, özel hedeflerin sonuna tablo eklenerek ünite amaç sayıları, ders saati sayıları ve oranları gösterilmiştir (Dündar, 2008).

1998 yılı programında 1968 yılına göre belirgin farklar bulunur. Bu programda Hayat bilgisi dersine çok önem verilmesine rağmen Sosyal Bilgiler dersine yeteri kadar önem verilmemiş, gereğince üzerinde durulmamıştır (Çatak, 2015). Değerlendirmede öğrencilerin davranışlarının, kazandıkları alışkanlıkların gözlenerek öğrendikleri bilgilerin çeşitli ölçme araçları ve teknikleri ile değerlendirileceği ifade edilmiştir (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016).

5.5.3. 2005 Sosyal Bilgiler Programı

2000’li yıllara gelindiğinde dünyada ortaya çıkan bilimsel ve teknolojik bazı gelişmeler eğitim felsefesinde dolayısıyla eğitim amaçlarında, eğitim programlarında, öğretim yöntem ve tekniklerinde kendini göstermektedir. Zira felsefenin değişmesi eğitimin her alanında ve değerlendirme basamağında yapılacak değişmeyi zorunlu kılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti de dünyada olan bu değişikliklere uyum sağlamak amacıyla 2004 yılında yeni program çalışmalarına başlamıştır. Yeni programın yapılma gerekçesi olarak;

- Dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler,
 - Her dersin kendi içinde kavramsal bütünlük sağlama ihtiyacı
 - Eğitimde eşitliğin ve kalitenin yükselme ihtiyacı
 - Eğitim bilimlerinde öğretme-öğrenme anlayışındaki değişmeler
 - Program bütünlüğünün sekiz yıllık eğitim için gerekli olması gösterilebilir.
- (Çatak, 2015)

Yapılan yeni Sosyal Bilgiler programında Türk eğitim tarihinin bekli de en önemli değişikliği davranışçı eğitim anlayışından yapılandırmacı eğitim anlayışına

geçilmesidir. İletişim olanaklarının gelişmesi ile önem kazanan bilgiyi üretme ve kullanma toplumlara dünya üzerinde azımsanamayacak bir üstünlük sağlamaktadır. Öğrenciyi öğretimin merkezine alacak yeni eğitim anlayışı ile bilgi üreten ve kullanan, donanımlı insanların yetiştirilmesinde önemli bir adım atılması öngörülmüştür. 2004-2005 eğitim-öğretim yılında pilot uygulaması başlatılan bu yeni eğitim anlayışı yani yapılandırmacılık, öğretimde öğrenciyi merkeze alarak etkinlik merkezli eğitim yapılmasını öngörmektedir (Ambarlı, 2010).

“Öğrenme nedir ve nasıl gerçekleşir?” konusu çok uzun yıllardır eğitimbilimcilerin dikkatini çekmiştir. Öğrenmenin nasıl gerçekleştiği sorusuna cevap bulmak için ilk bilimsel çalışmaların başlaması 20. yüzyıla rastlamaktadır. Bu çalışmalar sonucunda farklı felsefi yaklaşımlarla birlikte farklı öğrenme kuramları ortaya çıkmış, davranışçıların savunduğu “Koşullanma Kuramları” ve bilişselcilerin savunduğu “Etkileşim Kuramları” olarak iki grupta toplanmışlardır (Bigge ve Shermis, 2004 akt. Gültekin, Karadağ, ve Yılmaz, 2007).

Senemoğlu, programın hazırlanması, geliştirilmesi, Öğretimin planlanması uygulandırması vb. durumlarda insanların neyi, nasıl öğrendiklerinin hayati bir öneme sahip olduğunu; insanların doğasına uygun olan öğretim metotlarıyla daha kolay bilgiyi zihinde yapılandırarak öğrenme süreci yaşanacağını söylemiştir. (Gültekin, Karadağ, ve Yılmaz, 2007).

Yapılandırmacılık İngilizce “Constructivism” kelimesinden dilimize geçmiştir ve birbirinden farklı şekilde tercüme edilmiştir. Bunlardan en sık karşımıza çıkan yapılandırmacılık olmakla birlikte; oluşturmecilik, kurmacılık ve inşacılık da yapılan tercüme arasında (Demircioğlu, 2005 akt. Çatak, 2015). Gerçeğe yaklaşımda nesnel tavrı olan Pozitivizm paradigmasına karşı olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre bilgi, ortaya çıkarmakla ve keşfetmekle oluşmaz; öğrenici tarafından yorumlanarak veya bizzat oluşturularak ortaya çıkar (Yıldırım ve Şimşek, 2006 akt. Ambarlı, 2010). Özden yapılandırmacı teoride öğrenenden bağımsız herhangi bir bilginin olamayacağını, öğrenirken kendi yapılandırdığımız bilginin var olabileceğini savunmaktadır (Ambarlı, 2010).

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)’ne göre yapılandırmacı öğrenme; öğrenen tarafından yeni bilgi ve deneyimleri bütünleştirerek yeni bir anlam

oluşturulduğu entelektüel bir süreçtir. Her bireyin bilgiyi yapılandırma süreci birbirinden farklı (kişiye özgü) olduğundan yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme bireysel bir etkinliktir (Öztürk, 2007)

Yapılandırmacı yaklaşımda bilgiler yalnızca öğrenen tarafından baştan oluşturulmasıyla ortaya çıkmaz. Daha önceden var olan bilgiler üzerine yeni bilgilerin oluşturularak eklenmesi şeklinde de ortaya çıkmaktadır. Yeni öğrenilen bilgilerle daha önceki yaşantıları arasında bağ kurarak önceki bilgilerin de canlanmasına olanak sağlanmıştır. Önceki bilgilerin işe koşulması edinilen bilgilerin daha kalıcı olmasına yardımcı olmuştur (Demirtaş, Oğuz, Üredi ve Akbaşlı, 2015).

Kökeni 1800-1900'lü yıllardaki Kant felsefesine, Rus Filozof Giambattista Vico'nun görüşlerine dayanan yapılandırmacı yaklaşım öğrenme ortamlarında öğretmen ve öğrencilerin rollerinin değişmesinde etkili olmuştur. Davranışçı-geleneksel öğrenme kuramında öğretmen hazır bilgiyi öğrencilere sunuyor, öğrenciler hazır bilgiyi pasif olarak alıyordu. Yapılandırmacı yaklaşım öğretmenin hazır bilgiyi vermesi yerine öğrenciye öğrenme sürecinde yardımcı olup yol gösteren bir konuma gelmesini sağlamıştır. Öğrenci de bilgileri zihninde yapılandırırken davranışçı kuramın aksine öğrenme sürecinde aktif rol oynamaktadır (Demirtaş vd. 2015).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrencilerin derinlemesine araştırma ve soruşturma yaparak bilgiyi özümsemeleri önemlidir. Kısa zamanda fazla bilgi yüklemesi yerine az bilginin derinlemesine öğrenilmesi önemsenmektedir. Öğretmenlerin öğrenmeye uygun ortamlar sağlaması, bireysel farklılıklara göre öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması, gerekli öğrenme materyallerini sağlaması öğrencilerin verimli olmalarına ve zihinsel becerilerini kullanabilmelerine imkân sağlamaktadır (Mengi & Schreglman, 2013 akt. Demirtaş vd.).

(Fer ve Akyol, 2010) yapılandırmacılıkta öğrencilerin ne tür ortamlarda daha iyi öğrenme gerçekleştirebileceklerinin önemli olduğunu savunmuştur. Verimli öğrenme ortamlarının barındırması gereken nitelikler şu şekilde sıralanabilir: Yaşantı kazandırılmalı, farklı bakış açılarına hitap etmeli, gerçek ve uygun bağlamlarla öğrenmeyi gerçekleştirmeli, öğrenme sürecinde öğrenene sorumluluk yüklemeli, sosyal yaşantılarla öğrenmeyi gerçekleştirmeli, bilgiyi farklı şekillerde sunmayı

desteklemeli bilgiyi yapılandırma süreci ile ilgili farkındalık kazandırmalıdır. (Kasapoğlu ve Duban, 2012, s. 1147)

Ortaya çıkışından sonra günümüzde anladığımız anlamda J. Piaget, J. Dewey ve Vygotsky tarafından geliştirilen yapılandırmacılık, ülkemizde de zamanla daha çok ilgi görmüş, önemsenmiş ve benimsenmiştir. Öyle ki Milli Eğitim Bakanlığı 2004 yılında programlarda yapılandırmacı yaklaşıma geçmeye karar vermiş ve yeni öğrenme kuramına uygun eğitim programının hazırlıklarına başlamıştır. Talim ve Terbiye Kurulunun 12 Temmuz 2004 tarih ve 114-118 sayılı kararlarıyla bazı derslerin programları (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji) yapılandırmacı anlayış ile geliştirilmiş, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya geçilmiştir (Ambarlı, 2010). Programın içeriğine şekil bakımından bakılırsa Sosyal Bilgiler dersi için sekiz tane öğrenme alanı oluşturulduğu, daha sonra sayısının dokuzaya çıkarıldığı göze çarpmaktadır. Öğrenme alanı birbiriyle ilişkili tema, beceri ve kavramların bir araya getirildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır. Her ders için ayrı ayrı oluşturulan öğrenme alanları bir dersin tüm sınıf kademelerinde ise aynıdır. 2005 programındaki bu öğrenme alanları incelendiğinde bir veya birkaç disiplini içinde barındırdığı görülür (Keskin, 2012).

Tablo 1.'de görülen öğrenme alanları ile "kazanım" adıyla anılan yeni bir kavram da ortaya çıkmıştır. 1998'de yapılan programda tarih disiplinine ait konular oluş sırasına göre verilirken 2005 programı ile dağınık bir yapıda düzenlenmiştir. Kazanım öğrenme sürecinde, öğrencilere kazandırılması istenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin, planlanmış ve düzenlenmiş öğrenmeler yoluyla öğretilmesidir. Belirlenmiş öğrenme alanları içinde belirli kazanımlar bulunur ve bu öğrenme alanıyla kazanımların öğrencilere aktarılması istenir. Kazanımlar yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak öğrencilere oluşturulan öğrenme ortamlarında kendi yaşantıları ile bilgiye ulaşma ve bilgiyi yapılandırma şeklinde kazandırılmalıdır. Burada öğretmene düşen en büyük görev öğrencilere bu süreçte rehberlik etmektir (Keskin, 2012). 2005 programında yapılacak değerlendirmenin konu içeriğine göre tercih edilmesini, sadece öğrenme çıktılarını değil öğrenme sürecinin de değerlendirilmesine vurgu yapılmıştır. Geleneksel değerlendirme araçları yanında öğrenci ürün dosyası, öz değerlendirme formu gibi öğrencinin neler öğrendiğini de fark etmiş olur (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016).

Tablo 1. Öğrenme Alanı İle İlişkili Olan Disiplinler

ÖĞRENME ALANI	İLİŞKİLİ OLDUĞU DİSİPLİN
Birey ve Toplum	Psikoloji ve Vatandaşlık Bilgisi
Kültür ve Miras	Tarih, Antropoloji ve Vatandaşlık Bilgisi
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Coğrafya
Üretim Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi
Zaman, Süreklilik ve Değişim	Disiplinler Arası
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Disiplinler Arası
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hukuk, Sosyoloji ve Vatandaşlık Bilgisi
Güç, Yönetim ve Toplum	Hukuk, Sosyoloji ve Vatandaşlık Bilgisi
Küresel Bağlantılar	Disiplinler Arası

Kaynak: (MEB, 2005)

Eğitimde dönüm noktası sayılabilecek çok kapsamlı değişikliklerin yapıldığı 2005 ilköğretim programında ilkokul kademesine gelen ilk üç yıl “Sosyal Bilgiler” konularını kapsayan Hayat Bilgisi dersine yer verilmiştir. Daha önceki programlarda olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersi 4. Sınıftan 7. Sınıfa kadar her sınıfta 3’er saat olmak üzere programdaki yerini almıştır.

2005 programında 2010 yılında bir yenilik yapılmıştır. 2010-2011 İlköğretim okulları haftalık ders saatleri düzenlenmiştir. Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili çok önemli bir değişiklik yaşanmamış olmakla birlikte 8. sınıflarda işlenen T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi haftada 3 saatten 2 saate düşürülmüştür. İlkokul kademesindeki Hayat Bilgisi dersinin haftalık ders saati ise 5’ten 4’e düşürülmüştür. Ayrıca Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14 Eylül 2010 tarih ve 126 sayılı kararıyla seçmeli dersler arasına “Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi” adıyla yeni bir ders eklenmiştir. Alınan bu karar Tebliğler Dergisi’nin 2637. sayısında yayımlanmıştır. Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi 2010-2011 eğitim-öğretim yılında 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak okutulması, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında ise yine 8. Sınıflarda zorunlu ders olarak okutulması karara bağlanmıştır. 2005 programında yapılan değişikliklerden biri de 11 Nisan 2012 yılında Resmi Gazetede yayımlanan karar ile Türk eğitim sisteminin 4+4+4 şeklinde yeniden düzenlenmesidir. Zorunlu eğitim süresi de 12 yıla çıkarılmış, ortaöğretimden mezun

olana kadar diploma verilmemesi kararlar arasında yer almıştır. Yeniden düzenlenen haftalık ders sayılarında 2010 yılında 4'e düşürülen Hayat Bilgisi dersinin süresi tekrar düşürülmüş ve haftada 3 saat olarak okutulması kararlaştırılmıştır. İlkokul 4'te Sosyal Bilgiler dersinin saatinde herhangi bir değişiklik olmamış, bu dersin yanında haftada 2 saat okutulacak "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi" dersi eklenmiştir. Ortaokul Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi dersleri için herhangi bir değişim gözlenmemiş olup daha önceki programda 8. sınıflarda seçmeli okutulan "Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi" dersi müfredattan çıkarılmıştır. Bunun yerine daha önce seçmeli dersler arasında yer almamış olan "Hukuk ve Adalet" dersi okutulacak seçmeli dersler arasındaki yerini almıştır (Çatak, 2015).

5.5.4. 2018 Sosyal Bilgiler Programı

Yenilenen bilgiler ve değişen dünyaya uyum sağlamak geleceğin bireylerini yetiştiren eğitim kurumları için bir zorunluluktur. Eğitim kurumlarının uyguladıkları eğitim programlarında da değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bu nedenle 2017 yılında yeni Sosyal Bilgiler dersi taslak programı hazırlanmıştır. Bu taslak programda da Sosyal Bilgiler dersi tıpkı 2005 programında olduğu gibi yine haftada üç saat ile sınırlı kalmıştır. Öğrenme süreçlerinin öğretiminde haftalık ders saatinin yetersiz olduğu, etkili öğrenme faaliyetlerinin sunulmasında yadsınamaz bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir (Taş ve Kiroğlu, 2018).

Hazırlanan taslak programda 2005'te kullanılmış olan vizyon kelimesi yerine Temel Felsefe tabiri kullanılmıştır. 2005 vizyonunda bulunan ifadelerin bir kısmının olduğu gibi, bir kısmının da değiştirilerek kullanıldığı görülmektedir. "Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş", "temel demokratik değerlerle donatılmış ve insan haklarına saygılı" ve "sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış" gibi ifadeler ise kaldırılmıştır (Tay, 2017).

2018'de 2017 taslak program dikkate alınarak tüm eğitim kurumlarının uygulayacağı öğretim programı hazırlanmıştır. Programda "Öğretim Programları Perspektifi" başlığı altında temel amaç "*Değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş; bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir.*"(MEB, 2018:4) şeklinde ifade edilmiştir. Amaç cümlesinde geçen değerlerimiz toplumumuza ait tüm maddi

ve manevi kaynaklarından süzülerek geçmişten getirdiğimiz ve gelecek nesillere aktaracağımız öz mirasımız olarak tanımlanmış olup programda

1. Adalet	7. Dayanışma	14. Sevgi
2. Aile birliğine önem verme	8. Duyarlılık	15. Sorumluluk
3. Bağımsızlık	9. Dürüstlük	16. Tasarruf
4. Barış	10. Estetik	17. Vatanseverlik
5. Bilimsellik	11. Eşitlik	18. Yardımseverlik
6. Çalışkanlık	12. Özgürlük	
	13. Saygı	

yer almıştır. Yetkinlikler öğrencilerin hem ulusal hem de uluslar arası alanda ihtiyaç duyacakları kişisel, sosyal, akademik ve çalışma hayatına dair beceri yelpazesi olarak tanımlanmış olup sekiz tane yetkinlik alanı oluşturulmuştur. Bunlar:

1. Anadilde iletişim
2. Yabancı dilde iletişim
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler
4. Dijital yetkinlik
5. Öğrenmeyi öğrenme
6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler
7. İnisiyatif alma ve girişimcilik
8. Kültürel farkındalık ve ifade (MEB, 2018:4)

2017 Taslak programından yararlanılarak oluşturulan 2018 programının amaçları şunlardır:

1. *Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek*
2. *İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak*
3. *Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü*

alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak

4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.(MEB, 2018:3)

Programda 2005 öncesi programlardan farklı olarak tematik yaklaşım ile konular bir araya getirilmiştir. Farklı sosyal bilim dalları bir araya getirilerek bir öğrenme alanı oluşturur. Öğrenme alanları eskiden var olan üniteler yerine kullanılmakla birlikte ilk kez 2005 programında kullanılmıştır. 2018 programında var olan öğrenme alanları üzerinde küçük düzenlemeler yapılmıştır. 2005 yılı programına göre öğrenme alanlarının hem sayıları sekizden yediye düşürülmüş hem de mevcut sıraları değiştirilmiştir (Çoban ve Akşit, 2018). Yapılan 2018 programına göre 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda yedi öğrenme alanı bulunmaktadır. Her öğrenme alanı içinde önceki programlarda hedef ve davranışlar olarak ifade edilmiş olan kazanımlar bulunmaktadır. Öğrenme alanları ve sınıflar düzeyinde bu alanlar içinde bulunan kazanım sayıları şöyledir:

Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları İle Kazanım Sayıları

ÖĞRENME ALANLARI	4. sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf
Birey ve Toplum	5	4	5	4
Kültür ve Miras	4	5	5	5
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	5	4	4
Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	5	4	4
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5	6	6	6
Etkin Vatandaşlık	4	4	6	4
Küresel Bağlantılar	4	4	4	4
Toplam	33	33	34	31

Kaynak: MEB, 2018:12

2005 programına göre kazanım sayıları oldukça azaltılmıştır. 2005 programında 4. ve 5. sınıfta 46 kazanım bulunurken 2018 programında bu sayı Tablo 2’de de görüldüğü gibi 33’e düşürülmüştür. 6. sınıftaki kazanım sayısı 43’ten 34’e, 7. Sınıftaki kazanım sayısı ise 39’dan 31’e düşürülmüştür (MEB, 2018). Kazanım sayıları dikkate alındığında 2018 programında (toplam 131 kazanım) 2005 programına göre (toplam 174 kazanım) kazanım sayısı yaklaşık %25 azaltılmıştır.

2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında kazandırılması gereken temel becerilere yer verilmiştir. Toplam 27 tane temel beceri (MEB, 2018:9) bulunmaktadır. Bunlar sırası ile şöyledir:

1. Araştırma	15. Kanıt kullanma
2. Çevre okuryazarlığı	16. Karar verme
3. Değişim ve sürekliliği algılama	17. Konum analizi
4. Dijital okuryazarlık	18. Medya okuryazarlığı
5. Eleştirel düşünme	19. Mekânı algılama
6. Empati	20. Öz denetim
7. Finansal okuryazarlık	21. Politik okuryazarlık
8. Girişimcilik	22. Problem çözme
9. Gözlem	23. Sosyal katılım
10. Harita okuryazarlığı	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
11. Hukuk okuryazarlığı	25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
12. İletişim	26. Yenilikçi düşünme
13. İş birliği	27. Zaman ve kronolojiyi algılama
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	

Programda uygulamada dikkat edilecekler başlığına yer verilmiştir. Burada ders işlenirken konuların disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması gerekliliği, “sosyal bilim ve yansıtıcı düşünme olarak Sosyal Bilgiler” anlayışına uygun olarak öğrencilerin sıkça sosyal hayatla ilgili sorunlarla karşılaştırılması ve bunlar üzerinde yansıtıcı düşünmeyi gerçekleştirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğretimde okuldaki yakın çevreye (okul bahçesi gibi) ve okul dışı ortamlara (müzeler, atölyeler, arkeolojik kazı alanları, sergiler, resmi kurumlar, tarihi mekânlar gibi) da gereken önemin verilmesi istenmiştir. Derslerin yeri geldikçe edebi ürünlerle (destan, öykü, masal, efsane, atasözü, halk hikâyeleri, türkü vb.) desteklenmesi de istenmiştir. (MEB, 2018:10)

2005 Sosyal Bilgiler programında bulunan sekiz ara disiplin 2017 Sosyal Bilgiler taslak programında yer almamıştır (Tay, 2017).

2018 Sosyal Bilgiler programının değerlendirilmesinde “herkes için uygun”, “herkes için standart” insan doğasına aykırı kabul edilmiş, ölçme değerlendirme süreci boyunca mümkün olduğunca çeşitliliğe yer verilmesi ve esneklik anlayışı

içinde hareket edilmesinin zorunlu olduğu vurgulanmıştır. Etkili bir ölçme değerlendirme uygulamasında öncelik öğretmen ve eğitim uygulayıcısında olup öğretmenlerden bu noktada özgün ve yaratıcı olmaları beklenmektedir (MEB, 2018).

Ölçme değerlendirme sürecinde temel ilkeler bulunur ve yapılacak değerlendirme işlemlerinin bu ilkeler göz önüne alınarak yapılması beklenir. Bu ilkeler incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar şöyledir: Ölçme değerlendirme çalışmalarında kazanımlar ve açıklamalar ile bunların sınırları temel alınmalıdır. Ölçme değerlendirmenin yapılacağı araç ve yöntemde serbest olunduğu ancak teknik ve akademik standartlara uyulması gerektiği vurgulanmıştır. çeşitli ölçme değerlendirme yöntem ve araçları kullanılmalı, ölçme sonuçları süreç ile beraber değerlendirilmeli, bilişsel ölçme ile duyuşsal ve eylemsel ölçme de yapılmalıdır. Tüm bunların yanında yapılan ölçme değerlendirmeler tek bir zaman yerine farklı zamanlarda sürece yayılarak yapılmalıdır (MEB, 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yürütülmesinde izlenen yol olan yöntem, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesine ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmaların amacına uygun ve ekonomik olarak verilerin toplanması ve çözümlenip değerlendirilebilmesi için gereken koşulların düzenlenmesine araştırma modeli denilmektedir. Bu konuda dünya genelinde kabul gören iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar tarama modeli ve deneme modeli olarak isimlendirilir. Deneme modelleri araştırmada neden sonuç ilişkilerini belirlemeyi amaçlayan ve doğrudan araştırmacının kontrolünde gözlemlenecek verilerin üretildiği modellerdir. Bu model çoğunlukla fen bilimleri alanında kullanılmaktadır. Tarama modelleri ise var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan hiçbir şekilde duruma müdahale etmeyen modellerdir. Tarama modelleri kendi içinde çeşitlilik gösterir. Bu araştırma modeli sosyal bilimler tarafından sıklıkla kullanılır. Yapılan araştırmada geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemek amaçlandığından, herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme söz konusu olmadığından (Karasar, 2013, s. 77) tarama modeli kullanılmıştır.

2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören tüm öğretmen adaylarıdır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak amaçlı örneklemenin bir alt türü olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için ülke genelindeki üniversitelerden taban ve tavan puanlarına göre on

beşerli dört grup oluşturulmuş ve her bir gruptan bir üniversite amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Seçilen üniversitelerin taban ve tavan puan aralıkları en yüksekten en düşüğe sıralanışı şu şekildedir: Yıldız Teknik Üniversitesi (402,93254 - 385,20996), Necmettin Erbakan Üniversitesi (413,85002 - 366,32718) , Afyon Kocatepe Üniversitesi (407,94714 - 351,57704) ve Uşak Üniversitesi (378,35699 - 350,45562). Her üniversite kendi içinde 1. sınıf ve 4. sınıf olmak üzere sınıflandırılarak incelenmiş, böylelikle üniversitelerde programa yeni başlayan ve bitirmek üzere olan öğretmen adayları arasındaki farklar ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra üniversite ayrımı yapmadan tüm 1. sınıflar ve tüm 4. sınıflar ayrı ayrı incelenmiş, genel olarak 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencileri arasındaki farklar ortaya çıkarılmıştır. En sonunda da tüm üniversiteler aynı tabloda verilmiş ve aralarında herhangi bir farklılaşmanın olup olmadığı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmaya Yıldız Teknik Üniversitesinden 34 kadın 28 erkek, Necmettin Erbakan Üniversitesinden 86 kadın 27 erkek, Afyon Kocatepe Üniversitesinden 60 kadın 29 erkek, Uşak Üniversitesinden 54 kadın 27 erkek olmak üzere toplamda 345 kişi katılmıştır.

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Yapılan araştırmada tek ölçekle veri toplanmıştır. Kullanılan ölçek daha önceden Murat Yargı TAŞ tarafından hazırlanmış ve bilimsel bir çalışmada kullanılmıştır. Geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış, güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha) 0.93 olarak bulunmuştur. Ankette 17 madde bulunmaktadır. Anket ekler bölümünde verilmiştir.

4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Anket yoluyla toplanan veriler daha önce belirlenmiş olan dört üniversitede okuyan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından toplanmıştır. Anket uygulaması yapmak için önce üniversitelerden gerekli izinler alınmıştır. 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin ders programları incelenmiş ve önceden belirlenmiş ve uygun zamanlarda bu okullara giderek o gün okulda bulunan öğretmen adaylarına anketler uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden toplanan verilere frekans ve yüzde analizi

yapılmış ve elde edilen değerler tablolar halinde sunulmuştur. Her üniversiteden araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sayıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. Üniversitelere Göre Anket Uygulama Sayıları

ÜNİVERSİTELER	1. sınıf	4. sınıf	Toplam
Yıldız Teknik Üniversitesi	36	26	62
Necmettin Erbakan Üniversitesi	59	54	113
Afyon Kocatepe Üniversitesi	45	44	89
Uşak Üniversitesi	39	42	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde alt başlıklar halinde taban puanlarına göre gruplandırılıp içlerinden belirlenmiş olan dört farklı üniversitenin verileri taban puanlarına göre en yüksekten en düşüğe sıralanarak incelenmiştir. Bir bölümde seçilen tüm üniversitelerin kendi içlerinde 1. sınıflarını ve 4. sınıflarını, tüm üniversitelerde öğrenim gören 1. ve 4. sınıflarını ve tüm verilerin karşılaştırılması için düzenlenmiştir.

1. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER

Bu bölümde yıldız Teknik Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından elde edilmiş olan veriler gösterilmiştir.

Tablo 4. YTÜ Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Cinsiyet	Kız	N	22	12	34
		%	61.1%	46.2%	54.8%
	Erkek	N	14	14	28
		%	38.9%	53.8%	45.2%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilere ilişkin verilere bakıldığında, Tablo 4’ de görüldüğü üzere 1. sınıf öğrencilerinin % 61,1’inin, 4. sınıf öğrencilerinin ise % 46,2’sinin kız olduğu görülmektedir.

Tablo 5. YTÜ Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne eğitim	Okur-Yazar Değil	N	1	5	6
		%	2.8%	19.2%	9.7%
	İlkokul	N	18	9	27
		%	50.0%	34.6%	43.5%
	Ortaokul	N	10	6	16
		%	27.8%	23.1%	25.8%
	Lise	N	4	5	9
		%	11.1%	19.2%	14.5%
	Üniversite	N	3	1	4
		%	8.3%	3.8%	6.5%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin anne eğitim durumuna ilişkin veriler incelendiğinde, Tablo 5’de görüldüğü üzere lise ve üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların oldukça düşük olduğu görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin annelerinin % 11,1’i lise, % 8,3’ü ise üniversite mezunudur. Bu oranlar 4. sınıf öğrencileri için sırası ile % 19,2 ve % 3,8’dir. Okuma yazma bilmeyen annelerin oranı 4.sınıflarda % 19,2 iken bu oran 1. sınıflarda % 2,8’dir. Anne eğitiminde en fazla yoğunluk ilkokul düzeyinde görülmektedir. 4. Sınıflarda ilkokul mezunu olan annelerin oranı %34.6 iken bu oran 1. Sınıflarda %50’ ye yükselmiştir.

Aşağıda Tablo 6’da verilen Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine ait veriler incelendiğinde, büyük çoğunluğun ilkokul seviyesinde olduğu görülmektedir.

Tablo 6. YTÜ Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba eğitim	Okur-Yazar Değil	N	0	2	2
		%	0.0%	7.7%	3.2%
	İlkokul	N	13	11	24
		%	36.1%	42.3%	38.7%
	Ortaokul	N	7	5	12
		%	19.4%	19.2%	19.4%
	Lise	N	12	6	18
		%	33.3%	23.1%	29.0%
	Üniversite	N	4	2	6
		%	11.1%	7.7%	9.7%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

1. sınıfta okuyan öğrencilerin % 36,1'inin, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin ise %42,3'ünün babasının ilköğretim eğitime sahip olduğu görülür. Lise ve üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların ise oldukça düşük olduğu görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin babalarının %33,3'i lise, %11,1'i ise üniversite mezunudur. Bu oranlar 4. sınıf öğrencileri için sırası ile %23,1 ve %7,7'dir.

Anne meslek dağılımını gösteren Tablo 7'deki verilere bakıldığında her iki sınıfta da anne mesleğin çok büyük oranlarda ev hanımı olduğu görülmektedir. 1. sınıflarda annelerin %77,8'i, 4. Sınıflarda ise %80,8'i ev hanımıdır. Annesi işçi olan öğrenci sayısı 1. sınıflar için 5 kişidir (% 13,9), 4. sınıflarda ise yoktur. Annesi çiftçi olan öğrenci 1. sınıflar arasında bulunmazken 4. sınıflarda bu sayı 1 kişidir (%3,8).

Tablo 7. YTÜ Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne meslek	Ev hanımı	N	28	21	49
		%	77.8%	80.8%	79.0%
	İşçi	N	5	0	5
		%	13.9%	0.0%	8.1%
	Serbest Meslek	N	0	1	1
		%	0.0%	3.8%	1.6%
	Emekli	N	0	2	2
		%	0.0%	7.7%	3.2%
	Çiftçi	N	0	1	1
		%	0.0%	3.8%	1.6%
	Diğer	N	3	1	4
		%	8.3%	3.8%	6.5%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Tablo 8 incelenmiş ve tablonun altında bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8. YTÜ Sınıflara göre Baba Meslek Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba meslek	Memur	N	3	1	4
		%	8.3%	3.8%	6.5%
	İşçi	N	13	4	17
		%	36.1%	15.4%	27.4%
	Serbest meslek	N	8	7	15
		%	22.2%	26.9%	24.2%
	Emekli	N	5	8	13
		%	13.9%	30.8%	21.0%
	Çiftçi	N	1	2	3
		%	2.8%	7.7%	4.8%
	Diğer	N	6	4	10
		%	16.7%	15.4%	16.2%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 8' e bakıldığında 1. sınıflarda %36.1 ile en çok sahip olunan baba mesleği işçiliktir. 4. sınıflarda ise en çok sahip olunan baba mesleği %30.8 ile emeklidir. Hem anne mesleğinde hem de baba mesleğinde öğretmen seçeneği hiç işaretlenmemiş olması dikkat çekmektedir.

Tablo 9. YTÜ Sınıflara Göre Doğum Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Doğum yeri	Köy	N	2	4	6
		%	5.6%	15.4%	9.7%
	Kasaba	N	1	0	1
		%	2.8%	0.0%	1.6%
	İlçe	N	10	3	13
		%	27.8%	11.5%	21.0%
	İl	N	11	4	15
		%	30.6%	15.4%	24.2%
	Büyükşehir	N	12	15	27
		%	33.3%	57.7%	43.5%
	Toplam		N	36	62
			%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin doğum yeri durumuna ait veriler incelendiğinde Tablo 9'da görüldüğü üzere 1. sınıflarda büyükşehirde doğan kişilerin oranı %33,3 iken, 4. sınıflarda ise % 57.7'dir.

Aşağıda Tablo 10'daki veriler incelendiğinde Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin aile gelirinin 1. ve 4. sınıflarda sırasıyla % 47.2 ve % 61.5 oranlarında aylık 3000 TL'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Azımsanmayacak oranlarda da 1500-3000 TL arasında aylık gelire sahip oldukları dikkat çekmektedir. Bu oranlar 1. sınıflarda % 38.9 iken 4. sınıflarda %30.8'dir.

Tablo 10. YTÜ Sınıflara Göre Aile Gelirleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Aile geliri	500-1000 TL Arası	N	1	0	1
		%	2.8%	0.0%	1.6%
	1000-1500 TL Arası	N	4	2	6
		%	11.1%	7.7%	9.7%
	1500-3000 TL Arası	N	14	8	22
		%	38.9%	30.8%	35.5%
	3000 TL Ve Üzeri	N	17	16	33
		%	47.2%	61.5%	53.2%
	Toplam		N	36	62
			%	100.0%	100.0%

Aşağıda üniversiteye giriş tercih sırası durumlarını gösteren Tablo 11'deki verilere bakıldığında her iki sınıfta da üniversite giriş tercihlerinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalını 1. ve 5. sıra arasında tercih ettiği görülmektedir. 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının % 47.2'si, 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ise % 80.8'i ilk beş tercihi arasında Sosyal Bilgiler Öğretmenliğine yer vermiştir.

Tablo 11. YTÜ Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih sırası	1. - 5. Tercih	N	17	21	38
		%	47.2%	80.8%	61.3%
	6. - 10. Tercih	N	10	3	13
		%	27.8%	11.5%	21.0%
	11. - 15. Tercih	N	5	0	5
		%	13.9%	0.0%	8.1%
	16. ve Üstü Tercih	N	4	2	6
		%	11.1%	7.7%	9.7%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 12'de belirtilen verilere bakıldığında Yıldız Teknik Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının her iki sınıf düzeyinde de yüksek oranlarla öğretmenlik mesleğini sevdikleri için bu anabilim dalını tercih ettikleri gözlenmektedir. 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %72.2'si, 4. sınıftakilerin ise %50'si öğretmenlik mesleğini sevdiği için bu anabilim dalını tercih etmiştir. Ancak 4. sınıflarda % 23,1'lik bir kesim de puanı bu alana yettiği için Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 12. YTÜ Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih nedeni	Öğretmenlik Mesleğini Sevdığım İçin	N	26	13	39
		%	72.2%	50.0%	62.9%
	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin	N	0	1	1
		%	0.0%	3.8%	1.6%
	Tercih Hatası	N	3	1	4
		%	8.3%	3.8%	6.5%
	Ailem İsteddiği İçin	N	2	3	5
		%	5.6%	11.5%	8.1%
	Açıkta Kalmamak İçin	N	2	2	4
		%	5.6%	7.7%	6.5%
	Ekonomik Sebeplerden Dolayı	N	1	0	1
		%	2.8%	0.0%	1.6%
Puanım Bu Alana Yettiği İçin	N	2	6	8	
	%	5.6%	23.1%	12.9%	
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesine ait Tablo 13’de gösterilen verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla %83.3 ve %65.4 oranlarında ailesinin yanında barındığı görülmektedir. Genel olarak düşünüldüğünde ise öğretmen adaylarının yaklaşık dörtte biri devlet yurdunda ve özel yurttan barınmaktadır. Evde kalan öğrenci ise hiç yoktur.

Tablo 13. YTÜ Sınıflara Göre Barınma Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Barınma yeri	Yurtkur	N	5	6	11
		%	13.9%	23.1%	17.7%
	Özel Yurt	N	1	3	4
		%	2.8%	11.5%	6.5%
	Ailemle	N	30	17	47
		%	83.3%	65.4%	75.8%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Tablo 14’de verilen sonuçlara bakıldığında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından 1. sınıflarda % 50 oranında, 4. sınıflarda ise % 42.3 oranında derslere sınav zamanı çalışmakta oldukları görülmektedir.

Tablo 14. YTÜ Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Ders çalışma şekli	Düzenli	N	6	9	15
		%	16.7%	34.6%	24.2%
	Düzensiz	N	9	4	13
		%	25.0%	15.4%	21.0%
	Haftalık Veya Aylık Düzenle	N	3	2	5
		%	8.3%	7.7%	8.1%
	Sınav Zamanı	N	18	11	29
		%	50.0%	42.3%	46.8%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesine ait Tablo 15’de verilen sonuçlara bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 83.3 ve % 69.2 oranlarında iş bulma kaygısı yaşadığı görülmektedir. 4. sınıflarda azımsanmayacak bir oranda ise (% 23.1) iş bulma kaygısı içinde olmayan Sosyal Bilgiler öğretmen adayının var olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 15. YTÜ Sınıflara Göre İş Kaygıları

			sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İş kaygısı	Hayır	N	3	6	9
		%	8.3%	23.1%	14.5%
	Düşünmedim	N	3	2	5
		%	8.3%	7.7%	8.1%
	Evet	N	30	18	48
		%	83.3%	69.2%	77.4%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesine ait Tablo 16’da verilen sonuçlara bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 72.2 ve % 61.5 oranlarında normal düzeyde Sosyal Bilgiler öğretmenliğine ilgi duyduğu görülmektedir. 4. sınıflarda % 34.6 oranında Sosyal Bilgilere çok fazla ilgi duyan öğretmen adayı bulunurken, Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğretmen adayı bulunmamaktadır. Buna karşılık 1. sınıflarda Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğrencilerin oranı %5.6’dır.

Tablo 16. YTÜ Sınıflara Göre SBÖ İlgi Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İlgi düzeyi	Hiç	N	2	0	2
		%	5.6%	0.0%	3.2%
	Az	N	2	1	3
		%	5.6%	3.8%	4.8%
	Normal	N	26	16	42
		%	72.2%	61.5%	67.7%
	Çok Fazla	N	6	9	15
		%	16.7%	34.6%	24.2%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 17. YTÜ Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İstekleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Bölüm değiştirme isteği	Hayır	N	9	6	15
		%	25.0%	23.1%	24.2%
	Kararsızım	N	10	11	21
		%	27.8%	42.3%	33.9%
	Evet	N	17	9	26
		%	47.2%	34.6%	41.9%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda verilen Tablo 17’de verilen sonuçlara bakıldığında 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının % 47.2’sinin, 4. sınıflarda ise % 34.6’sının okuduğu anabilim dalını değiştirmek isteği görülmektedir. 4. sınıflarda anabilim dalını değiştirmekte kararsız olan öğretmen adaylarının oranı ise %42.3’tür. Her iki sınıf düzeyinde de bölümünden memnun olan ve değiştirmeyi düşünmeyen öğretmen adayları toplamda yaklaşık dörtte birlik bir orana sahiptir.

Tablo 18. YTÜ Sınıflara Göre İlgilendikleri Sosyal Bilim Dalları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sosyal bilim dalı	Tarih	N	20	13	33
		%	55.6%	50.0%	53.2%
	Coğrafya	N	5	5	10
		%	13.9%	19.2%	16.1%
	Sosyoloji	N	3	2	5
		%	8.3%	7.7%	8.1%
	Felsefe	N	0	1	1
		%	0.0%	3.8%	1.6%
	Arkeoloji	N	1	1	2
		%	2.8%	3.8%	3.2%
	Psikoloji	N	7	4	11
		%	19.4%	15.4%	17.7%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ilgilendikleri sosyal bilim dallarına ilişkin veriler incelendiğinde Tablo 18’de de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yarısından fazlası Tarih bilimine ilgi duymaktadır. 1. sınıf ve 4. sınıflarda toplamda tarih bilimine ilgi duyanların oranı % 53.2 iken bunu sırasıyla Psikoloji (% 17.7) ve Coğrafya (% 16.1) bilimleri izlemektedir.

Tablo 19. YTÜ Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Mesleki rehberlik	Evet	N	17	9	26
		%	47.2%	34.6%	41.9%
	Profesyonel Olarak	N	1	0	1
		%	2.8%	0.0%	1.6%
	Dolaylı Olarak	N	9	7	16
		%	25.0%	26.9%	25.8%
	Hayır	N	9	10	19
		%	25.0%	38.5%	30.6%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 19’da verilen Yıldız Teknik Üniversitesi mesleki rehberlikten yararlanma ile ilgili verilere bakıldığında 1. Sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %75’i (%47.2 + % 2.8 + %25), 4. sınıfta öğrenim görenlerin ise % 61.5’i (%34.6 + % 26,9) mesleki rehberlikten yararlanmıştır. 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının hiçbiri profesyonel olarak mesleki rehberlik hizmeti almamış olduğu göze çarpmaktadır.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarından büyük kısmı sayısal becerisi olması durumunda Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etmeyeceğini belirtmiştir. Bu durumun Tablo 20’de görüldüğü üzere 1. sınıflarda %72.2, 4. sınıflarda ise % 65.4 oranlarındadır.

Tablo 20. YTÜ Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sayısal beceriniz iyi olsaydı	Evet	N	3	4	7
		%	8.3%	15.4%	11.3%
	Kararsızım	N	4	3	7
		%	11.1%	11.5%	11.3%
	Düşünmedi m	N	3	2	5
		%	8.3%	7.7%	8.1%
	Hayır	N	26	17	43
		%	72.2%	65.4%	69.4%
Toplam		N	36	26	62
		%	100.0%	100.0%	100.0%

2. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilere ilişkin verilere bakıldığında, Tablo 21’ de de görüldüğü üzere 1. sınıf öğrencilerinin % 78’inin, 4. sınıf öğrencilerinin ise % 74.1’ inin kız olduğu görülmektedir.

Tablo 21. NEÜ Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Cinsiyet	Kız	N	46	40	86
		%	78.0%	74.1%	76.1%
	Erkek	N	13	14	27
		%	22.0%	25.9%	23.9%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 22. NEÜ Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne eğitim	Okur-Yazar Değil	N	5	8	13
		%	8.5%	14.8%	11.5%
	İlkokul	N	30	35	65
		%	50.8%	64.8%	57.5%
	Ortaokul	N	10	6	16
		%	16.9%	11.1%	14.2%
	Lise	N	11	2	13
		%	18.6%	3.7%	11.5%
	Üniversite	N	3	3	6
		%	5.1%	5.6%	5.3%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine ilişkin toplanan veriler incelendiğinde, Tablo 22’de görüldüğü üzere lise ve üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların oldukça düşük olduğu görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin annelerinin %8, 5’ i okuryazar değilken % 50,8’ i ilkokul mezunudur. Bu oranlar 4. sınıf öğrencileri için sırası ile %14, ve %64,8’dir.

Tablo 23. NEÜ Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba eğitim	Okur-Yazar Değil	N	0	1	1
		%	0.0%	1.9%	0.9%
	İlkokul	N	26	24	50
		%	44.1%	44.4%	44.2%
	Ortaokul	N	14	8	22
		%	23.7%	14.8%	19.5%
	Lise	N	15	11	26
		%	25.4%	20.4%	23.0%
	Üniversite	N	4	10	14
		%	6.8%	18.5%	12.4%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 23’de verilen Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde, büyük çoğunluğun ilkokul seviyesinde olduğu görülmektedir. Burada 1. sınıfta okuyan öğrencilerin %44.1’ inin, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin ise %44.4’ünün babasının ilkokul eğitimine sahip olduğu görülür. Buna karşılık üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların ise 1. sınıflar için oldukça düşük olduğu görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin babalarının %6,8’i üniversite mezunu iken bu oran 4. sınıflarda %18,5’ tir.

Tablo 24. NEÜ Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne meslek	Ev hanımı	N	49	51	100
		%	83.1%	94.4%	88.5%
	Memur	N	1	0	1
		%	1.7%	0.0%	0.9%
	İşçi	N	6	0	6
		%	10.2%	0.0%	5.3%
	Emekli	N	1	1	2
		%	1.7%	1.9%	1.8%
	Diğer	N	2	2	4
		%	3.4%	3.7%	3.5%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda anne meslek durumlarını gösteren Tablo 24’ deki verilere bakıldığında her iki sınıfta da anne mesleğin çok büyük oranlarda ev hanımı olduğu görülmektedir. 1. sınıflarda annelerin %83,1’i, 4. sınıflarda ise %94,4’ü ev hanımıdır. 1. sınıflarda annesi işçi olanların oranı %10,2 iken 4. sınıflarda annesi işçi olan öğrenci yoktur. Annesi çiftçi olan öğrenci bulunmazken 1. sınıflarda annesi memur olan yalnızca 1 kişi (%3,8) bulunmaktadır. Hem 1. sınıflarda hem de 4. sınıflarda annesi öğretmen olan öğretmen adayı bulunmamaktadır.

Tablo 25. NEÜ Sınıflara Göre Baba Meslek Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba meslek	Memur	N	6	7	13
		%	10.2%	13.0%	11.5%
	İşçi	N	16	9	25
		%	27.1%	16.7%	22.1%
	Serbest meslek	N	14	9	23
		%	23.7%	16.7%	20.4%
	Emekli	N	11	14	25
		%	18.6%	25.9%	22.1%
	Çiftçi	N	4	9	13
		%	6.8%	16.7%	11.5%
	Öğretmen	N	2	3	5
		%	3.4%	5.6%	4.4%
	Diğer	N	6	3	9
		%	10.2%	5.6%	8.0%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 25 incelendiğinde Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören 1. sınıflarda %27,1 ile en çok sahip olunan baba mesleği işçiliktir. 4. sınıflarda ise en çok sahip olunan baba mesleği %25.9 oranı ile emeklidir. 1. sınıflarda babası memur olan öğretmen adaylarının oranı %10,2 iken 4. sınıflarda bu oran %13'e çıkmaktadır.

Tablo 26. NEÜ Sınıflara Göre Doğum Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Doğum yeri	Köy	N	3	8	11
		%	5.1%	14.8%	9.7%
	Kasaba	N	3	5	8
		%	5.1%	9.3%	7.1%
	İlçe	N	16	14	30
		%	27.1%	25.9%	26.5%
	İl	N	20	13	33
		%	33.9%	24.1%	29.2%
	Büyükşehir	N	17	14	31
		%	28.8%	25.9%	27.4%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin doğum yeri durumu ile ilgili toplanan veriler incelendiğinde Tablo 26'da görüldüğü üzere 1. sınıflarda il merkezinde doğan kişilerin oranı %33,9 iken, 4. sınıflarda ise ilçe merkezinde ve büyükşehirde doğan kişilerin oranı % 25,9'dur.

Tablo 27. NEÜ Sınıflara Göre Aile Gelirleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Aile geliri	500-1000 TL Arası	N	3	5	8
		%	5.1%	9.3%	7.1%
	1000-1500 TL Arası	N	6	5	11
		%	10.2%	9.3%	9.7%
	1500-3000 TL Arası	N	35	27	62
		%	59.3%	50.0%	54.9%
	3000 TL Ve Üzeri	N	15	17	32
		%	25.4%	31.5%	28.3%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 27'deki veriler incelendiğinde Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin aile gelirinin 1. ve 4. sınıflarda sırasıyla %59,3 ve %50 oranlarında aylık 1500-3000 TL arasında olduğu görülmektedir. Azımsanmayacak oranlarda da 3000 TL ve üzerinde aylık gelire sahip oldukları dikkat çekmektedir. Bu oranlar 1. sınıflarda % 25.4 iken 4. sınıflarda %31.5'tir.

Aşağıda üniversiteye giriş tercih sırası durumlarını gösteren Tablo 28 deki verilere bakıldığında Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından 1. sınıflarda üniversite giriş tercihlerinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalını %33,9'u 6-10. sıra arasında tercih ettiği görülmektedir. 4. sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarından %50'si ise ilk beş tercihi arasında Sosyal Bilgiler öğretmenliğine yer vermiştir.

Tablo 28. NEÜ Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih sırası	1. - 5. Tercih	N	18	27	45
		%	30.5%	50.0%	39.8%
	6. - 10. Tercih	N	20	18	38
		%	33.9%	33.3%	33.6%
	11. - 15. Tercih	N	8	5	13
		%	13.6%	9.3%	11.5%
	16. ve Üstü Tercih	N	13	4	17
		%	22.0%	7.4%	15.0%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Tablo 29'daki verilere bakıldığında Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının her iki sınıf düzeyinde de yüksek oranlarla öğretmenlik mesleğini sevdikleri için bu anabilim dalını tercih ettikleri gözlenmektedir. 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %45.8' i, 4. sınıftakilerin ise %46.3'ü öğretmenlik mesleğini sevdiği için bu anabilim dalını tercih etmiştir.

Tablo 29. NEÜ Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih nedeni	Öğretmenlik Mesleğini Sevdiğim İçin	N	27	25	52
		%	45.8%	46.3%	46.0%
	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin	N	6	6	12
		%	10.2%	11.1%	10.6%
	Tercih Hatası	N	7	7	14
		%	11.9%	13.0%	12.4%
	Ailem İsteddiği İçin	N	0	1	1
		%	0.0%	1.9%	0.9%
	Açıktaki Kalmamak İçin	N	7	5	12
		%	11.9%	9.3%	10.6%
Toplam	Ekonomik Sebeplerden Dolayı	N	1	0	1
		%	1.7%	0.0%	0.9%
Toplam	Puanım Bu Alana Yettiği İçin	N	11	10	21
		%	18.6%	18.5%	18.6%
		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 30. NEÜ Sınıflara Göre Barınma Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Barınma yeri	Yurtkur	N	11	9	20
		%	18.6%	16.7%	17.7%
	Özel Yurt	N	18	7	25
		%	30.5%	13.0%	22.1%
	Ailemle	N	25	27	52
		%	42.4%	50.0%	46.0%
	Tanıdık Akraba Yanında	N	2	2	4
		%	3.4%	3.7%	3.5%
	Birkaç Arkadaşla Evde	N	2	7	9
		%	3.4%	13.0%	8.0%
Tek Başına Evde	N	1	2	3	
	%	1.7%	3.7%	2.7%	
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Necmettin Erbakan Üniversitesine ait Tablo 30’da belirtilen verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla %42,4 ve %50 oranlarında ailesinin yanında barındığı görülmektedir.

Tablo 31. NEÜ Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Ders çalışma şekli	Düzenli	N	9	8	17
		%	15.3%	14.8%	15.0%
	Düzensiz	N	17	19	36
		%	28.8%	35.2%	31.9%
	Haftalık Veya Aylık Düzenle	N	6	10	16
		%	10.2%	18.5%	14.2%
	Sınav Zamanı	N	27	17	44
		%	45.8%	31.5%	38.9%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 31’deki verilere bakıldığında Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından 1. sınıflarda % 45.8 oranında, 4. sınıflarda ise % 31.5 oranında derslere sınav zamanı çalışmakta oldukları görülmektedir. Ayrıca 4. sınıf öğrencilerinin %35.2’ si de düzensiz bir ders çalışma şekline sahiptir.

Tablo 32. NEÜ Sınıflara Göre İş Kaygıları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İş kaygısı	Hayır	N	2	6	8
		%	3.4%	11.1%	7.1%
	Düşünmedim	N	7	9	16
		%	11.9%	16.7%	14.2%
	Evet	N	50	39	89
		%	84.7%	72.2%	78.8%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Necmettin Erbakan Üniversitesine ait Tablo 32’deki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 84.7 ve % 72.2 oranlarında iş bulma kaygısı yaşadığı görülmektedir.

Tablo 33. NEÜ Sınıflara Göre SBÖ İlgı Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İlgi düzeyi	Hiç	N	3	2	5
		%	5.1%	3.7%	4.4%
	Az	N	9	8	17
		%	15.3%	14.8%	15.0%
	Normal	N	39	29	68
		%	66.1%	53.7%	60.2%
	Çok Fazla	N	8	15	23
		%	13.6%	27.8%	20.4%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Necmettin Erbakan Üniversitesine ait Tablo 33'deki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 66,1 ve % 53,7 oranlarında normal düzeyde Sosyal Bilgiler öğretmenliğine ilgi duyduğu görülmektedir. 1. sınıflarda %5,1, 4. sınıflarda ise %3,7 oranında Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğretmen adayı bulunmaktadır. Buna karşılık 4. sınıflarda Sosyal Bilgiler öğretmenliğine çok fazla ilgisi olan öğrencilerin oranı %27,8'dir.

Tablo 34. NEÜ Sınıflara Göre Bölüm Değişirme İstekleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Bölüm değiştirme isteği	Hayır	N	5	13	18
		%	8.5%	24.1%	15.9%
	Kararsızım	N	13	10	23
		%	22.0%	18.5%	20.4%
	Evet	N	41	31	72
		%	69.5%	57.4%	63.7%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda verilen Tablo 34'de verilen bilgilere bakıldığında 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %69,5'inin, 4. sınıflarda ise %57,4'ünün fırsat verilse okuduğu bölümü değiştirmek isteği görülmektedir. Her iki sınıf düzeyinde de bölümünden memnun olan ve değiştirmeyi düşünmeyen öğretmen adayları toplamda %15,9'luk bir orana sahiptir.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ilgi duydukları sosyal bilim dallarına ilişkin veriler incelendiğinde Tablo 35'de de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yarısına yakını Tarih bilimine

ilgi duymaktadır. 1. sınıf ve 4. sınıflarda toplamda tarih bilimine ilgi duyanların oranı % 44.2 iken bunu sırasıyla Coğrafya (% 25,7) ve Psikoloji (% 12,4) bilimleri izlemektedir.

Tablo 35. NEÜ Sınıflara Göre İlgi Duydukları Sosyal Bilim Dalları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sosyal bilim dalı	Tarih	N	27	23	50
		%	45.8%	42.6%	44.2%
	Coğrafya	N	11	18	29
		%	18.6%	33.3%	25.7%
	Hukuk	N	5	2	7
		%	8.5%	3.7%	6.2%
	Sosyoloji	N	3	1	4
		%	5.1%	1.9%	3.5%
	Felsefe	N	3	1	4
		%	5.1%	1.9%	3.5%
	Arkeoloji	N	2	3	5
		%	3.4%	5.6%	4.4%
	Psikoloji	N	8	6	14
		%	13.6%	11.1%	12.4%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Tablo 36’da verilen Necmettin Erbakan Üniversitesi mesleki rehberlikten yararlanma durumları ile ilgili verilere bakıldığında 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %67,8’i (%57.6 + % 1,7 + %8,5), 4. sınıfta öğrenim görenlerin ise % 53,7’si (%29,6 + %5,6, + %18,5) mesleki rehberlikten yararlanmıştır.

Tablo 36. NEÜ Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Mesleki rehberlik	Evet	N	34	16	50
		%	57.6%	29.6%	44.2%
	Profesyonel Olarak	N	1	3	4
		%	1.7%	5.6%	3.5%
	Dolaylı Olarak	N	5	10	15
		%	8.5%	18.5%	13.3%
	Hayır	N	19	25	44
		%	32.2%	46.3%	38.9%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 37. NEÜ Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sayısal beceriniz iyi olsaydı	Evet	N	7	9	16
		%	11.9%	16.7%	14.2%
	Kararsızım	N	9	9	18
		%	15.3%	16.7%	15.9%
	Düşünmedim	N	7	6	13
		%	11.9%	11.1%	11.5%
	Hayır	N	36	30	66
		%	61.0%	55.6%	58.4%
Toplam		N	59	54	113
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarından büyük kısmı sayısal becerisi olması durumunda Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etmeyeceğini belirtmiştir. Bu durumun Tablo 37’de de görüldüğü üzere 1. sınıflarda %61, 4. sınıflarda ise % 55,6 oranlarındadır.

3. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER

Tablo 38. AKÜ Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Cinsiyet	Kız	N	35	25	60
		%	77.8%	56.8%	67.4%
	Erkek	N	10	19	29
		%	22.2%	43.2%	32.6%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilere ilişkin verilere bakıldığında, Tablo 38’ de görüldüğü üzere 1. sınıf öğrencilerinin % 77,8’inin, 4. sınıf öğrencilerinin ise % 56,8’inin kız olduğu görülmektedir.

Tablo 39. AKÜ Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne eğitim	Okur-Yazar Değil	N	2	7	9
		%	4.4%	15.9%	10.1%
	İlkokul	N	25	23	48
		%	55.6%	52.3%	53.9%
	Ortaokul	N	12	6	18
		%	26.7%	13.6%	20.2%
	Lise	N	5	3	8
		%	11.1%	6.8%	9.0%
	Üniversite	N	1	5	6
		%	2.2%	11.4%	6.7%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin anne eğitim durumuna ait veriler incelendiğinde, Tablo 39’da görüldüğü üzere lise ve üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların oldukça düşük olduğu görülmektedir. Buna zıt olarak 1. sınıf öğrencilerinin annelerinin % 4,4’ ü okuryazar değilken % 55,6’ sı ilkokul mezunudur. Bu oranlar 4. sınıf öğrencileri için sırası ile %15,9 ve % 52,3’tür.

Aşağıda Tablo 40’da verilen Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin baba eğitim durumuna ait veriler incelendiğinde, büyük çoğunluğun ilkokul ve ortaokul seviyesinde olduğu görülmektedir. Burada 1. sınıfta okuyan öğrencilerin %33.3’ ünün babası ilkokul ve ortaokul eğitimine sahipken bu oran 4. sınıfta okuyan öğrencilerde ise sırasıyla %40.9 ve %25’tir. Üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların ise düşük olduğu görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin babalarının %11,1’i, 4. sınıf öğrencilerinin babalarının ise %11,4’ü üniversite mezunudur.

Tablo 40. AKÜ Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba eğitim	Okur-Yazar Değil	N	0	3	3
		%	0.0%	6.8%	3.4%
	İlkokul	N	15	18	33
		%	33.3%	40.9%	37.1%
	Ortaokul	N	15	11	26
		%	33.3%	25.0%	29.2%
	Lise	N	10	7	17
		%	22.2%	15.9%	19.1%
	Üniversite	N	5	5	10
		%	11.1%	11.4%	11.2%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda anne meslek durumlarını gösterilmiştir.

Tablo 41. AKÜ Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne meslek	Ev hanımı	N	38	40	78
		%	84.4%	90.9%	87.6%
	Memur	N	0	2	2
		%	0.0%	4.5%	2.2%
	İşçi	N	5	1	6
		%	11.1%	2.3%	6.7%
	Serbest Meslek	N	1	0	1
		%	2.2%	0.0%	1.1%
	Emekli	N	0	1	1
		%	0.0%	2.3%	1.1%
	Çiftçi	N	1	0	1
		%	2.2%	0.0%	1.1%
Toplam		N	45	44	89
			100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 41'deki verilere bakıldığında her iki sınıfta da annelerin çok büyük oranlarda ev hanımı olduğu ve aktif çalışma hayatına katılmadığı görülmektedir. 1. sınıflarda annelerin %84,4'ü, 4. sınıflarda ise %90,9'u ev hanımıdır. Annesi işçi olan öğrenci sayısı 1. sınıflar için 5 kişidir (% 11,1), 4. sınıflarda ise 1 kişidir ve yalnızca %2,3 oranına sahiptir. Annesi çiftçi olan öğrenci 4. sınıflar arasında bulunmazken 1. sınıflarda bu sayı %2,2 oranı ile 1 kişidir.

Aşağıda verilen Tablo 42 incelendiğinde 1. sınıflarda baba mesleği işçilik olanlar %22,2'lik bir orana sahipken bu oran 4. sınıflarda %18,2'dir. Hem anne mesleğinde hem de baba mesleğinde öğretmen seçeneği hiç işaretlenmemiş olması

dikkat çekmektedir. 4. sınıflarda en yüksek orana sahip baba mesleğinin %25 oranı ile emekli olduğu görülmektedir.

Tablo 42. AKÜ Sınıflara Göre Baba Meslek Dağılımları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba meslek	Memur	N	4	2	6
		%	8.9%	4.5%	6.7%
	İşçi	N	10	8	18
		%	22.2%	18.2%	20.2%
	Serbest meslek	N	12	8	20
		%	26.7%	18.2%	22.5%
	Emekli	N	5	11	16
		%	11.1%	25.0%	18.0%
	Çiftçi	N	4	8	12
		%	8.9%	18.2%	13.5%
	Öğretmen	N	1	0	1
		%	2.2%	0.0%	1.1%
	Diğer	N	9	7	16
		%	20.0%	15.9%	18.0%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 43. AKÜ Sınıflara Göre Doğum Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Doğum yeri	Köy	N	7	8	15
		%	15.6%	18.2%	16.9%
	Kasaba	N	1	2	3
		%	2.2%	4.5%	3.4%
	İlçe	N	14	14	28
		%	31.1%	31.8%	31.5%
	İl	N	14	12	26
		%	31.1%	27.3%	29.2%
	Büyükşehir	N	9	8	17
		%	20.0%	18.2%	19.1%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin doğum yeri durumuna ait veriler incelendiğinde Tablo 43’de görüldüğü üzere 1. sınıflarda il ve ilçe merkezlerinde doğan kişilerin oranı %31,1 iken büyükşehirde doğan kişilerin oranı %20’dir. 4. sınıflarda ise ilçe merkezinde doğan kişiler çoğunlukta olup oranları % 31,8’dir.

Tablo 44. AKÜ Sınıflara Göre Aile Gelirleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Aile geliri	250 TL'den Az	N	1	1	2
		%	2.2%	2.3%	2.2%
	500-1000 TL Arası	N	4	4	8
		%	8.9%	9.1%	9.0%
	1000-1500 TL Arası	N	9	5	14
		%	20.0%	11.4%	15.7%
	1500-3000 TL Arası	N	18	20	38
		%	40.0%	45.5%	42.7%
	3000 TL Ve Üzeri	N	13	14	27
		%	28.9%	31.8%	30.3%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 44'deki veriler incelendiğinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin büyük çoğunluğunun aile gelirinin 1. ve 4. sınıflarda sırasıyla %40 ve %45.5 oranlarında aylık 1500-3000 TL arasında olduğu görülmektedir. Azımsanmayacak oranlarda da 3000 TL ve üzerinde aylık gelire sahip oldukları dikkat çekmektedir. Bu oranlar 1. sınıflarda % 28.9 iken 4. sınıflarda %31.8'dir.

Tablo 45. AKÜ Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih sırası	1. - 5. Tercih	N	10	21	31
		%	22.2%	47.7%	34.8%
	6. - 10. Tercih	N	9	10	19
		%	20.0%	22.7%	21.3%
	11. - 15. Tercih	N	10	10	20
		%	22.2%	22.7%	22.5%
	16. ve Üstü Tercih	N	16	3	19
		%	35.6%	6.8%	21.3%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda üniversiteye giriş tercih sırası durumlarını gösteren Tablo 45'deki verilere bakıldığında Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarında 1. sınıflarda çoğunluk %35.6 oranında 16 ve üstü sıralarda Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih ederken, 4. sınıflarda ise % 47.7'si ilk beş tercihi arasında Sosyal Bilgiler öğretmenliğine yer vermiştir.

Aşağıda Tablo 46'daki verilere bakıldığında Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının her iki sınıf düzeyinde de öğretmenlik mesleğini sevdikleri için bu anabilim dalını tercih edenlerin oranının diğer seçeneklere göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %37.8' i, 4. sınıftakilerin ise %38.6'sı öğretmenlik mesleğini sevdiği için bu anabilim dalını tercih etmiştir. 4. sınıflarda % 34.1'lik bir kesim de puanı bu alana yettiği için Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih ettiği görülmekte olup bu oran öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih edenlerin oranına oldukça yakındır.

Tablo 46. AKÜ Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih nedeni	Öğretmenlik Mesleğini Sevdiğim İçin	N	17	17	34
		%	37.8%	38.6%	38.2%
	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin	N	0	1	1
		%	0.0%	2.3%	1.1%
	Tercih Hatası	N	5	3	8
		%	11.1%	6.8%	9.0%
	Ailem İsteddiği İçin	N	1	0	1
		%	2.2%	0.0%	1.1%
	Açıktaki Kalmamak İçin	N	9	8	17
		%	20.0%	18.2%	19.1%
	Puanım Bu Alana Yettiği İçin	N	13	15	28
		%	28.9%	34.1%	31.5%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının barınma yerleri ile ilgili veriler verilmiştir. Tablo 47'deki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla %77.8 ve %61.4 oranlarında Yurtkur'da barındığı görülmektedir. Her iki sınıf düzeyinde aile yanında barınanların oranı toplamda % 13.5'tir. Evde ve özel yurttaki barınan öğretmen adaylarının sahip olduğu oranlar ise %10'un altındadır.

Tablo 47. AKÜ Sınıflara Göre Barınma Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Barınma yeri	Yurtkur	N	35	27	62
		%	77.8%	61.4%	69.7%
	Özel Yurt	N	3	2	5
		%	6.7%	4.5%	5.6%
	Ailemle	N	4	8	12
		%	8.9%	18.2%	13.5%
	Tanıdık Akraba Yanında	N	1	1	2
		%	2.2%	2.3%	2.2%
	Birkaç Arkadaşla Evde	N	1	5	6
		%	2.2%	11.4%	6.7%
	Tek Başına Evde	N	1	1	2
		%	2.2%	2.3%	2.2%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Ders çalışma düzenlerinin belirtildiği Tablo 48'e bakıldığında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun derslerine düzensiz ve sınav zamanı çalıştığı görülmektedir. Düzensiz çalışma oranları 1. sınıflarda %33.3, 4. sınıflarda %34.1'dir. Sınav zamanı derslerine çalışanların oranları 1. sınıflarda %48.9 iken 4. Sınıflarda %38.6'dır. Dikkat çeken bir detay ise düzenli ders çalışma oranlarının okula yeni başlamış olan 1. Sınıflarında düşmüş olmasıdır. Bu durumun ortaya çıkmasında gençler arasında teknolojinin giderek yaygınlaşmasının da etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 48. AKÜ Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Ders çalışma şekli	Düzenli	N	3	7	10
		%	6.7%	15.9%	11.2%
	Düzensiz	N	15	15	30
		%	33.3%	34.1%	33.7%
	Haftalık Veya Aylık Düzenle	N	5	5	10
		%	11.1%	11.4%	11.2%
	Sınav Zamanı	N	22	17	39
		%	48.9%	38.6%	43.8%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 49. AKÜ Sınıflara Göre İş Kaygıları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İş kaygısı	Hayır	N	7	8	15
		%	15.6%	18.2%	16.9%
	Düşünmedim	N	1	3	4
		%	2.2%	6.8%	4.5%
	Evet	N	37	33	70
		%	82.2%	75.0%	78.7%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Afyon Kocatepe Üniversitesine ait yukarıda verilen Tablo 49'daki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla %82.2 ve %75 oranlarında iş bulma kaygısı yaşadığı görülmektedir.

Afyon Kocatepe Üniversitesine ait Tablo 50'deki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 68,9 ve % 59,1 oranlarında normal düzeyde Sosyal Bilgiler öğretmenliğine ilgi duyduğu görülmektedir. 4. sınıflarda % 15,9 oranında Sosyal Bilgilere çok fazla ilgi duyan öğretmen adayı bulunurken, Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğretmen adayı oranı ise %11,4'tür. Buna karşılık 1. sınıflarda Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğrencileri bulunmamaktadır.

Tablo 50. AKÜ Sınıflara Göre SBÖ İlgi Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İlgi düzeyi	Hiç	N	0	5	5
		%	0.0%	11.4%	5.6%
	Az	N	9	6	15
		%	20.0%	13.6%	16.9%
	Normal	N	31	26	57
		%	68.9%	59.1%	64.0%
	Çok Fazla	N	5	7	12
		%	11.1%	15.9%	13.5%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 51. AKÜ Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İstekleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Bölüm değiştirme isteği	Hayır	N	5	12	17
		%	11.1%	27.3%	19.1%
	Kararsızım	N	11	4	15
		%	24.4%	9.1%	16.9%
	Evet	N	29	28	57
		%	64.4%	63.6%	64.0%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda verilen Tablo 51'deki verilere bakıldığında 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının % 64,4'ünün, 4. sınıflarda ise %63,6'sının fırsat verildiğinde okuduğu anabilim dalını değiştirmek isteği görülmektedir. Her iki sınıf düzeyinde de anabilim dalından memnun olan ve değiştirmeyi düşünmeyen öğretmen adayları toplamda yalnızca %19,1'lik bir orana sahiptir.

Tablo 52. AKÜ Sınıflara Göre İlgilendikleri Sosyal Bilim Dalları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sosyal bilim dalı	Tarih	N	20	26	46
		%	44.4%	59.1%	51.7%
	Coğrafya	N	10	6	16
		%	22.2%	13.6%	18.0%
	Hukuk	N	1	3	4
		%	2.2%	6.8%	4.5%
	Sosyoloji	N	2	0	2
		%	4.4%	0.0%	2.2%
	Arkeoloji	N	2	3	5
		%	4.4%	6.8%	5.6%
	Psikoloji	N	10	6	16
		%	22.2%	13.6%	18.0%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ilgi duydukları sosyal bilim dallarına ilişkin toplanan veriler incelendiğinde Tablo 52'de de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından 1. sınıflarda %44,4, 4. sınıflarda ise %59,1 oranlarında Tarih bilimine ilgi duymaktadır. 1. sınıf ve 4. sınıflarda toplamda tarih bilimine ilgi duyanların oranı % 51,7 iken Psikoloji ve Coğrafya bilimlerine duyulan ilgi oranları ise % 18 ile tarih bilimini izlemektedir.

Tablo 53. AKÜ Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Mesleki rehberlik	Evet	N	23	16	39
		%	51.1%	36.4%	43.8%
	Profesyonel Olarak	N	3	1	4
		%	6.7%	2.3%	4.5%
	Dolaylı Olarak	N	8	7	15
		%	17.8%	15.9%	16.9%
	Hayır	N	11	20	31
		%	24.4%	45.5%	34.8%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 53’de verilen Afyon Kocatepe Üniversitesi mesleki rehberlikten yararlanma durumları ile ilgili verilere bakıldığında 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %24,4’ü, 4. sınıfta öğrenim görenlerin ise %45,5’i mesleki rehberlikten yararlanmamıştır. 4. sınıflar arasında mesleki rehberlikten yararlanmada belirgin bir fark vardır. 4. sınıflarda mesleki rehberlikten yararlanma oranı %54,5 iken bu oran yıllar sonra eğitime başlamış olan 1. sınıflarda yükselerek %75,6’ya ulaşmıştır.

Tablo 54. AKÜ Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sayısal beceriniz iyi olsaydı	Evet	N	3	8	11
		%	6.7%	18.2%	12.4%
	Kararsızım	N	6	4	10
		%	13.3%	9.1%	11.2%
	Düşünmedim	N	6	4	10
		%	13.3%	9.1%	11.2%
	Hayır	N	30	28	58
		%	66.7%	63.6%	65.2%
Toplam		N	45	44	89
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarından büyük kısmı sayısal becerisi olması durumunda Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etmeyeceğini belirtmiştir. Bu durumun Tablo 54’de görüldüğü üzere 1. sınıflarda %66,7, 4. sınıflarda ise %63,6 oranlarındadır. Okuduğu bölümden memnun olup yine Sosyal Bilgiler öğretmenliğini

tercih edecek olan öğretmen adayları 4. sınıflarda %18,2 iken 1. sınıflarda sadece %6,7'dir.

4. UŞAK ÜNİVERSİTESİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER

Tablo 55. U.Ü Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Cinsiyet	Kız	N	27	27	54
		%	69.2%	64.3%	66.7%
	Erkek	N	12	15	27
		%	30.8%	35.7%	33.3%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilere ilişkin veriler bakıldığında, Tablo 55' de görüldüğü üzere 1. sınıf öğrencilerinin % 69,2'sinin, 4. sınıf öğrencilerinin ise % 64,3'ünün kız olduğu görülmektedir.

Tablo 56. U.Ü Sınıflara Göre Anne Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne eğitim	Okur-Yazar Değil	N	2	2	4
		%	5.1%	4.8%	4.9%
	İlkokul	N	17	31	48
		%	43.6%	73.8%	59.3%
	Ortaokul	N	12	4	16
		%	30.8%	9.5%	19.8%
	Lise	N	6	0	6
		%	15.4%	0.0%	7.4%
	Üniversite	N	2	5	7
		%	5.1%	11.9%	8.6%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre toplanan veriler incelendiğinde, Tablo 56 'da görüldüğü üzere lise ve üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların oldukça düşük olduğu görülmektedir. Buna zıt olarak 1. sınıf öğrencilerinin annelerinin %5, 1' i okuryazar değilken % 43,6' sı İlkokul mezunudur. Bu oranlar 4. sınıf öğrencileri için sırası ile %4,8 ve %73,8'dir.

Aşağıda Tablo 57’de verilen Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin baba eğitim durumuna ilişkin verileri incelendiğinde, 1. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin babalarının büyük çoğunluğun ilkökul ve lise seviyesinde eğitime sahip olduğu görülmektedir. İlkokul ve lise mezunu babaların oranı %30,8 ile birbirine eşittir. 4. sınıfta okuyan öğrencilerde ise ilkökul mezunu babaların oranı %40,5, ortaokul ve lise mezunu olanların oranı ise %23,8 ile birbirine eşittir. Üniversite eğitim seviyesine ilişkin oranların 4. sınıflar için düşük olduğu görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin babalarının %23,1’i üniversite mezunu iken 4. sınıf öğrencilerinin babalarının ise yalnızca %9,5’ i üniversite mezunudur.

Tablo 57. U.Ü Sınıflara Göre Baba Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba eğitim	Okur-Yazar Değil	N	1	1	2
		%	2.6%	2.4%	2.5%
	İlkokul	N	12	17	29
		%	30.8%	40.5%	35.8%
	Ortaokul	N	5	10	15
		%	12.8%	23.8%	18.5%
	Lise	N	12	10	22
		%	30.8%	23.8%	27.2%
	Üniversite	N	9	4	13
		%	23.1%	9.5%	16.0%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının annelerinin meslek gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 58. U.Ü Sınıflara Göre Anne Meslek Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne meslek	Ev hanımı	N	33	32	65
		%	84.6%	76.2%	80.2%
	İşçi	N	2	3	5
		%	5.1%	7.1%	6.2%
	Serbest Meslek	N	2	2	4
		%	5.1%	4.8%	4.9%
	Emekli	N	0	2	2
		%	0.0%	4.8%	2.5%
	Çiftçi	N	0	1	1
		%	0.0%	2.4%	1.2%
	Öğretmen	N	0	1	1
		%	0.0%	2.4%	1.2%
	Diğer	N	2	1	3
		%	5.1%	2.4%	3.7%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 58'deki verilere bakıldığında her iki sınıfta da anne mesleğin çok büyük oranlarda ev hanımı olduğu görülmektedir. 1. sınıflarda annelerin % 84,6'sı, 4. sınıflarda ise % 76,2'si ev hanımıdır. Annesi işçi olan öğrencilerin oranı 1. sınıflarda % 5,1 iken 4. sınıflarda % 7,1'dir. Annesi çiftçi olan öğrenci 1. sınıflar arasında bulunmazken 4. sınıflarda bu sayı 1 kişidir ve % 2,4 oranına sahiptir

Aşağıda verilen Tablo 59 incelendiğinde 1. sınıflarda babası memur, işçi ve çiftçi olanların oranları sırası ile %12,8, %17,9 ve %7,7'dir. 4. sınıflarda ise bu oranlar sırası ile %7,1, %28,6 ve %16,7'dir. 1. sınıflarda en çok sahip olunan baba mesleği belirlenen seçenekler arasından çıkmamış olup seçenekler içinden en çok seçilen meslek ise % 20,5 ile emeklidir. 4. sınıflarda en çok sahip olunan baba mesleği % 28,6 ile işçidir.

Tablo 59. U.Ü Sınıflara Göre Baba Meslek Dağılımları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba meslek	Memur	N	5	3	8
		%	12.8%	7.1%	9.9%
	İşçi	N	7	12	19
		%	17.9%	28.6%	23.5%
	Serbest meslek	N	4	11	15
		%	10.3%	26.2%	18.5%
	Emekli	N	8	6	14
		%	20.5%	14.3%	17.3%
	Çiftçi	N	3	7	10
		%	7.7%	16.7%	12.3%
	Öğretmen	N	3	1	4
		%	7.7%	2.4%	4.9%
	Diğer	N	9	2	11
		%	23.1%	4.8%	13.6%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 60. U.Ü Sınıflara Göre Doğum Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Doğum yeri	Köy	N	6	7	13
		%	15.4%	16.7%	16.0%
	Kasaba	N	5	2	7
		%	12.8%	4.8%	8.6%
	İlçe	N	11	15	26
		%	28.2%	35.7%	32.1%
	İl	N	11	9	20
		%	28.2%	21.4%	24.7%
	Büyükşehir	N	6	9	15
		%	15.4%	21.4%	18.5%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının doğum yerlerine ilişkin veriler incelendiğinde aşağıdaki Tablo 60’da görüldüğü üzere 1. sınıflarda il ve ilçe merkezlerinde doğan kişilerin oranları % 28,2 iken, 4. sınıflarda ilçe merkezinde doğan kişilerin oranı ise % 35.7’dir ve çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 61. U.Ü Sınıflara Göre Aile Gelirleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Aile geliri	250 TL'den Az	N	1	0	1
		%	2.6%	0.0%	1.2%
	500-1000 TL Arası	N	6	6	12
		%	15.4%	14.3%	14.8%
	1000-1500 TL Arası	N	5	8	13
		%	12.8%	19.0%	16.0%
	1500-3000 TL Arası	N	12	21	33
		%	30.8%	50.0%	40.7%
	3000 TL Ve Üzeri	N	15	7	22
		%	38.5%	16.7%	27.2%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 61’ deki veriler incelendiğinde Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin aile gelirinin 1. sınıflarda %38.5 ile 3000 TL ve üzerinde olduğu, azımsanmayacak oranlarda da 1500-3000 TL arasında aylık gelire sahip oldukları dikkat çekmektedir. 4. sınıflarda ise %50 oranlarında aylık 1500-3000 TL arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 62. U.Ü Sınıflara Göre Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih sırası	1. - 5. Tercih	N	8	22	30
		%	20.5%	52.4%	37.0%
	6. - 10. Tercih	N	6	10	16
		%	15.4%	23.8%	19.8%
	11. - 15. Tercih	N	13	6	19
		%	33.3%	14.3%	23.5%
	16. ve Üstü Tercih	N	12	4	16
		%	30.8%	9.5%	19.8%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda üniversiteye giriş tercih sırası durumlarını gösteren Tablo 62’deki verilere bakıldığında Uşak Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarında 1. sınıflarda çoğunluk %33.3 oranında 11-15. sıralarda Sosyal Bilgiler öğretmenliğini

tercih ederken, 4. sınıflarda ise % 52.4'ü ilk beş tercihi arasında Sosyal Bilgiler öğretmenliğine yer vermiştir.

Tablo 63'deki verilere bakıldığında Uşak Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının her iki sınıf düzeyinde de yüksek oranlarla öğretmenlik mesleğini sevdikleri için bu anabilim dalını tercih ettikleri gözlenmektedir. 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %56.4'si, 4. sınıftakilerin ise %54.8' i öğretmenlik mesleğini sevdiği için bu anabilim dalını tercih etmiştir. Açıkta kalmamak ve puanı bu alana yettiği için tercih edenlerin oranının da yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu nedenlerle Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih edenlerin oranı 1. sınıflarda %28.2 (%10.3 + %17.9), 4. sınıflarda ise %30.9 (%11.9 + %19)'dur.

Tablo 63. U.Ü Sınıflara Göre SBÖ Tercih Nedenleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih nedeni	Öğretmenlik Mesleğini Sevdiğim İçin	N	22	23	45
		%	56.4%	54.8%	55.6%
	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin	N	2	1	3
		%	5.1%	2.4%	3.7%
	Tercih Hatası	N	3	1	4
		%	7.7%	2.4%	4.9%
	Ailem İsteddiği İçin	N	1	4	5
		%	2.6%	9.5%	6.2%
	Açıkta Kalmamak İçin	N	4	5	9
		%	10.3%	11.9%	11.1%
	Puanım Bu Alana Yettiği İçin	N	7	8	15
		%	17.9%	19.0%	18.5%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Uşak Üniversitesine ait Tablo 63'deki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının barınma yerleri 1. sınıflarında % 64.1 oranında Yurtkur' un, 4. sınıflarında ise %38.1 oranında birkaç arkadaşla evde barınmanın çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 64. U.Ü Sınıflara Göre Barınma Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Barınma yeri	Yurtkur	N	25	13	38
		%	64.1%	31.0%	46.9%
	Özel Yurt	N	5	3	8
		%	12.8%	7.1%	9.9%
	Ailemle	N	4	8	12
		%	10.3%	19.0%	14.8%
	Birkaç Arkadaşla Evde	N	4	16	20
		%	10.3%	38.1%	24.7%
	Tek Başına Evde	N	1	2	3
		%	2.6%	4.8%	3.7%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 65. U.Ü Sınıflara Göre Ders Çalışma Şekilleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Ders çalışma şekli	Düzenli	N	5	5	10
		%	12.8%	11.9%	12.3%
	Düzensiz	N	8	21	29
		%	20.5%	50.0%	35.8%
	Haftalık Veya Aylık Düzenle	N	10	4	14
		%	25.6%	9.5%	17.3%
	Sınav Zamanı	N	16	12	28
		%	41.0%	28.6%	34.6%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 65’deki verilere bakıldığında Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından 1. sınıflarda % 41 oranında, 4. sınıflarda ise % 28.6 oranında derslere sınav zamanı çalışmakta oldukları görülmektedir. Ayrıca 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin % 50’sinin düzensiz çalışma alışkanlığına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Uşak Üniversitesine ait Tablo 66’daki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 87,2 ve % 88,1 oranlarında iş bulma kaygısı yaşadığı görülmektedir.

Tablo 66. U.Ü Sınıflara Göre İş Kaygıları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İş kaygısı	Hayır	N	3	5	8
		%	7.7%	11.9%	9.9%
	Düşünmedim	N	2	0	2
		%	5.1%	0.0%	2.5%
	Evet	N	34	37	71
		%	87.2%	88.1%	87.7%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 67. U.Ü Sınıflara Göre SBÖ İlgili Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İlgi düzeyi	Hiç	N	2	0	2
		%	5.1%	0.0%	2.5%
	Az	N	2	4	6
		%	5.1%	9.5%	7.4%
	Normal	N	28	30	58
		%	71.8%	71.4%	71.6%
	Çok Fazla	N	7	8	15
		%	17.9%	19.0%	18.5%
	Toplam		N	39	42
			%	100.0%	100.0%

Uşak Üniversitesine ait Tablo 67'deki verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 1. ve 4. sınıflarının sırasıyla % 71,8 ve % 71,4 oranlarında normal düzeyde Sosyal Bilgiler öğretmenliğine ilgi duyduğu görülmektedir. 4. sınıflarda % 19 oranında Sosyal Bilgilere çok fazla ilgi duyan öğretmen adayı bulunurken, Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğretmen adayı bulunmamaktadır. Buna karşılık 1. sınıflarda Sosyal Bilgiler öğretmenliğine tamamen ilgisiz olan öğrencilerin oranı %5.1'dir.

Tablo 68. U.Ü Sınıflara Göre Bölüm Değiştirme İsteği

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Bölüm değiştirme isteği	Hayır	N	6	11	17
		%	15.4%	26.2%	21.0%
	Kararsızım	N	9	11	20
		%	23.1%	26.2%	24.7%
	Evet	N	24	20	44
		%	61.5%	47.6%	54.3%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda verilen Tablo 68’de 1. Sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %61,5’inin, 4. sınıflarda ise % 47,6’sının okuduğu anabilim dalını değiştirmek isteği görülmektedir. Her iki sınıf düzeyinde de bölümünden memnun olan ve değiştirmeyi düşünmeyen öğretmen adayları toplamda %21’lik bir orana sahiptir.

Aşağıda verilen Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ilgi duydukları sosyal bilim dallarına ilişkin veriler incelendiğinde Tablo 69’da da görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yarıdan fazlası Tarih (%38,3) ve Coğrafya (%21) bilimlerine ilgi duymaktadır. Bunları sırasıyla Psikoloji (% 17,3) izlemektedir. Göze çarpan bir farklılık olarak 1. sınıftaki öğretmen adaylarının diğer bilim dallarından daha fazla felsefe bilimine ilgi duymasındır.

Tablo 69. U.Ü Sınıflara Göre İlgi Duyduğu Sosyal Bilim Dalları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sosyal bilim dalı	Tarih	N	14	17	31
		%	35.9%	40.5%	38.3%
	Coğrafya	N	8	9	17
		%	20.5%	21.4%	21.0%
	Hukuk	N	3	3	6
		%	7.7%	7.1%	7.4%
	Sosyoloji	N	1	2	3
		%	2.6%	4.8%	3.7%
	Felsefe	N	5	2	7
		%	12.8%	4.8%	8.6%
	Arkeoloji	N	1	2	3
		%	2.6%	4.8%	3.7%
	Psikoloji	N	7	7	14
		%	17.9%	16.7%	17.3%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 70. U.Ü Sınıflara Göre Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Mesleki rehberlik	Evet	N	24	13	37
		%	61.5%	31.0%	45.7%
	Dolaylı Olarak	N	6	7	13
		%	15.4%	16.7%	16.0%
	Hayır	N	9	22	31
		%	23.1%	52.4%	38.3%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 70’de verilen Uşak Üniversitesi mesleki rehberlikten yararlanma ile ilgili verilere bakıldığında 4. sınıfta öğrenim görenlerin 47,6’sı (%31, + %, 16,7) mesleki rehberlikten yararlanmışken 1. sınıfta öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adayları zaman içinde bu oranı yükselterek %76,9 (%61,5 + % 15,4)’a yükseltmiştir.

Tablo 71. Sınıflara Göre Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sayısal beceriniz iyi olsaydı	Evet	N	3	8	11
		%	7.7%	19.0%	13.6%
	Kararsızım	N	8	6	14
		%	20.5%	14.3%	17.3%
	Düşünmedim	N	3	0	3
		%	7.7%	0.0%	3.7%
	Hayır	N	25	28	53
		%	64.1%	66.7%	65.4%
Toplam		N	39	42	81
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarından büyük kısmı sayısal becerisi olması durumunda Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etmeyeceğini belirtmiştir. Bu durumun Tablo 71’de görüldüğü üzere 1. sınıflarda %64.1, 4. sınıflarda ise % 66,7 oranlarındadır. Okuduğu bölümden memnun olup yine Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih edecek olan öğretmen adayları 4. sınıflarda %19 iken 1. sınıflarda sadece %7,7’dir.

5. SINIFLAR ARASI FARKLILIKLAR

Üniversite ayrımı yapılmaksızın Sosyal Bilgiler öğretmenliği 1 ve 4’üncü sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin demografik verileri tablolarda sunulmuştur. Cinsiyet verilerine bakıldığında, üniversitelerin 1. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin %72,6’sının, 4. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin ise % 62,7’sinin kadın olduğu görülmektedir. Bu da Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etmede cinsiyet faktörünün etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 72. 1. ve 4. Sınıflar Cinsiyet Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Cinsiyet	Kız	N	130	104	234
		%	72.6%	62.7%	67.8%
	Erkek	N	49	62	111
		%	27.4%	37.3%	32.2%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Anne eğitim durumu ile ilgili verilere bakıldığında, Tablo 73’de görüldüğü gibi hem 1. sınıf hem de 4. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu için anne eğitim durumunun ilkokul ve altı olduğu görülmektedir. Dikkat çeken bir nokta da ortaokul ve lise mezunu olan annelerin oranının 1. sınıflarda 4. sınıflara göre yükselmiş olmasıdır. Bu durum yıllar ilerledikçe annelerin eğitim seviyesinin yükseldiğini göstermektedir.

Tablo 73. 1. ve 4. Sınıflar Anne Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne eğitim	Okur-Yazar Değil	N	10	22	32
		%	5.6%	13.3%	9.3%
	İlkokul	N	90	98	188
		%	50.3%	59.0%	54.5%
	Ortaokul	N	44	22	66
		%	24.6%	13.3%	19.1%
	Lise	N	26	10	36
		%	14.5%	6.0%	10.4%
	Üniversite	N	9	14	23
		%	5.0%	8.4%	6.7%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Baba eğitim durumu ile ilgili verilere bakıldığında, Tablo 74’de görüldüğü gibi hem 1. sınıf hem de 4. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu için baba eğitim durumunun ilkokul ve altı olduğu görülmektedir.

Tablo 74. 1. ve 4. Sınıflar Baba Eğitim Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba eğitim	Okur-Yazar Değil	N	1	7	8
		%	0.6%	4.2%	2.3%
	İlkokul	N	66	70	136
		%	36.9%	42.2%	39.4%
	Ortaokul	N	41	34	75
		%	22.9%	20.5%	21.7%
	Lise	N	49	34	83
		%	27.4%	20.5%	24.1%
	Üniversite	N	22	21	43
		%	12.3%	12.7%	12.5%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Anne meslek dağılımlarına bakıldığında hem 1. sınıflarda hem de 4. sınıflarda ev hanımı yüksek oranlarda bulunduğu görülmektedir. Bu durum anne eğitim düzeyinin düşük olmasıyla paralel olduğu görülmektedir. Oranlar 1. sınıflarda %82,7, 4. sınıflarda ise %86,7'dir. Dikkat çeken en belirgin ayrıntı olarak 4. sınıflarda %2.4 olan işçiliğin 1. sınıflarda %10,1' e yükselmesidir. Bu da zaman içinde annelerin iş hayatına daha fazla katılmaya başladığını göstermektedir.

Tablo 75. Katılımcıların Anne Mesleklerine Göre 1. ve 4. Sınıflara Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Anne meslek	Ev hanımı	N	148	144	292
		%	82.7%	86.7%	84.6%
	Memur	N	1	2	3
		%	0.6%	1.2%	0.9%
	İşçi	N	18	4	22
		%	10.1%	2.4%	6.4%
	Serbest Meslek	N	3	3	6
		%	1.7%	1.8%	1.7%
	Emekli	N	1	6	7
		%	0.6%	3.6%	2.0%
	Çiftçi	N	1	2	3
		%	0.6%	1.2%	0.9%
	Öğretmen	N	0	1	1
		%	0.0%	0.6%	0.3%
	Diğer	N	7	4	11
		%	3.9%	2.4%	3.2%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Tablo 76’da verilen 1. ve 4. sınıf baba meslek durumlarına ait veriler incelendiğinde 1. sınıflarda Memur, işçi ve çiftçi baba oranları sırasıyla %10,1, %25,7 ve %6,7’dir ve toplamda %42,5 oranına sahiptir. 4. sınıflarda sırasıyla %7,8, %19,9 ve %15,7’dir ve toplamda %43,4 oranına sahiptir.

Tablo 76. Katılımcıların Baba Mesleklerine Göre 1. ve 4. Sınıflara Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Baba meslek	Memur	N	18	13	31
		%	10.1%	7.8%	9.0%
	İşçi	N	46	33	79
		%	25.7%	19.9%	22.9%
	Serbest meslek	N	38	35	73
		%	21.2%	21.1%	21.2%
	Emekli	N	29	39	68
		%	16.2%	23.5%	19.7%
	Çiftçi	N	12	26	38
		%	6.7%	15.7%	11.0%
	Öğretmen	N	6	4	10
		%	3.4%	2.4%	2.9%
	Diğer	N	30	16	46
		%	16.7%	9.6%	13.4%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Sınıflar arasında doğum yeri verilerine bakıldığında 1. sınıfların %55,9’u il merkezlerinde ve büyükşehirlerde doğduğu, 4. sınıfların ise %49,4’ü köy, kasaba ve ilçelerde doğmuştur.

Tablo 77. 1. ve 4. Sınıflar Doğum Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Doğum yeri	Köy	N	18	27	45
		%	10.1%	16.3%	13.0%
	Kasaba	N	10	9	19
		%	5.6%	5.4%	5.5%
	İlçe	N	51	46	97
		%	28.5%	27.7%	28.1%
	İl	N	56	38	94
		%	31.3%	22.9%	27.2%
	Büyükşehir	N	44	46	90
		%	24.6%	27.7%	26.1%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 78. 1. Ve 4. Sınıflar Aile Gelirleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Aile geliri	250 TL'den Az	N	2	1	3
		%	1.1%	0.6%	0.9%
	500-1000 TL Arası	N	14	15	29
		%	7.8%	9.0%	8.4%
	1000-1500 TL Arası	N	24	20	44
		%	13.4%	12.0%	12.8%
	1500-3000 TL Arası	N	79	76	155
		%	44.1%	45.8%	44.9%
	3000 TL Ve Üzeri	N	60	54	114
		%	33.5%	32.5%	33.0%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda verilen Tablo 78’de sınıflar arasında aile geliri ile ilgili verilere bakıldığında aile geliri 3000 lira altında olan kişilerin Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih edenler arasında çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. 3000 lira altında aile gelirine sahip öğretmen adaylarının oranı 1. sınıflarda %66,4 iken 4. sınıflarda ise 67,4’tür.

Tablo 79. 1. ve 4. Sınıflar Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih sırası	1. - 5. Tercih	N	53	91	144
		%	29.6%	54.8%	41.7%
	6. - 10. Tercih	N	45	41	86
		%	25.1%	24.7%	24.9%
	11. - 15. Tercih	N	36	21	57
		%	20.1%	12.7%	16.5%
	16. ve Üstü Tercih	N	45	13	58
		%	25.1%	7.8%	16.8%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Yukarıda Tablo 79’da verilen sınıflar arası üniversiteye giriş sırasına ait veriler incelendiğinde 1. sınıflarda tercih sıralarının birbirlerine yakın oranlarda olduğu, 4. sınıflarda ise öğrenim gören öğretmen adaylarının %54,8’inin tercihlerinin 1.-5. Sırada olduğu görülmektedir. Bu durum 4. sınıfta okuyan adayların öğretmenlik mesleğini daha yüksek oranda severek tercih ettikleri fikrini akıllara getirmekte, ayrıca yıllar içinde Sosyal Bilgiler öğretmenliğini ilk beş tercihi arasına alma oranlarının da düştüğü gözlemlenmektedir.

Tablo 80. 1. ve 4. Sınıflar SBÖ Tercih Etme Nedenleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Tercih nedeni	Öğretmenlik Mesleğini Sevdiğim İçin	N	92	78	170
		%	51.4%	47.0%	49.3%
	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin	N	8	9	17
		%	4.5%	5.4%	4.9%
	Tercih Hatası	N	18	12	30
		%	10.1%	7.2%	8.7%
	Ailem İsteddiği İçin	N	4	8	12
		%	2.2%	4.8%	3.5%
	Açıkta Kalmamak İçin	N	22	20	42
		%	12.3%	12.0%	12.2%
	Ekonomik Sebeplerden Dolayı	N	2	0	2
		%	1.1%	0.0%	0.6%
	Puanım Bu Alana Yettiği İçin	N	33	39	72
		%	18.4%	23.5%	20.9%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Tablo 80'e bakıldığında 1. sınıfta okuyan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %51,4'ünün öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih ettiği, %30,7 gibi azımsanamayacak bir oranda da açıkta kalmamak ve puanı bu alana yetmek nedenleriyle tercih ettiği görülmektedir. 4. sınıflarda ise %47'lik bir oranda öğretmenlik mesleğini sevdiği için, %35,5 ise açıkta kalmamak ve puanı bu alana yetmek nedenleriyle tercih ettikleri görülür.

Tablo 81'e bakıldığında 1. sınıfta okuyan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından 1. sınıflar en yüksek oranlara sahip seçeneğin %42,5 ile Yurtkur olduğu, bunu ailemle seçeneğinin izlediği görülmektedir. 4. sınıflarda ise aile yanında kalan öğretmen adaylarının %36,1'lik bir orana sahip olduğu bunu %33,1 oranı ile Yurtkur seçeneğinin izlediği görülmektedir. Bu durumun oluşmasında **Tablo 3.75'te** verildiği üzere yüksek oranlardaki düşük aile geliri etkili olmaktadır.

Tablo 81. 1. ve 4. Sınıflar Barınma Yerleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Barınma yeri	Yurtkur	N	76	55	131
		%	42.5%	33.1%	38.0%
	Özel Yurt	N	27	15	42
		%	15.1%	9.0%	12.2%
	Ailemle	N	63	60	123
		%	35.2%	36.1%	35.7%
	Tanıdık Akraba Yanında	N	3	3	6
		%	1.7%	1.8%	1.7%
	Birkaç Arkadaşla Evde	N	7	28	35
		%	3.9%	16.9%	10.1%
	Tek Başına Evde	N	3	5	8
		%	1.7%	3.0%	2.3%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda verilen Tablo 82’de görüldüğü üzere 1. sınıfların %46,4’ü derslerine sınav zamanı çalışmaktadır. 4. sınıflarda ise %35,5 oranında düzensiz çalışma, %34,3 oranında ise sınav zamanı çalışma alışkanlığı bulunmaktadır.

Tablo 82. 1. ve 4. Sınıflar Ders Çalışma Şekilleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Ders çalışma şekli	Düzenli	N	23	29	52
		%	12.8%	17.5%	15.1%
	Düzensiz	N	49	59	108
		%	27.4%	35.5%	31.3%
	Haftalık Veya Aylık Düzenle	N	24	21	45
		%	13.4%	12.7%	13.0%
	Sınav Zamanı	N	83	57	140
		%	46.4%	34.3%	40.6%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih eden öğretmen adaylarının büyük kısmı Tablo 83’ de görüldüğü gibi iş bulma kaygısı yaşamaktadır. Bu oran 1. sınıflarda %84,4, 4. sınıflarda ise %76,5’tir. Oranların bu kadar yüksek olmasında öğretmen atamalarının az olması (Taş M. Y., 2012), atama sisteminde var olan uygulamaların etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 83. 1. ve 4. Sınıflar İş Kaygıları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İş kaygısı	Hayır	N	15	25	40
		%	8.4%	15.1%	11.6%
	Düşünmedim	N	13	14	27
		%	7.3%	8.4%	7.8%
	Evet	N	151	127	278
		%	84.4%	76.5%	80.6%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda verilen Tablo 84’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretmenliğine duyduğu ilgi düzeyinin yüksek oranlarda normal olduğu görülmektedir. 1. sınıflarda %3,9 oranında, 4. sınıflarda ise %4,2 oranında bölüme tamamen ilgisiz öğretmen adayı bulunmaktadır. 1. sınıflarda %14,5 oranında, 4. sınıflarda ise %23,5 oranında bölüme çok fazla ilgisi olan öğretmen adayı bulunmaktadır. Bu durumun 1. sınıfta öğrenim gören adayların 4. sınıfa gelinceye kadar okuduğu anabilim dalını benimsemesinden ve bölümüne bağlanmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tablo 84.1. ve 4. Sınıflar İlgi Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
İlgi düzeyi	Hiç	N	7	7	14
		%	3.9%	4.2%	4.1%
	Az	N	22	19	41
		%	12.3%	11.4%	11.9%
	Normal	N	124	101	225
		%	69.3%	60.8%	65.2%
	Çok Fazla	N	26	39	65
		%	14.5%	23.5%	18.8%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda Tablo 85’de fırsat verilmesi halinde anabilim dalını değiştirme isteği ile ilgili veriler incelendiğinde hem 1. sınıflarda hem de 4. sınıflarda bölümünü değiştirme isteği oranları büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu oranlar sırası ile %62 ve %53’tür. Bölümünden memnun olanların oranlarına bakıldığında ise 4. sınıfların 1. sınıflardan daha fazla bölümünü sevdiği ve değiştirmek istemediği görülmektedir.

Tablo 85. 1. ve 4. Sınıflar Bölüm Değiştirme İstekleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Bölüm değiştirme isteği	Hayır	N	25	42	67
		%	14.0%	25.3%	19.4%
	Kararsızım	N	43	36	79
		%	24.0%	21.7%	22.9%
	Evet	N	111	88	199
		%	62.0%	53.0%	57.7%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda ilgi duyulan sosyal bilim dallarına ait veriler incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının büyük oranda tarih ve coğrafya bilimlerine ilgili oldukları görülmektedir. Tablo 86’da 1. sınıfta öğrenim görenlerin %45,3’ü tarih, %19’u coğrafya ve % 17,9’u psikoloji bilim dallarına ilgi duyduğu anlaşılmaktadır. 4. sınıflarda bu bilim dallarına ilgi duyanların oranları ise sırasıyla %47,6, %22,9 ve %19,9’dur.

Tablo 86. 1. ve 4. Sınıflar İlgi Duydukları Sosyal Bilim Dalları

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sosyal bilim dalı	Tarih	N	81	79	160
		%	45.3%	47.6%	46.4%
	Coğrafya	N	34	38	72
		%	19.0%	22.9%	20.9%
	Hukuk	N	9	8	17
		%	5.0%	4.8%	4.9%
	Sosyoloji	N	9	5	14
		%	5.0%	3.0%	4.1%
	Felsefe	N	8	4	12
		%	4.5%	2.4%	3.5%
	Arkeoloji	N	6	9	15
		%	3.4%	5.4%	4.3%
	Psikoloji	N	32	23	55
		%	17.9%	13.9%	15.9%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda verilen Tablo 87 ’de de görüldüğü üzere 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının yarısına yakını hiç mesleki rehberlikten yararlanmamıştır. Bu oran tabloda %46,4’tür. 1. sınıfların 4. sınıflara göre daha fazla oranda mesleki rehberlikten yararlandıkları görülmektedir. 4. sınıflarda mesleki rehberlikten herhangi bir şekilde yararlanan kişilerin oranı %53,6 iken bu oran 1. sınıflarda artış

göstermiş ve %73,1 olarak gerçekleşmiştir. Sonuç olarak her iki sınıf düzeyinde de çoğunluk mesleki rehberlikten yararlanmıştır.

Tablo 87. 1. ve 4. Sınıflar Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Mesleki rehberlik	Evet	N	98	54	152
		%	54.7%	32.5%	44.1%
	Profesyonel Olarak	N	5	4	9
		%	2.8%	2.4%	2.6%
	Dolaylı Olarak	N	28	31	59
		%	15.6%	18.7%	17.1%
	Hayır	N	48	77	125
		%	26.8%	46.4%	36.2%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

Aşağıda verilen Tablo 88’den de anlaşılacağı üzere her iki sınıf düzeyinde de sayısal becerisi iyi olsa bu anabilim dalını tercih etmeyeceklerin oranları yüksek olup 1. sınıflarda bu oran % 65,4 iken 4. sınıflarda %62’dir. Bölümünden memnun olup yine tercih edeceklerin oranı 4. sınıflarda 1. sınıflardan daha fazladır. Sayısal becerisi iyi olsa da bu anabilim dalını tercih edecek öğretmen adaylarının oranı 1. sınıflarda %8,9 iken 4. sınıflarda ise %17,5’tir.

Tablo 88. 1. ve 4. Sınıflar Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı

			Sınıf		Toplam
			1.sınıf	4.sınıf	
Sayısal beceriniz iyi olsaydı	Evet	N	16	29	45
		%	8.9%	17.5%	13.0%
	Kararsızım	N	27	22	49
		%	15.1%	13.3%	14.2%
	Düşünmedim	N	19	12	31
		%	10.6%	7.2%	9.0%
	Hayır	N	117	103	220
		%	65.4%	62.0%	63.8%
Toplam		N	179	166	345
		%	100.0%	100.0%	100.0%

6. ÜNİVERSİTELER ARASI FARKLILIKLAR

Tablo 89. Üniversiteler Arası Cinsiyet Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Cinsiyet	Kız	N	34	86	60	54	234
		%	54.8%	76.1%	67.4%	66.7%	67.8%
	Erkek	N	28	27	29	27	111
		%	45.2%	23.9%	32.6%	33.3%	32.2%

Üniversitelerin Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin %54,8'inin kadın olduğu, bu oranın Necmettin Erbakan Üniversitesi için %76,1, Afyon Kocatepe Üniversitesi için %67,4, Uşak Üniversitesi için ise %66,7 olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine ilişkin veriler, Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu için anne eğitim durumunun İlkokul ve altı olduğunu göstermektedir. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin sayısı ise üniversitelerin tamamı için %10'un altındadır.

Tablo 90. Üniversiteler Arası Anne Eğitim Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Anne eğitim	Okur-Yazar Değil	N	6	13	9	4	32
		%	9.7%	11.5%	10.1%	4.9%	9.3%
	İlkokul	N	27	65	48	48	188
		%	43.5%	57.5%	53.9%	59.3%	54.5%
	Ortaokul	N	16	16	18	16	66
		%	25.8%	14.2%	20.2%	19.8%	19.1%
	Lise	N	9	13	8	6	36
		%	14.5%	11.5%	9.0%	7.4%	10.4%
	Üniversite	N	4	6	6	7	23
		%	6.5%	5.3%	6.7%	8.6%	6.7%

Tablo 91. Üniversiteler Arası Baba Eğitim Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Baba eğitim	Okur-Yazar Değil	N	2	1	3	2	8
		%	3.2%	0.9%	3.4%	2.5%	2.3%
	İlkokul	N	24	50	33	29	136
		%	38.7%	44.2%	37.1%	35.8%	39.4%
	Ortaokul	N	12	22	26	15	75
		%	19.4%	19.5%	29.2%	18.5%	21.7%
	Lise	N	18	26	17	22	83
		%	29.0%	23.0%	19.1%	27.2%	24.1%
	Üniversite	N	6	14	10	13	43
		%	9.7%	12.4%	11.2%	16.0%	12.5%

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine ilişkin veriler, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu için baba eğitim durumunun ortaokul ve altı olduğunu göstermektedir. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin oranı Uşak Üniversitesi için %16, Necmettin Erbakan Üniversitesi için %12.4, Afyon Kocatepe Üniversitesi için %11,2 iken Yıldız Teknik Üniversitesi için yalnızca %9,7’dir.

Tablo 92. Üniversiteler Arası Anne Meslek Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Anne meslek	Ev hanımı	N	49	100	78	65	292
		%	79.0%	88.5%	87.6%	80.2%	84.6%
	Memur	N	0	1	2	0	3
		%	0.0%	0.9%	2.2%	0.0%	0.9%
	İşçi	N	5	6	6	5	22
		%	8.1%	5.3%	6.7%	6.2%	6.4%
	Serbest Meslek	N	1	0	1	4	6
		%	1.6%	0.0%	1.1%	4.9%	1.7%
	Emekli	N	2	2	1	2	7
		%	3.2%	1.8%	1.1%	2.5%	2.0%
	Çiftçi	N	1	0	1	1	3
		%	1.6%	0.0%	1.1%	1.2%	0.9%
	Öğretmen	N	0	0	0	1	1
		%	0.0%	0.0%	0.0%	1.2%	0.3%
	Diğer	N	4	4	0	3	11
		%	6.5%	3.5%	0.0%	3.7%	3.2%

Tablo 92’deki verilere bakıldığında her üniversite için anne mesleğinde çok yüksek oranlarla ev hanımı seçeneğinin işaretlenmiş olduğu görülür. Üniversiteler arasında oran olarak en düşük düzey %79 ile Yıldız Teknik Üniversitesi’dir. Diğer üniversitelerde ise annelerin mesleği %80’in üzerinde oranlara sahiptir. Diğer tüm

mesleklerden daha fazla oranlara sahip olan bir anne mesleği işçiliktir. Burada genellikle birbirlerine yakın oranlar olmakla birlikte Yıldız Teknik Üniversitesinde diğerlerine göre oran daha yüksektir. Bunda üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının Tablo 93’de görüldüğü gibi %75,8 düzeyinde aile yanında barınması ve üniversitenin bulunduğu İstanbul ilinde sanayinin gelişmiş olması etkilidir diyebiliriz.

Tablo 93.Üniversiteler Arası Baba Meslek Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Baba meslek	Memur	N	4	13	6	8	31
		%	6.5%	11.5%	6.7%	9.9%	9.0%
	İşçi	N	17	25	18	19	79
		%	27.4%	22.1%	20.2%	23.5%	22.9%
	Serbest meslek	N	15	23	20	15	73
		%	24.2%	20.4%	22.5%	18.5%	21.2%
	Emekli	N	13	25	16	14	68
		%	21.0%	22.1%	18.0%	17.3%	19.7%
	Çiftçi	N	3	13	12	10	38
		%	4.8%	11.5%	13.5%	12.3%	11.0%
	Öğretmen	N	0	5	1	4	10
		%	0.0%	4.4%	1.1%	4.9%	2.9%
	Diğer	N	10	9	16	11	46
		%	16.1%	8.0%	18.0%	13.6%	13.4%

Baba mesleklerinin dağılımına ait verilerin yer aldığı **Tablo 93**’e bakıldığında işçi, serbest meslek ve emekli değişkenlerinin diğer meslek değişkenlerine göre daha yüksek oranlara sahip oldukları görülmektedir. Bunlar arasında işçilik Afyon Kocatepe Üniversitesi dışındaki üniversitelerde en yüksek sıklıkta bulunan meslek değişkenidir. Burada genellikle birbirlerine yakın oranlar olmakla birlikte Yıldız Teknik Üniversitesinde diğerlerine göre oran daha yüksektir. Bunda üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının Tablo 93’de görüldüğü gibi %75,8 düzeyinde aile yanında barınması ve üniversitenin bulunduğu İstanbul ilinde sanayinin gelişmiş olması etkilidir diyebiliriz. Çiftçiliğe bakıldığında İstanbul’da bulunan Yıldız Teknik Üniversitesinde babası çiftçi olan öğretmen adaylarının diğer üniversitelere göre daha düşük bir yüzdelik orana sahip olduğu görülür. Bunda İstanbul’un metropol olması ve yaşam standartlarının yüksek olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesinin bulunduğu Konya ilinin “Tahıl ambarı” olarak nitelendirilmesinin ve Tablo 94’te de görülebileceği gibi öğretmen adaylarının

yarısına yakın bir kısmının (%46) ailesinin yanında barınmasının etkisinden söz edilebilir.

Tablo 94. Üniversiteler Arası Doğum Yerleri Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Doğum yeri	Köy	N	6	11	15	13	45
		%	9.7%	9.7%	16.9%	16.0%	13.0%
	Kasaba	N	1	8	3	7	19
		%	1.6%	7.1%	3.4%	8.6%	5.5%
	İlçe	N	13	30	28	26	97
		%	21.0%	26.5%	31.5%	32.1%	28.1%
	İl	N	15	33	26	20	94
		%	24.2%	29.2%	29.2%	24.7%	27.2%
	Büyükşehir	N	27	31	17	15	90
		%	43.5%	27.4%	19.1%	18.5%	26.1%

Tablo 94’de verilen üniversiteler arası doğum yerlerine ilişkin veriler incelendiğinde köyde doğan öğretmen adaylarından Yıldız Teknik ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinin %9,7 oranına sahip olduğu, Afyon Kocatepe ve Uşak Üniversitelerinde ise %15’in üzerinde olduğu görülür. İlçe merkezlerinde doğan Sosyal Bilgiler adaylarının oranlarının okulların taban puanlarına paralel olarak değiştiği, taban puan düştükçe ilçelerde doğanların oranı yükselmektedir. Aynı şekilde büyükşehirde doğan kişilerin oranları da taban puanlarına göre paralellik göstermektedir. Taban puanı en yüksek olan Yıldız Teknik Üniversitesinde büyükşehirde doğan kişilerin oranı da %43,5 ile en yüksek değeri almıştır. Taban puanı en düşük olan Uşak üniversitesinde büyükşehirde doğanların oranı %18,5 ile en düşük değeri almıştır. Toplama bakıldığında ise üniversitelerin tamamı için doğum yerine ait en yüksek oranın %28,1 ile ilçe merkezi olduğu görülmekle beraber il ve büyükşehir yerleşim merkezlerinde doğan kişilerin oranı da ilçede doğanların oranlarına yakındır. Bu oranlar sırası ile %27,2 ve % 26,1’dir.

Üniversiteler arası aile geliri dağılımının verildiği Tablo 95’e bakıldığında Yıldız Teknik Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %53,2 oranı ile yarısından fazlası 3000 TL ve üzerinde aile gelirine sahip iken diğer üniversitelerde en yüksek orana sahip aile geliri 1500-3000 TL arasındadır. Üniversitelerin 1500-3000 TL arasında aldığı oranları taban puana paralel olarak değişmektedir. %54,9 ile 1500-3000 TL gelire sahip olan okul Necmettin Erbakan Üniversitesi ilk sırada yer almaktadır. Bunu Afyon Kocatepe Üniversitesi %42,7 ile,

Uşak Üniversitesi ise %40,7 ile takip etmektedir. 500-1000 TL arasında aile geliri olan öğretmen adaylarının oranı da taban puanla paralellik göstermekte olup taban puan düştükçe 500-1000 TL arası aile gelirine sahip olanların oranı artmaktadır.

Tablo 95. Üniversiteler Arası Aile Gelirleri Dağılımı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Aile geliri	250 TL' den Az	N	0	0	2	1	3
		%	0.0%	0.0%	2.2%	1.2%	0.9%
	500-1000 TL Arası	N	1	8	8	12	29
		%	1.6%	7.1%	9.0%	14.8%	8.4%
	1000-1500 TL Arası	N	6	11	14	13	44
		%	9.7%	9.7%	15.7%	16.0%	12.8%
	1500-3000 TL Arası	N	22	62	38	33	155
		%	35.5%	54.9%	42.7%	40.7%	44.9%
	3000 TL Ve Üzeri	N	33	32	27	22	114
		%	53.2%	28.3%	30.3%	27.2%	33.0%

Aşağıda verilen Tablo 96'da Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalını tercih eden öğretmen adaylarının bu bölümü tercih etme sıraları ve oranları bulunmaktadır. Üniversiteler birbirleriyle karşılaştırıldığında tüm üniversitelerde 1.-5. tercih arasında anabilim dalını tercih edenlerin en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bu oranlar üniversitelerin taban sıralamasına göre şöyledir: Yıldız Teknik Üniversitesi %61.3, Necmettin Erbakan Üniversitesi %39.8, Afyon Kocatepe Üniversitesi %34.8 ve Uşak Üniversitesi %37'dir. Yıldız Teknik Üniversitesinde 1.-5. Tercihlerinde Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih eden adayların (%61,3) büyük çoğunluğu oluşturduğu gözlenmektedir. Bunu %21 oranıyla 6.-10. Tercihler arasında seçenler izlemektedir. İlk on tercihi arasında yıldız teknik üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih edenlerin oranı %80'in üzerindedir. Bu da bu üniversitede öğrenim gören adayların Tablo 96'da da görüldüğü gibi öğretmenlik mesleğini sevdiği için (%62,9) tercih etmesiyle paralellik göstermektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesinde ilk beş tercihinde bu anabilim dalını tercih edenler %39.8 iken ilk on tercihinde bu anabilim dalını tercih edenler %70'in üzerindedir. Afyon Kocatepe ve Uşak Üniversitelerinde ilk beş tercihinde bu anabilim dalını tercih edenler sırasıyla %34.8 ve %37'dir. Bu üniversiteler için diğer tercih seçeneklerinin birbirlerine çok yakın oranlara sahip olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 96. Üniversiteler Arası Üniversiteye Giriş Tercih Sıraları

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Tercih sırası	1. - 5. Tercih	N	38	45	31	30	144
		%	61.3%	39.8%	34.8%	37.0%	41.7%
	6. - 10. Tercih	N	13	38	19	16	86
		%	21.0%	33.6%	21.3%	19.8%	24.9%
	11. - 15. Tercih	N	5	13	20	19	57
		%	8.1%	11.5%	22.5%	23.5%	16.5%
	16. ve Üstü Tercih	N	6	17	19	16	58
		%	9.7%	15.0%	21.3%	19.8%	16.8%

Tablo 97’de verilen üniversitelerdeki öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerine ait verilere bakıldığında çeşitli sebeplerle bu anabilim dalının tercih edildiği görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih edenlerin oranı Yıldız Teknik Üniversitesinde %62.9, Necmettin Erbakan Üniversitesinde %46, Afyon Kocatepe Üniversitesinde %38.2 ve Uşak Üniversitesinde %55.6’dır. Taban puanı sıralamasında birinci sırada olan Yıldız Teknik Üniversitesinde bu mesleği sevdiği için tercih etme oranlarında da en üst sıradadır. Açıkta kalmamak ve puanı bu alana yettiği için bu anabilim dalını tercih edenlerin oranı Yıldız Teknik Üniversitesinde %19.4’tür. Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören adayların %10.6’sı yaşadığı şehre yakın olduğu için, %12.4’ü tercih hatası olduğu için, %10.6’sı açıkta kalmamak için ve %18.6’sı puanı bu alana yettiği için bu anabilim dalını tercih etmişlerdir. Toplamda %51,6’sı öğretmenlik mesleğini sevmek dışında sebeplerle bu anabilim dalını tercih etmişlerdir. Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının %9’u tercih hatası, %19.1’i açıkta kalmamak için, %31.5’i puanı bu alana yettiği için bu anabilim dalını tercih etmişlerdir. Toplamda %59.6’sı öğretmenlik mesleğini sevmek dışında sebeplerle bu anabilim dalını tercih etmişlerdir. Uşak Üniversitesinde ise göze çarpan farklı tercih sebepleri açıkta kalmamak ve puanı bu alana yettiği içindir. Bunların oranları da sırasıyla %11.1 ve %18.5’tir. Genel olarak bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yarısına yakını %49,3 oranıyla öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih etmişlerdir. Öğrencilerin diğer yarısı da farklı sebeplerle bu anabilim dalını tercih etmiş, aralarında en fazla tercih edilen seçenek ise %20.9 ile puanı bu alana yettiği içindir.

Tablo 97. Üniversiteler Arası SBÖ Tercih Etme Nedenleri

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Tercih nedeni	Öğretmenlik Mesleğini Sevdiğim İçin	N	39	52	34	45	170
		%	62.9%	46.0%	38.2%	55.6%	49.3%
	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin	N	1	12	1	3	17
		%	1.6%	10.6%	1.1%	3.7%	4.9%
	Tercih Hatası	N	4	14	8	4	30
		%	6.5%	12.4%	9.0%	4.9%	8.7%
	Ailem İsteddiği İçin	N	5	1	1	5	12
		%	8.1%	0.9%	1.1%	6.2%	3.5%
	Açıkta Kalmamak İçin	N	4	12	17	9	42
		%	6.5%	10.6%	19.1%	11.1%	12.2%
	Ekonomik Sebeplerden Dolayı	N	1	1	0	0	2
		%	1.6%	0.9%	0.0%	0.0%	0.6%
	Puanım Bu Alana Yettiği İçin	N	8	21	28	15	72
		%	12.9%	18.6%	31.5%	18.5%	20.9%

Öğretmen adaylarının barınma yerlerine ait verilerin olduğu Tablo 98’de verilen oranlara bakıldığında Yıldız Teknik Üniversitesinde öğrenim gören adayların %75,8 gibi çok büyük bir kısmı ailesinin yanında, %17.7’si Yurtkur’da, %6.5’i ise özel yurttan barınmaktadır. Tanıdık akraba yanında, tek başına ve birkaç arkadaşla evde barınma seçeneklerinin tercih edilmediği görülmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrencilerin %46 ile yarısına yakını ailesinin yanında barınmaktadır. Bundan başka yüksek orana sahip seçenekler %22.1 ile özel yurt ve %17.7 ile Yurtkur’dur. Diğer üç üniversiteden farklı olarak Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrencilerin %69,7 Yurtkur’da barınmaktadır ve bu oran oldukça yüksektir. Uşak Üniversitesinde Yurtkur’da barınan öğrencilerin oranı %46.9’dur. Bunu en yakında %24.7 ile birkaç arkadaşla evde seçeneği izlemektedir. %14.8’i ise ailesinin yanında yaşamaktadır.

Tablo 98. Üniversiteler Arası Barınma Yerleri Dağılımı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Barınma yeri	Yurtkur	N	11	20	62	38	131
		%	17.7%	17.7%	69.7%	46.9%	38.0%
	Özel Yurt	N	4	25	5	8	42
		%	6.5%	22.1%	5.6%	9.9%	12.2%
	Ailemle	N	47	52	12	12	123
		%	75.8%	46.0%	13.5%	14.8%	35.7%
	Tanıdık Akraba Yanında	N	0	4	2	0	6
		%	0.0%	3.5%	2.2%	0.0%	1.7%
	Biraz Arkadaşla Evde	N	0	9	6	20	35
		%	0.0%	8.0%	6.7%	24.7%	10.1%
	Tek Başına Evde	N	0	3	2	3	8
		%	0.0%	2.7%	2.2%	3.7%	2.3%

Aşağıda verilen Tablo 99 incelendiğinde öğrencilerin toplamda %40.6 oranında derslerine sınav zamanı çalışmakta olduğu görülmektedir. Derslerine düzenli olarak çalışanların oranı ise %15.1’de kalmaktadır. Üniversiteler bazında bakıldığında düzenli ders çalışanların oranı %24.2 ile taban puanı en yüksek olan Yıldız Teknik Üniversitesine ait olup diğer üniversitelerde %15’in altındadır. Düzensiz ders çalışma oranlarına bakıldığında taban puanlarına göre oranların yükseldiği göze çarpmaktadır. Taban puanı ile düzensiz ders çalışma arasında ters ilişki görülmektedir. Yıldız Teknik Üniversitesinde düzensiz ders çalışanların oranı %21, Necmettin Erbakan Üniversitesinde %31.9, Afyon Kocatepe Üniversitesinde %33.7 ve Uşak Üniversitesinde ise %35.8’dir. Sınav zamanı ders çalışma oranlarında üniversiteler arasında en yüksek düzeye sahip olan %46.8 ile Yıldız Teknik Üniversitesidir. Bu orana en yakın oran %43.8 ile Afyon Kocatepe Üniversitesine aittir. Necmettin Erbakan ve Uşak Üniversitelerinde ise sınav zamanı ders çalışma oranları %30’un üzerindedir.

Tablo 99. Üniversiteler Arası Ders Çalışma Şekilleri

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Ders çalışma şekli	Düzenli	N	15	17	10	10	52
		%	24.2%	15.0%	11.2%	12.3%	15.1%
	Düzensiz	N	13	36	30	29	108
		%	21.0%	31.9%	33.7%	35.8%	31.3%
	Haftalık Veya Aylık Düzenle	N	5	16	10	14	45
		%	8.1%	14.2%	11.2%	17.3%	13.0%
	Sınav Zamanı	N	29	44	39	28	140
		%	46.8%	38.9%	43.8%	34.6%	40.6%

Üniversiteler arasında iş bulma kaygılarına ait verilerin bulunduğu Tablo 100’de her üniversite için iş bulma kaygısının çok yüksek oranlarda olduğu göze çarpmaktadır. Taban puanı en yüksek olan Yıldız Teknik Üniversitesinde iş kaygısı %77.4 oranına sahip iken taban puanı en düşük olan Uşak Üniversitesinde ise iş kaygısı %87.7’dir. İş kaygısının toplamda %80.6 çıkmasında öğretmen atamalarının az olmasının (Taş M. Y., 2012), öğretmenlik sınavının kapsamlı olmasının ve mülakat puanlamasının yapılmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. İş kaygısı bulunmayanlar toplamda %11.6, iş kaygısını düşünmeyenler ise toplamda %7.8 oranına sahiptir.

Tablo 100. Üniversiteler Arası İş Kaygıları Dağılımı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
İş kaygısı	Hayır	N	9	8	15	8	40
		%	14.5%	7.1%	16.9%	9.9%	11.6%
	Düşünmedim	N	5	16	4	2	27
		%	8.1%	14.2%	4.5%	2.5%	7.8%
	Evet	N	48	89	70	71	278
		%	77.4%	78.8%	78.7%	87.7%	80.6%

Tablo 101’de verilen ilgi düzeylerine ait veriler incelendiğinde tüm üniversiteler için normal düzeyde ilgiye sahip öğretmen adayları %60’ın üzerinde oranlara sahiptir. Normal düzeyde ilgiye sahip en yüksek oran %71.6 ile Uşak Üniversitesinde görülmektedir. Yıldız Teknik ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinde çok fazla ilgi düzeyine sahip kişiler sırasıyla %24.2 ve %20.4 oranlarına sahiptirler. Yıldız Teknik Üniversitesinde Sosyal Bilgiler öğretmenliğine normalin altında ilgiye sahip kişiler %8 oranına sahiptir. Bu oran diğer üniversitelerde Necmettin Erbakan Üniversitesinde %19.4, Uşak Üniversitesinde %9.9 ve Afyon Kocatepe Üniversitesinde ise %22.5’tir.

Tablo 101. Üniversiteler Arası SBÖ İlgi Düzeyleri Dağılımı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
İlgi düzeyi	Hiç	N	2	5	5	2	14
		%	3.2%	4.4%	5.6%	2.5%	4.1%
	Az	N	3	17	15	6	41
		%	4.8%	15.0%	16.9%	7.4%	11.9%
	Normal	N	42	68	57	58	225
		%	67.7%	60.2%	64.0%	71.6%	65.2%
	Çok Fazla	N	15	23	12	15	65
		%	24.2%	20.4%	13.5%	18.5%	18.8%

Aşağıda **Tablo 101**’deki verilere bakıldığında bölümünden memnun olmayan ve fırsat verildiğinde bölümünü değiştirmeyi düşünen öğretmen adayları yüksek oranlara sahiptir. Toplamda %57.7 oranına sahip olan bölüm değiştirme isteği üniversitelerde şöyledir: Yıldız Teknik Üniversitesinde %41.9, Necmettin Erbakan Üniversitesinde %63.7, Afyon Kocatepe Üniversitesinde %64, Uşak Üniversitesinde ise %54.3’tür. Bölümünden memnun olup değiştirmeyi düşünmeyen kişilere ait oranlara bakıldığında Yıldız Teknik Üniversitesi %24.2 oranıyla en yüksek düzeye

sahiptir. Bu üniversitede Sosyal Bilgilere çok fazla ilgi duyan kişilerin oranı da bölümünü değiştirmeyi düşünmeyenlerin oranına eşittir. Bölümünü değiştirme konusunda kararsız olanlar her üniversite için %15'in üzerinde olup en yüksek oran %33.9 ile Yıldız Teknik Üniversitesine aittir.

Tablo 102. Üniversiteler Arası Bölüm Değiştirme İstekleri

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Bölüm değiştirme isteği	Hayır	N	15	18	17	17	67
		%	24.2%	15.9%	19.1%	21.0%	19.4%
	Kararsızım	N	21	23	15	20	79
		%	33.9%	20.4%	16.9%	24.7%	22.9%
	Evet	N	26	72	57	44	199
		%	41.9%	63.7%	64.0%	54.3%	57.7%

Aşağıda verilen Tablo 103'deki verilere bakıldığında Yıldız Teknik Üniversitesinde ilgi duyulan sosyal bilim dallarından tarih bilimine %53.2, psikolojiye %17.7 ve coğrafyaya %16.1'dir. Burada psikolojiye ilgi duyanların sayısı coğrafyaya ilgi duyanların sayısının önüne geçmiş olmakla birlikte hukuk bilimine ilgi duyan kimse olmadığı anlaşılmaktadır. Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğrenim gören adayların yaklaşık %70'i tarih ve coğrafya bilimine ilgi duymakta, psikoloji bilimine ilgi duyan kişilerin oranı ise %12.4 ile diğer bilim dallarına göre ön plana çıkmıştır. Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören adayların %51.7 ile yarısından fazlası tarih bilimine ilgi duymaktadır. Tarihe duyulan ilgiyi %18'lik oranları ile coğrafya ve psikoloji bilimi izlemekte ancak felsefe bilimine hiç kimsenin ilgi duymadığı görülmektedir. Uşak Üniversitesinde tarihe duyulan ilgi %38.3 ile diğer üniversitelerin gerisinde kalmıştır. Coğrafyaya %21, psikoloji ise %17.3 ile diğer bilim dallarından ayrılır. Uşak üniversitesinde dikkati çeken bir konu da bu dört üniversite arasında felsefeye ve hukuka ilgi duyma oranının en yüksek düzeye sahip olmasıdır. Felsefe bilimine ilgi duyanlar %8.6, hukuk bilimine ilgi duyanlar ise %7.4'lük bir orana sahiptirler.

Tablo 103. Üniversiteler Arası İlgi Duyulan Sosyal Bilim Dalları Farklılığı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Sosyal bilim dalı	Tarih	N	33	50	46	31	160
		%	53.2%	44.2%	51.7%	38.3%	46.4%
	Coğrafya	N	10	29	16	17	72
		%	16.1%	25.7%	18.0%	21.0%	20.9%
	Hukuk	N	0	7	4	6	17
		%	0.0%	6.2%	4.5%	7.4%	4.9%
	Sosyoloji	N	5	4	2	3	14
		%	8.1%	3.5%	2.2%	3.7%	4.1%
	Felsefe	N	1	4	0	7	12
		%	1.6%	3.5%	0.0%	8.6%	3.5%
	Arkeoloji	N	2	5	5	3	15
		%	3.2%	4.4%	5.6%	3.7%	4.3%
	Psikoloji	N	11	14	16	14	55
		%	17.7%	12.4%	18.0%	17.3%	15.9%

Aşağıda Tablo 104’de öğretmenlik mesleğini tercih ederken mesleki rehberlikten yararlanma durumlarına ait veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde gelecekleri için çok önemli bir karar alma aşamasındayken hiçbir şekilde mesleki rehberlikten yararlanmayanlar %30’un üzerinde oranlara sahiptirler. Profesyonel olarak mesleki rehberlik hizmeti alan kişiler yıldız Teknik Üniversitesinde %1.6, Necmettin Erbakan Üniversitesinde %3.5, Afyon Kocatepe Üniversitesinde ise %4.5 oranına sahip iken Uşak Üniversitesinde profesyonel mesleki rehberlik hizmeti alan herhangi biri bulunmamaktadır. Dolaylı olarak ve genel olarak mesleki rehberlikten yararlanma oranları da yüksek olmakla birlikte **Tablo 3.99**’da fırsat verildiğinde bölüm değiştirmek isteyenlerin oranlarının yüksek olduğu da düşünüldüğünde adayların bu anabilim dalını yeteri kadar bilinçli bir şekilde tercih etmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 104. Üniversiteler Arası Mesleki Rehberlikten Yararlanma Düzeyleri

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Mesleki rehberlik	Evet	N	26	50	39	37	152
		%	41.9%	44.2%	43.8%	45.7%	44.1%
	Profesyonel Olarak	N	1	4	4	0	9
		%	1.6%	3.5%	4.5%	0.0%	2.6%
	Dolaylı Olarak	N	16	15	15	13	59
		%	25.8%	13.3%	16.9%	16.0%	17.1%
	Hayır	N	19	44	31	31	125
		%	30.6%	38.9%	34.8%	38.3%	36.2%

Yukarıda Tablo 104’de verilen veriler incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sayısal beceriye sahip olmaları durumunda yine bu anabilim dalını tercih etmeyecekleri görülmektedir. Yıldız Teknik Üniversitesinde %69.4, Necmettin Erbakan Üniversitesinde %58.4, Afyon Kocatepe Üniversitesinde %65.2 ve Uşak Üniversitesinde de %65.4 oranında bu anabilim dalını tekrar tercih etmeyecekleri sonucu çıkmaktadır. Sayısal beceriye sahip olmasına rağmen yine de bu anabilim dalını tercih edecek kişilerin oranı %14.2 ile en yüksek düzeyde Necmettin Erbakan Üniversitesindedir. Afyon Kocatepe ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinde öğrenim gören adayların %11’i bu konuyu hiç düşünmemiş, tüm üniversitelerde öğrenim gören adaylar ortalama %14.2 oranında kararsız kalmışlardır.

Tablo 105. Üniversiteler Arası Sayısal Becerisi Olması Durumunda Bölümü Tercih Etme Dağılımı

			Okul				Toplam
			YTÜ	NEÜ	AKÜ	UÜ	
Sayısal beceriniz iyi olsaydı	Evet	N	7	16	11	11	45
		%	11.3%	14.2%	12.4%	13.6%	13.0%
	Kararsızım	N	7	18	10	14	49
		%	11.3%	15.9%	11.2%	17.3%	14.2%
	Düşünmedim	N	5	13	10	3	31
		%	8.1%	11.5%	11.2%	3.7%	9.0%
	Hayır	N	43	66	58	53	220
		%	69.4%	58.4%	65.2%	65.4%	63.8%

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç Ve Tartışma

Bu araştırmayı yapmaktaki amacımız Türkiye geneline yayılmış olan Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalını tercih eden bireylerin öğrenim gördükleri okullara yerleştikleri taban puan ile tercih nedenlerinin ilişkisinin olup olmadığını incelemektir.

Araştırmanın birinci alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde yapılan anket çalışmasına katılan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 234'ü kadın, 111'i erkektir. Cinsiyet değişkenine bakıldığında ortaya çıkan sonuçlar kadınların erkeklerden daha fazla Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih ettiğini göstermektedir. Nitekim (Şara ve Kocabaş, 2012) "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Öğretmenliğini Tercih Nedenleri ve Aldıkları Eğitimle İlgili Görüşleri" adlı çalışmalarında da benzer bulgulara rastlamışlardır. Araştırmalarında kadınların %68 oranında sınıf öğretmenliğini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu da bize öğretmenlik mesleğinin kadın mesleği olarak görüldüğünü ve kadınlar tarafından daha fazla tercih edildiğini göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde anne ve baba eğitim düzeylerine incelendiğinde annelerin % 63.8 gibi büyük bir oranda ilkokul ve altı eğitime sahip olduğu görülmektedir. Lise düzeyinde eğitim almış olan annelerin ise taban puanlara paralel olarak sıralandığı dikkat çekmektedir. En yüksek taban puana sahip olan YTÜ' de öğretmen adaylarının anneleri diğer üniversitelere göre daha yüksek düzeyde lise eğitimi almıştır. Taban puan düştükçe lise eğitimi almış olan annelerin oranı da düşmektedir. Babaların ise % 41.7 oranında ilkokul ve altı eğitimine sahip olduğu başka bir deyişle annelere göre daha eğitilmiş olduğu görülmüştür. (Taş, 2012) yaptığı Demirci Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği anabilim dalında okuyan öğretmen adaylarının profilini çizen ve Sosyal Bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerini değerlendirdiği çalışmasında da buna benzer sonuçlar almıştır. Taş'ın bu çalışmasında anne eğitim düzeyleri ilkokul ve altında olanları %70.62 orana sahipken aynı düzeyde eğitime sahip babalar ise %53.12'lik bir orana sahiptir. Lise üstü eğitime sahip olan anneler %6.87 orana sahipken babaların %27.50 orana sahip olduğu görülmüş ve babaların eğitim

durumunun annelere göre daha yüksek seviyede olduğu yönünde değerlendirilmiştir. Bu durum Türkiye’de eğitim seviyesinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir. Zira yakın döneme kadar öğrencilerin ilkokuldan sonra okumaları gereksiz görülmüş, hatta bazı bölgelerimizde kız çocuklarımız okula gönderilmemiştir. Devletimiz ve bazı STK’ların düzenlediği “Baba Beni Okula Gönder” ve “Haydi Kızlar Okula” gibi kampanyalarla çocuklarının okula kavuşturulması adına başarılı çalışmalar sergilenmiştir. Bu durum bize aile eğitiminin düşük değerlerde seyretmesini de açıklamaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde anne ve baba meslekleri incelendiğinde tüm üniversitelerde annelerin çok büyük bir çoğunluğunun ev hanımı olduğu (%84.6) ve aktif çalışma hayatına dâhil olmadığı görülmüştür. Babalar mesleklerinde ise tüm üniversitelerde büyük çoğunluğun işçi (%22.9), serbest meslek (%21.2) ve emekli (%19.7) olduğu ortaya çıkmıştır. YTÜ’ de en fazla yoğunluğa sahip baba mesleği işçiliktir (%27.4). Bu sonucun ortaya çıkmasında Üniversitenin bulunduğu yerin sanayisinin gelişmiş olması ve öğretmen adaylarının %75.8’ inin ailesinin yanında barınması etkili olmuştur. NEÜ’ de en fazla işçi ve emekli (%22.1), AKÜ’ de en fazla serbest meslek (%22.5), UÜ’ de ise en fazla işçi bulunmaktadır. Babası memur olan öğretmen adaylarının oranı tüm üniversiteler toplamında %2.9, babası çiftçi olan öğretmen adaylarının oranı ise %11’dir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde Öğretmen adaylarının doğum yerlerinin taban puanlarına göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Üniversitelerin taban puanları düştükçe ilçe doğumlu olan öğretmen adaylarının oranı yükselmektedir. YTÜ’ de öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından yarıya yakını (%43.5) büyükşehirde, %24.2’si ise il merkezlerinde doğmuştur. Daha önce **Tablo 3.10**’da Yıldız Teknik Üniversitesi öğretmen adaylarının %75.8 oranında aile yanında barındıklarına yer verilmiştir. Bu iki durum birlikte değerlendirildiğinde YTÜ’ de eğitim gören öğretmen adaylarının yaşadıkları yerde eğitim aldıklarını göstermektedir. NEÜ’ de öğrenim gören adayların doğum yerlerinin il, ilçe ve büyükşehirde birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Afyon Kocatepe Üniversitesinde adayların %31.5’i ilçede, %29.2’si ise il merkezinde doğmuştur.

Uşak Üniversitesinde adayların %32.1'i ilçede, %24.7'si ise il merkezinde doğmuştur. Afyon Kocatepe ve Uşak Üniversitelerinde ilçe merkezlerinde doğan öğretmen adaylarının çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde Aile geliri ile ilgili değerlendirme sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalını tercih eden öğretmen adaylarının %44.9' u 1500-3000 TL arasında gelire sahip olduğundan büyük kısmının orta ve alt düzeyde bir gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır. Aile geliri 3000 TL'nin üzerinde olan adaylar ise %33'lük bir orana sahiptir. YTÜ' de 3000 TL üzerinde aile gelirine sahip öğretmen adayları %53.2 oranıyla çoğunluğu oluşturmaktadır. Diğer üç üniversitede ise çoğunluk 1500-3000 TL arası aile gelirine sahiptir ve taban puan düştükçe bu aralıktaki gelire sahip olma oranları da düşmektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde öğrenim gören adayların % 66.6'sı bu bölüme ilk on tercihi arasında yer vermiştir. Ayrıntıya incek olursak 1.-5. tercihleri arasında Sosyal Bilgiler Öğretmenliğine yer veren adaylar Yıldız Teknik Üniversitesinde %61'lik oranla çoğunluğu sağlamaktadır. Bu sonuç bize bölümü severek tercih ettiklerini düşündürmektedir. Diğer üniversitelerde ise seçenekler birbirlerine yakın dağılmakta ve belirgin bir farklılık göze çarpmamaktadır. (Kızılçaoğlu, 2003) Necatibey Eğitim Fakültesinde 2002-2003 eğitim-öğretim yılında yaptığı araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %76.6'sının ilk on tercihinde bu bölüme yer verdiğini tespit etmiştir. (Erdem ve Anılan, 2000) yaptıkları çalışmada tercih sıraları ile öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını incelemişler, bölümünü ilk sıralarda tercih edenlerin öğretmenliğe karşı daha fazla olumlu tutuma sahip olduklarını belirlemiştir. Bölüme 11 ve üstü sıralarda yer verenlerin oranlarına bakacak olursak YTÜ %17.8, NEÜ %26.5, AKÜ %43.8 ve UÜ %43.3'tür. (Şara ve Kocabaş, 2012) da çalışmasında Sınıf Öğretmenliğini 11 ve üstü sıralarda tercih edenlerin oranını %44 olarak belirlemiştir.

Araştırmanın yedinci alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde (Kızılçaoğlu, 2003) Sosyal Bilgiler öğretmenliğini sevdiği için tercih edenlerin oranını %37.9, puanı bu alana yetip açıkta kalmamak için tercih edenlerin oranını ise

%20.9 olarak tespit etmiştir. (Boz ve Boz, 2008) yaptıkları “Matematik ve Kimya Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri” adlı araştırmalarında öğrencilerin bölümlerini %72 oranında içsel nedenlerle tercih ettiğini belirlemişler ve içsel nedenleri öğretme isteği, öğretmenliğin verdiği tatmin duygusu, genç öğrencilerle çalışma isteği ve dersi sevme olarak ifade etmişlerdir. Bizim araştırmamızda ise öğretmenlik mesleğini sevdiği için yani kendi isteği ile seçenlerin sayısı 170 kişi, oranı ise %49.3’ tür. Puanı bu alana yetip açıkta kalmamak için tercih edenlerin oranı ise %33.1’dir. Bu araştırmalarda da görüldüğü gibi anabilim dalını kendi isteği ile seçenlerin oranı mecburiyetten tercih edenlerin oranından daha büyüktür.

Araştırmanın sekizinci alt problemi ile ilgili bulgular incelendiğinde Araştırmada iş bulma kaygısının yüksek olacağı varsayılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda tahmin edildiği gibi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının yüksek oranda iş bulma kaygısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının %80.6’sında iş bulma kaygısı vardır. Taş ise yaptığı araştırmada %75.62 oranında öğretmen adaylarının iş kaygısı olduğunu tespit etmiştir. bu da yaptığımız araştırmanın diğer araştırmalarla paralel olduğunu ve zaman geçtikçe iş kaygısı yaşayanların oranında artış olduğunu göstermektedir. “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında (Uygun, Oran, ve Avaroğulları, 2016) mesleki kaygı düzeyini araştırmışlar ve erkek öğretmen adaylarının çeşitli sebeplerden (atanamama, farklı ve istenmeyen şehirde çalışma, öğrenci soruları karşısında zorlanma gibi) kaynaklanan kaygılarının kadın öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın dokuzuncu ve onuncu alt problemleri ile ilgili bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının büyük bir kısmı %65.2’lik bir oranla normal düzeyde Sosyal Bilgilere ilgi duymakta, %18.8’lik kısmı çok fazla düzeyde ilgi duymaktadır. Bu bölüme hiç ilgisi olmayan veya az ilgi duyan öğretmen adaylarının oranı %16 ile azımsanmayacak bir kesimi oluşturmaktadır. İş bulma kaygısı, atanma durumları ve öğretmenlikte karşılaşılması muhtemel sorunlar öğretmen adaylarının bu anabilim dalını tekrar tercih etme isteğine etki edebileceği düşünülmektedir. Zira büyük çoğunlukla öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih eden öğretmen adayları

arasında “fırsat verildiğinde bölümünüzü değiştirmek ister misiniz?” sorusuna yüksek oranlarda (%57.7) evet yanıtı verilmiştir. Aynı şekilde (Taş, 2012) da araştırmasında bu oranın %48.75 olduğunu belirtmiş, alınan sonuçların birbirlerine benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Bu tablo bize severek tercih edilen öğretmenlik mesleğine yönelik eğitim sürecinde geleceğe dair çeşitli kaygılara sahip olduklarını göstermektedir. (Çermik, Doğan ve Şahin, 2010) yaptıkları çalışmada “Bölümünüzü yeniden tercih eder miydiniz?” sorusuna kadınların erkeklerden daha fazla oranda evet yanıtını verdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenliğin kadın mesleği olarak nitelendirildiğine yer vermişler ve kadınların öğretmenlik mesleğine daha bağlı olduklarını ifade etmişlerdir.

Sosyal Bilgiler disiplini içerisinde büyük alan kaplayan tarih ve coğrafya derslerine ilgi duyulmasının yüksek oranlara ulaşılacağını varsayarak başlanan bu çalışmada tahminlere paralel olarak %46,4 oranı ile tarih, %20.9 oranı ile coğrafyaya ilgi duyulduğu tespit edilmiş bunların dışında psikoloji bilimine de %15.9’luk bir oranda ilgi duyulduğu belirlenmiştir. Buna benzer sonuçlar alan bir araştırma da Taş’ın 2012 yılında yaptığı çalışmadır. (Taş, 2012) bu çalışmasında tarihle ilgi duyanları %41.87, coğrafyaya ilgi duyanları %32.5 ve psikolojiye ilgi duyanları da %8.75 olarak belirlemiştir. (Demircioğlu, 2006)’nın öğretmen adaylarının sosyal bilimler hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla 2006 yılında yaptığı çalışmada da buna benzer sonuçlar bulunmuş ancak tarih (58 kişi) ve coğrafya (56 kişi) bilimlerinden sonra en fazla ilgi duyulan sosyal bilimin felsefe (41 kişi) olduğu belirtilmiştir. Bu durumun oluşmasında Sosyal Bilgilerde mihver derslerin tarih ve coğrafya olup diğer derslerin bu dersler ile ilişkili olarak işlenmesi, ders kitaplarında tarih ve coğrafya bilimlerine oldukça geniş bir alan bırakılması etkili olabilmektedir.

Gelecek nesiller üzerinde çok büyük etkisi olan, vatandaşlık bilincinin oluşmasına katkısı büyük olan Sosyal Bilgiler dersini okutacak öğretmenlerin yetiştirildiği bölümlere çeşitli nedenlerle ilgisi hiç olmayan ya da çok az ilgiye sahip olan adayların da yerleştiği görülmektedir. Fırsat bulduğunda bu bölümü değiştirmek isteyenlerin de hatırı sayılır bir orana sahip olduğu görülmüştür. Bölümü severek tercih etmelerine rağmen değiştirmeyi düşünen öğretmen adaylarının fazla olması yeterli bilince sahip olunmadan tercihlerin yapıldığını düşündürmektedir. Bu da

kendi hayatının geri kalan kısmını nasıl geçireceğini dikkate almayan, profesyonel olarak mesleki rehberlikten yararlanmamış öğretmen adayları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu düşünceleri destekleyen sonuçlara yapılan araştırmada da yer verilmiş, profesyonel olarak mesleki rehberlikten yararlananların oranı yalnızca %2.6 olarak ölçülmüştür. Bunun yanında hiç mesleki rehberlikten yararlanmayanlar ise %36.2'lik yüksek bir orana sahiptir. Bu durumda “sayısal beceriniz iyi olsaydı yine de bu bölümü tercih eder miydiniz?” sorusuna da hayır yanıtının sıklıkla verilmesi şaşırtıcı değildir. Beklendiği gibi sayısal beceriye sahip olan Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının bu bölüm yerine farklı bir bölümü tercih edecekleri yapılan araştırmada %63.8'lik bir orana sahiptir ve bu da bize okudukları bölümde ve meslek hayatlarında sevdiği işi yapmadıkları için mutlu olmayacak bir neslin ortaya çıkacağının sinyallerini vermektedir. Mesleğini severek yapmayan ve mutsuz öğretmenler eğitimin işlevlerinin yerine getirilmesinde ve aktif vatandaşlığa sahip yeni nesillerin yetiştirilmesinde olumsuz bazı sonuçlara sebep olacaktır.

Öneriler

- Lise öğrenimine devam eden öğrencilere il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri bünyesinde bulundurulacak ve nüfus miktarına göre belirlenecek sayılarda mesleki rehberlik uzmanları tarafından eğitimler verilebilir. Mesleki rehberlik uzmanı randevu usulü ile yıl içinde üniversiteye hazırlanan her öğrenci ile bire bir görüşmesi sağlanabilir.
- Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bir kısmının mesleği sevme dışında farklı sebeplerle bu anabilim dalını seçtikleri düşünüldüğünde üniversitelerin eğitim fakültelerine öğrenci seçim yöntemini gözden geçirmesi yerinde olacaktır. Yalnızca sınavdan alınan puanların temel alındığı bir seçme yönteminin uygun olmadığı çok açıktır. Eğitim fakültelerine öğrenci seçimleri mesleğe uygun şartlarda oluşturulacak bir yetenek sınavı ile desteklenebilir.
- Öğretmenlik mesleğini seçen adayların bu bölüme alınırken öncelikle çocukları ve öğretmeyi sevmesi, mesleki şartların farkında olması aranacak kıstaslar arasında olmalıdır. Bu eleme işlemi üniversiteye puan gibi dışsal etkenlerle yerleşecek olan adayların elenmesine ve öğretmenliği benimseyen adayların anabilim dalını tercih etmesine olanak sağlayacaktır.

- Milli eğitim ile koordineli bir çalışma yürüterek öğretmen ihtiyacı kadar öğretmen adayı üniversitelere kabul edilebilir. Böylece mezun olup atanamamış öğretmen adaylarının geleceğe yönelik iş kaygısının da önüne geçilebilir. Gelecek kaygısı olmayan ve geleceğe umutla bakabilen öğretmenler yetiştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, U. (2003). *Tanzimattan Cumhuriyete Eğitim*. Ankara: Tübitak Matbaası.
- Akyüz, Y. (2013). *Türk Eğitim Tarihi: M.Ö 1000-M.S 2011* (25 b.). Ankara: Pegem A.
- Altın, H. (2008). 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimizdeki Yeri. *İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 13 (1), 271-283.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye'de Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Programları (Değişiklikler, Düzenlemeler, Güncellemeler)*. (Yayımlanmamış YLTezi). Selçuk Üniversitesi, Konya
- Baran, T. A. (2005). Atatürk'ün Eğitim Düşüncesi. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu* (s. 13-34). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Başgöz, İ. (2005). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye'de Eğitimin Genel Görünümü. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu* (s. 7-12). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Baytal, Y. (2000). Tanzimat Ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* (11), 23-32.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Öğretmen Yetiştirme Açısından Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008). Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 16 (1), 137-144.
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişim.)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çatak, M. (2015). Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının İncelenmesi. *Erzurum Kültür Eğitim Vakfı Akademi Dergisi* , 19 (62), 69-94.
- Çelenk, S., Tertemiz, N. ve Kalaycı, N. (2000). *İlköğretim Programları ve Gelişmeler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (19), 207-237.

- Çermik, H., Doğan, B., ve Şahin, A. (2010). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 2 (28), 201-212.
- Çetin, K. (2003). Türk Eğitim Tarihinde Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerin Tarihsel Süreci. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 2 (1-2), 163-185.
- Çınar, İ. (2008). İlköğretimin Önemi ve Öğretmen. *Eğitim Dergisi* (20), 1-28.
- Çoban, O., ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* , 7 (1), 479-505.
- Demircioğlu, İ. H. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimler Hakkındaki Görüşleri. *Bilgi* (36), 113-124.
- Demirtaş, B., Oğuz, Y., Üredi, L., ve Akbaşlı, S. (2015). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamları Değerlendirmesi. *XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (s. 235-245). Bartın: Bartın Üniversitesi.
- Doğan, R. (1997). Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 37 (1), 407-442.
- Duman, R. (2011). *Demokrat Parti Döneminde (1950-1960) Sosyal Bilgiler Eğitimi*. (Yayımlanmamış YL Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Dündar, Ş. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarının Yapılandırmacı Özellikler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Erdem, A. R., ve Anılan, H. (2000). PAÜ Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi* (7), 144-149.
- Erden, M. (1998). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

- Ergün, M. (2006). Atatürk Döneminde Öğretmen Yetiştirme. *Atatürk Döneminde Günümüze Cumhuriyetin Eğitim Felsefesi ve Uygulamaları Sempozyumu* (s. 215-224). Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi.
- Ergün, M. (2000). Medreseden Mektebe Osmanlı Eğitim Sistemindeki Değişme. *Yeni Türkiye* (32), 735-753.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Eş, Ü. (2010). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Ve Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenlerinin İncelenmesi*. Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Fer, S. (2005). 1923 Yılından Günümüze Cumhuriyet Dönemi İlköğretim. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu* (s. 97-136). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Fer, S., ve Akyol, S. (2010). Sosyal Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Tasarımının Öğrenenlerin Akademik Başarılarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi Nedir? *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, (s. 882-888).
- Gelişli, Y. (2005). *Türkiye’de İlköğretimin Gelişimi*. Ankara: Sistem Ofset Matbaa.
- Gültekin, M., Karadağ, R., ve Yılmaz, F. (2007). Yapılandırmacılık Ve Öğretim Uygulamalarına Yansımaları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 503-528.
- İnan, S. (2014). Sosyal Bilgiler Eğitimi: Nedir, Ne Zaman ve Neden? *Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş* içinde (s. 1-20). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kan, Ç. (2010). A.B.D Ve Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 30 (2), 663-672.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kartal, T., ve Taşdemir, A. (2012). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 73-96.

- Kasapoğlu, K., ve Duban, N. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yapılandırmacı Yaklaşımı Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik İnançlarını Yordayan Bir Faktör Olarak Yapılandırmacı Yaklaşım Yönelik Tutumları (Afyonkarahisar İli Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 8 (2), 85-96.
- Keskin, Y. (2012). Türkiye’de 1970’li Yıllardan Günümüze Kadar Yayınlanmış İlkokul, Ortaokul ve İlköğretim Okulu Programlarında Yer Alan Tarih Dersi Konularının Dönemlere Göre İncelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences* , 4 (2), 442-461.
- Keskin, Y. (2002). *Türkiye’de II. Meşrutiyetten Günümüze Kadar Uygulanmış Olan Sosyal Bİlgiler Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış YL Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kına, M. (2006). *Tanzimat Döneminde Eğitimde Çağdaşlaşma Hamlesi Ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi*. (Yayımlanmamış YL Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Kızılcıaoğlu, A. (2003). Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Profili. *Sosyal Bilimler Dergisi* , 6 (10), 87-105.
- MEB. (1998). *Tebliğler Dergisi* , 61 (2492-1) .
- MEB. (2005). *Tebliğler Dergisi* , 68 (2575) .
- MEB. (1990). İlkokul Programı. *Tebliğler Dergisi* (2315).
- MEB. (1993). İlkokul Programı. *Tebliğler Dergisi* (2381).
- Özalp, R., ve Ataüenal, A. (1977). *Türk Milli Eğitiminde Düzenleme Teşkilatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Kişisel, Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik derecesine İlişkin Algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 145-159.
- Öztürk, C. (2007). Küreselleşme Ve Bilgi Çağında Sosyal Bilgiler Öğretimi. *İlköğretimde Alan Öğretimi* içinde (s. 101-142). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Pektaş, S. (1991). Sosyal Bilim Programlarında İçerik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* , 24 (2), 449-454.

- Resmi Gazete. (1997, 08 18). İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (23084) . T.C. Başbakanlık.
- Sönmez, Ö. F., ve Kılıçoğlu, G. (2016). Değerlendirme Boyutu İle Sosyal Bilgiler Programları (1924-2005). *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 36-49.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Subaşı, Y. (2014). *Erich Fromm ve Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi*. (Yayımlanmamış YL Tezi). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Şara, P., ve Kocabaş, A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Öğretmenliğini Tercih Nedenleri ve Aldıkları Eğitimle İlgili Görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling* , 1 (2), 8-17.
- Şimşek, H. (2003). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 2 (1), 1-26.
- Taş, H., ve Kıröğlu, K. (2018). 2017 İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online* , 17 (2), 697-716.
- Taş, M. Y. (2012). Demirci Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Profili ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Tercih Etme Nedenlerinin Değerlendirilmesi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi* , 10 (2), 64-76.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences* , 8 (27), 461-487.
- Türkoğlu, A. (2005). Cumhuriyet Döneminde İlköğretimin Gelişimi. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu* (s. 77-96). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Uygun, K., Oran, M., ve Avaroğulları, M. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Turkish Studies* , 417-436.

Ünal, F., ve Ünal, M. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programları (1924-2005) ve Ders Kitaplarında (2005-2010) Harita Okuma Becerisi. *Milli Eğitim Dergisi* (193), 165-183.

Yeşilyaprak, B. (2005). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel.

EKLER DİZİNİ

	Sayfa
Ek 1. Etik Kurul Onayı.....	114
Ek 2. Anket Kullanma İzni.....	115
Ek 3. Anket Örneği.....	116
Ek 4. Yıldız Teknik Üniversitesi İzin Yazısı.....	118
Ek 5. Necmettin Erbakan Üniversitesi İzin Yazısı.....	119
Ek 6. Afyon Kocatepe Üniversitesi İzin Yazısı.....	120
Ek 7. Uşak Üniversitesi İzin Yazısı.....	121

EK.1. ETİK KURUL ONAYI

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURUL
KARARLARI

TOPLANTI SAYISI:07	KARAR TARİHİ:21.11.2018
KARAR 2018/109	
Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Zeynep KILIÇ AKBIYIK'ın "Taban Puanlarına Göre Seçilmiş Olan Dört Üniversitedeki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında kullanacağı veri toplama araçlarının, etik açıdan sakıncalı olmadığına, katılanların oy birliği ile karar verildi.	
ASLİ GİBİDİR Prof.Dr. Mehmet KARAKAŞ Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanı	

EK 2. ANKET KULLANMA İZNİ

26.10.2018

Gmail - Anket izni

Zeynep Kılıç Akbıyık <zeynepkili4129@gmail.com>

Anket izni

3 ileti

zeynep kılıç <zeynepkili4129@gmail.com>
Alıcı: muratyargitas@hotmail.com

27 Eylül 2018 19:27

İyi günler hocam. Ben Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksekisans öğrencisiyim. "Taban puanlarına göre seçilmiş olan dört üniversitedeki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu bölümü tercih etme nedenlerinin karşılıklı olarak incelenmesi" başlıklı bir tez çalışması sürdürmekteyim. "Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi" adlı makalenizde kullandığınız anketi izin verirsiniz tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Anketinizi benimle paylaşırsanız sevinirim.

muratyargı taş <muratyargitas@hotmail.com>
Alıcı: zeynep kılıç <zeynepkili4129@gmail.com>

1 Ekim 2018 00:47

hocam merhaba kullanabilirsiniz sorun yok

Gönderen: zeynep kılıç <zeynepkili4129@gmail.com>
Gönderildi: 27 Eylül 2018 Perşembe 19:27
Kime: muratyargitas@hotmail.com
Konu: Anket izni

İyi günler hocam. Ben Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksekisans öğrencisiyim. "Taban puanlarına göre seçilmiş olan dört üniversitedeki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu bölümü tercih etme nedenlerinin karşılıklı olarak incelenmesi" başlıklı bir tez çalışması sürdürmekteyim. "Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi" adlı makalenizde kullandığınız anketi izin verirsiniz tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Anketinizi benimle paylaşırsanız sevinirim.

zeynep kılıç <zeynepkili4129@gmail.com>
Alıcı: muratyargı taş <muratyargitas@hotmail.com>

1 Ekim 2018 08:01

Hocam ek olarak anket dosyasını gönderebilir misiniz?

1 Eki 2018 Pzt 00:47 tarihinde muratyargı taş <muratyargitas@hotmail.com> şunu yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

EK 3. ANKET ÖRNEĞİ

Ek 1: "Kişisel Bilgiler Anket Formu"

Bu anket "Taban Puanlarına Göre Seçilmiş Olan Dört Üniversitedeki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde veri olarak kullanılacaktır. Dolduracağınız bu anketin kime ait olduğu kesinlikle bilinmeyecektir. Bu yüzden doğru cevaplar vermeniz araştırmanın sağlıklı olması için büyük önem taşımaktadır. Aşağıdaki soruların cevaplarını ☐ şeklindeki kutucuklara işaretleyiniz.

Cinsiyetiniz: Kız ☐ Erkek ☐

Okuduğunuz üniversite:

Sınıf:

Annenizin Eğitim Durumu	Okur-yazar değil ☐	İlkokul ☐	Ortaokul ☐	Lise ☐	Yüksekokul Üniversite ☐			
Babanızın Eğitim Durumu	Okur-yazar değil ☐	İlkokul ☐	Ortaokul ☐	Lise ☐	Yüksekokul Üniversite ☐			
Annenizin Mesleği	Ev Hanımı ☐	Memur ☐	İşçi ☐	Serbest Meslek ☐	Emekli ☐	Çiftçi ☐	Öğretmen ☐	Diğer ☐
Babanızın Mesleği	Memur ☐	İşçi ☐	Serbest Meslek ☐	Emekli ☐	Çiftçi ☐	Öğretmen ☐	Diğer ☐	
Doğduğunuz Yerleşim Birimi	Köy ☐	Kasaba ☐	İlçe ☐	İl ☐	Büyükşehir ☐			
Ailenizin Gelir Durumu	250 TL'den Az ☐	500-1000 TL Arası ☐	1000-1500 TL Arası ☐	1500-3000 TL Arası ☐	3000 TL ve Üzeri ☐			
Üniversiteye Giriş Tercih Sıranız	1-5 ☐	6-10 ☐	11-15 ☐	16 ve Üstü ☐				

Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Tercih Nedeniniz	Öğretmenlik Mesleğini Sevdiğim İçin ☐	Yaşadığım Şehre Yakın Olduğu İçin ☐	Tercih Hatası ☐	Ailem İsteddiği İçin ☐	Açıkta Kalmamak İçin ☐	Ekonomik Sebeplerden Dolayı ☐	Puanım Bu Alana Yettiği İçin ☐
Üniversitede Barınma Yeriniz	Yurtkur ☐	Özel Yurt ☐	Ailemle ☐	Misafirhane ☐	Tanıdık Akraba Yanında ☐	Birkaç Arkadaşla Evde ☐	Tek Başına Evde ☐
Derslerinize Çalışma Şekliniz	Düzenli ☐		Düzensiz ☐		Haftalık veya Aylık Düzenle ☐	Sınav Zamanı ☐	
İş Bulma Kaygınız Var mı?	Evet ☐		Hayır ☐		Düşünmedim ☐		
Sosyal Bilgiler Öğretmenliğine Duyduğunuz İlgi Düzeyi Nedir?	Çok Fazla ☐		Normal ☐		Az ☐		Hiç ☐
Bölümünüzü Değiştirme Fırsatı Verilse Değiştirir Misiniz?	Evet ☐		Hayır ☐		Kararsızım ☐		
En Çok İlgi Duyduğunuz Sosyal Bilim Dalı	Tarih ☐	Coğrafya ☐	Hukuk ☐	Sosyoloji ☐	Felsefe ☐	Arkeoloji ☐	Psikoloji ☐
Tercih Yaparken Mesleki Rehberlikten Yararlandınız mı?	Evet ☐		Hayır ☐		Profesyonel Olarak ☐		Dolaylı Olarak ☐
Sayısal Becerileriniz İyi Olsaydı Yine De Bu Bölümü Tercih Eder miydiniz?	Evet ☐		Hayır ☐		Kararsızım ☐		Düşünmedim ☐

EK 4. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ İZİN YAZISI

AKÜ Gelen No: 08/03/2019-5436

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Öğretim Rektör Yardımcılığı

Sayı : 96187715-044-E.1903040428

Tarih: 04.03.2019

Konu : Anket İzni hk.

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: 70813604-044-E. sayılı yazınız.

İlgi yazınıza istinaden, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Zeynep AKBIYIK' ın "Taban Puanlarına Göre Seçilmiş Olan Dört Üniversitedeki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında, Üniversitemiz Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine anket uygulama talebi uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Galip CANSEVER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres : Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü 34220 Esenler / İSTANBUL	İrtibat : Eğitim -Öğretim Rektör Yardımcılığı Sekreterliği
Tel / Fax : 0212 258 52 70 / 0212 236 41 79	Web : www.yildiz.edu.tr
Kep Adresi : yildizteknikuniversitesi@hs01.kep.tr	e-Posta : eory@yildiz.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://www.ebys.aku.edu.tr/en/vison/Borgula/EvraKNo:1902040428&EvrakKodu=24045178>

EK 5. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ İZİN YAZISI

AKÜ Gelen No: 02/01/2019-35

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 48178250-300-E.19304
Konu : Araştırma İzni (Zeynep AKBIYIK)

31/12/2018

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 12/12/2018 tarihli ve 38907166-17853 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep AKBIYIK'ın "Taban Puanlarına Göre Seçilmiş Olan Dört Üniversitedeki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi" adlı tezi kapsamında uygulama yapma isteği uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Zekeriya MIZIRAK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres: Nişantaş Mah. Dr. M. Hulusi Baybal Cad. No:12 Kat:18 Posta Kodu:42060 Selçuklu/KONYA
Telefon: 0332 221 06 00 Faks: 0332 236 21 85 Elektronik Ağ: <http://www.konya.edu.tr>

Gül Hümeysra ARSLAN

0332 221 06 08

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre onaylanmış Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://www.ebyys.aku.edu.tr/en/visibn/sorgula/8R4SV78> adresinden yapılabilir.

EK 6: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ İZİN YAZISI

Evrak Tarih ve Sayısı: 20/12/2018-E.55545

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 70813604-044-
Konu : Araştırma İzni

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 07.12.2018 tarih ve 31709271-300-53600 sayılı yazınız,
b) 18.12.2018 tarih ve 60509273-044-5086 sayılı yazı.

Enstitünüz Türkçe Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep AKBIYIK'ın "Taban Puanlarına Göre Seçilmiş Olan Dört Üniversitedeki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi" konulu tez çalışmasında kullanılmak üzere Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü öğrencileri ile anket çalışması yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Mehmet KARAKAŞ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.aku.edu.tr/enVision/Dogrula/LM4SAVA>

Adres: Afyon Kocatepe Üniversitesi Ahmet Necdet Sezer Kampüsü Rektörlük Binası B
Blok Kat: 1 Afyon
Telefon: 0272 2281124 Faks: 0272 2281181
e-Posta: gensek@aku.edu.tr

Bilgi için: Kadir Birduman
Unvanı: Memur

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 7. UŞAK ÜNİVERSİTESİ İZİN YAZISI

AKÜ Gelen No: 19/12/2018-12638

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 12775391-044-
Konu : Anketler

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 11/12/2018 tarihli , 53600 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep AKBIYIK'ın "Taban Puanlarına Göre Seçilmiş Olan Dört Üniversitedeki Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Karşılıklı Olarak İncelenmesi" konulu tez çalışmasını Fakültemiz Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerine uygulama isteği uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr.Adem DURU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
Anket Çalışması (Zeynep AKBIYIK) (1 sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.usak.edu.tr/enVision/Dogrula/AC3YLZ7>

1 Eylül Kampüsü İzmir Yolu 8.Km 64100/Uşak

Tel: 0276 221 21 30
Faks: 0276 221 21 31

E-Posta: egitim@usak.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Zehra ALTUNİŞİK (Ahmet ERDOĞAN Vekaletiyle)
Dahili:
Elektronik ağ:<http://egitim.usak.edu.tr/>

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. Sayfa 1 / 1
Evrak sorgulaması <https://www.ebys.aku.edu.tr/enVision/Sorgula/5U4SAK2> adresinden yapılabilir.